

Հայաստանի Հանրապետության
Կենտրոնական բանկ

Տարեկան հաշվետվություն
2011

Քաբելական աշխարհագրույց (մ.թ.ա. VIII դ. վերջ - VII դ. սկիզբ), կավ, Բրիտանական թանգարան, Լոնդոն:
Քարտեզում ներկայացված երկրներն են Քաբելոնը, Հայաստանը և Ասորեստանը:

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Աշխարհագրական դիրք

- Հայաստանը (պաշտոնական անվանումը Հայաստանի Հանրապետություն) ցամաքային պետություն է Անդրկովկասում: Աշխարհագրորեն գտնվում է Հյուսիսարևմտյան Ասիայում, սակայն մշակութային և քաղաքական նկատառումներով հաճախ համարվում է եվրոպական երկիր:
- Պետական սահմանի երկարությունը՝ 1400 կմ:
- Երկրի տարածքը կազմում է 29743 քառակուսի կմ, որի 71.3%-ը գյուղատնտեսական նշանակության հողեր են, 12.4%-ը՝ անտառային, 7.7%-ը՝ հատուկ պահպանվող տարածքներ և 8.6%-ը՝ այլ հողեր:
- Օգտակար հանածոներ. արդյունահանվում են մետաղյա և ոչ մետաղյա հանքանյութեր, ներառյալ՝ ածուխ, երկաթ, բոքսիտներ, մոլիբդեն, ոսկի, արծաթ, կապար, ցինկ, կան նաև պեմզայի, մարմարի, տուֆի, կրի, պեռլիտի, բազալտի, աղի հսկայական պաշարներ:
- Ջրային ռեսուրսներ. Սևանա լիճը աշխարհի քաղցրահամ ջուր ունեցող ամենաբարձրադիր լճերից մեկն է: Գտնվում է ծովի մակերևույթից 1916 մ բարձրության վրա:

Բնակչություն

- 3 մլն 274.3 հազ. մարդ՝ 2012 թվականի հունվարի 1-ի դրությամբ,
- քաղաքային բնակչության թիվը՝ 2 մլն 096.0 հազ. մարդ,
- գյուղական բնակչության թիվը՝ 1 մլն 178.3 հազ. մարդ:

Վարչական կառուցվածք

- 11 մարզ՝ ներառյալ Երևանը
- Մայրաքաղաքը՝ Երևան (բնակչությունը՝ 1 մլն 127.3 հազ.)

Կառավարում

- Հանրապետություն,
- Օրենսդիր մարմին. Ազգային ժողով,
- Գործադիր մարմին. ՀՀ Կառավարություն՝ ՀՀ վարչապետի գլխավորությամբ:

Արժույթ

- ՀՀ դրամ (AMD)

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԲԱՆԿ

- Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի պատմությունը սկիզբ է առնում 1893 թվականի հոկտեմբերի 25-ից, երբ բացվեց Ռուսական կայսրության պետական բանկի Երևանի բաժանմունքը:
- Խորհրդային միության տարիներին ՀՀ կենտրոնական բանկը կոչվել է ԽՍՀՄ պետական բանկի գրասենյակ:
- ՀՀ անկախացումից հետո 1993 թվականի ապրիլի 27-ին ՀՀ Պերագույն խորհուրդն ընդունեց «Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի մասին» օրենքը, ինչը նախանշեց Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի գործունեության սկիզբը:
- 1993 թվականի նոյեմբերի 22-ին ՀՀ կենտրոնական բանկը թողարկել է ՀՀ ազգային արժույթը՝ դրամը:
- 1893 թվականից սկսած՝ ՀՀ կենտրոնական բանկը ունեցել է 21 կառավարիչ:
- Այժմ ՀՀ կենտրոնական բանկը իրականացնում է ՀՀ դրամավարկային քաղաքականությունը, պատասխանատու է գների կայունության համար, հանդիսանում է ՀՀ ֆինանսական համակարգի մեզակարգավորիչ, վերահսկում և կարգավորում է ֆինանսական համակարգի բոլոր մասնակիցների գործունեությունը:

Բ ո վ ա ն դ ա կ ու թ յ ու ն	
Ուղերձ	6
Կառավարում և հաշվետվողականություն	9
ՀՀ ԿԲ առաքելությունը և խնդիրները	9
ՀՀ ԿԲ կառավարումը	10
ԿԲ հաշվետվողականությունը	14
ՀՀ ԿԲ կառուցվածքը	15
Ռազմավարական ուղղությունների ամփոփում	16
Դրամավարկային քաղաքականություն	18
Վիճակագրություն	21
Միջազգային պահուստների կառավարում	22
Ֆինանսական կայունություն, կարգավորում և վերահսկողություն	25
Առևտրային կազմակերպությունների վարկանշում	37
Վճարահաշվարկային համակարգ	39
Կանխիկ դրամաշրջանառություն	41
Փողերի լվացման և ահաբեկչության ֆինանսավորման դեմ պայքար	45
Կառավարում և կազմակերպչական զարգացում	49
Կառավարման համակարգերի բարելավում	49
Անձնակազմի կառավարում	50
Միջազգային համագործակցություն	53
Հասարակայնության հետ կապեր	56
Այցելուների կենտրոն	57
Ռիսկի կառավարում և աուդիտ	59
Ներքին աուդիտ	59
ՀՀ ԿԲ տարեկան ֆինանսական հաշվետվություն	63

ՈՒՂԵՐՁ

Հարգելի՛ ընթերցող

Ձեզ ենք ներկայացնում 2011 թվականի տարեկան հաշվետվությունը, որտեղ ամփոփված են տարվա ընթացքում իրականացված բարեփոխումներն ու ձեռքբերումները, ինչպես նաև 2012 թվականի համար նախանշված հիմնական անելիքները:

2011 թվական մուտք գործեցինք բարձր զնաճային միջավայրի պայմաններում, ինչը մի կողմից պայմանավորված էր 2010 թվականի հունքային և պարենային ապրանքների միջազգային գների կտրուկ աճով, իսկ մյուս կողմից՝ Հայաստանում գյուղատնտեսության ճյուղի անկմամբ, սակայն, ընդհանուր առմամբ տարին հաջող էր ինչպես գների կայունության, այնպես էլ ֆինանսական համակարգի կայունության և զարգացման տեսանկյունից:

Տարվա սկզբից Կենտրոնական բանկի կողմից դրամավարկային պայմանների խստացումը և

Կառավարության կողմից բյուջեի պակասուրդի հետևողական կրճատումը, ինչպես նաև գյուղատնտեսության ճյուղի առաջարկի ավելացումը և մրցակցային միջավայրի բարելավմանն ուղղված քաղաքականությունը բարենպաստ պայմաններ ստեղծեցին զնաճային միջավայրի մեղմման համար: Արդյունքում, ինչպես և ակնկալվում էր, 12-ամսյա զնաճը հաջողվեց նվազեցնել երկրորդ կիսամյակից: Ավելին, երրորդ եռամսյակում մեր կանխատեսումները բավականին լավատեսական էին, ինչը հնարավորություն տվեց նույնիսկ փոքր-ինչ թուլացնելու դրամավարկային պայմանները: Գնաճը վերադարձավ տատանումների թույլատրելի միջակայք՝ տարեվերջին կազմելով 4.7%:

Տարին Հայաստանի ֆինանսական համակարգի մասնակիցները ամփոփեցին դրական ֆինանսական արդյունքներով: Սասնավորապես, ֆինանսական համակարգի խոշորագույն մասնակից բանկային համակարգը աշխատեց շահույթով (շահութաբերությունն ըստ կապիտալի կազմեց 9.8%, իսկ ըստ ակտիվների՝ 1.8%), ապահովեց ակտիվների 32% և վարկային ներդրումների 36% աճ: Կարևորագույն ձեռքբերումներից է տնտեսությունում ֆինանսական միջնորդության մակարդակի ընդլայնման շարունակականության պահպանումը: Բանկային համակարգի ակտիվների ծավալն արդեն իսկ հատել է

2 տրլն դրամի սահմանագիծը, որը կազմում է տարվա համախառն ներքին արդյունքի (ՀՆԱ) մոտ 54%-ը: Նախորդ տարի այս ցուցանիշը կազմում էր 45%, իսկ 2008թ.՝ 28%: Սա փաստում է տնտեսության իրական և ֆինանսական հատվածների ինտեգրման ընդլայնման մասին:

2011 թ. ներդրվեց Ավտոտրանսպորտային միջոցների օգտագործումից բխող պատասխանատվության պարտադիր ապահովագրության (ԱՊՊԱ) համակարգը: Այս գործընթացը մեծ պատասխանատվություն և ռիսկեր պարունակող գործընթաց էր, ինչն, այնուամենայնիվ, իրականացվել է սահուն և լուծում է իր առաքելությամբ ստանձնած սոցիալական խնդիրները: Տարվա ընթացքում իրականացվել են ԱՊՊԱ համակարգի գործունեությանն անհրաժեշտ ենթակառուցվածքների ստեղծման և կատարելագործման աշխատանքներ:

Հիփոթեքային շուկայի խթանմանն ուղղված շարունակական աշխատանքների շրջանակներում 2011 թվականին առաջին անգամ Հայաստանում տեղի ունեցավ հիփոթեքային կորպորատիվ պարտատոմսերի թողարկում՝ «Ազգային հիփոթեքային ընկերության» կողմից Նասդաք-Օ-էս-էքս բորսայի առաջնային տեղաբաշխման հարթակի միջոցով:

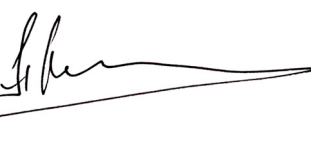
Կարևորագույն սոցիալական նշանակություն ունեցող կենսաթոշակային բարեփոխումների շրջանակներում Հայաստանում 2011 թվականից ներդրվեց կամավոր, իսկ 2014 թվականից կներդրվի պարտադիր կուտակային կենսաթոշակային բաղադրիչը:

Սոցիալական նշանակության ծրագրերի շրջանակներում իրականացվեց նաև գյուղատնտեսության ոլորտի վարկավորման ծրագիրը:

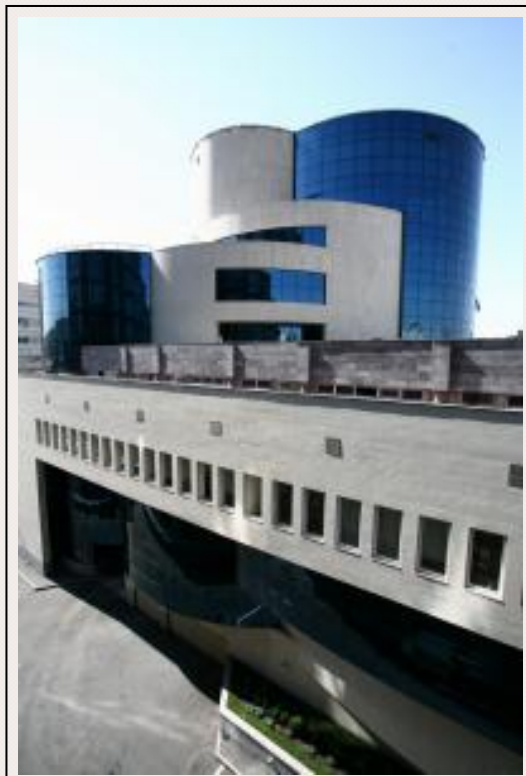
2011 թվականին իր գործունեությունը սկսեց «Համահայկական բանկը», որը կխթանի Հայաստանի համար ռազմավարական նշանակություն ունեցող գերակա ոլորտներում ֆինանսական ներդրումները:

Թվարկված փորձություններն ու ձեռքբերումները միայն մեծացնում են մեր պատասխանատվությունը, քանի որ և՛ գլոբալ, և՛ ներքին տնտեսության առաջիկա զարգացումները հղի են ինչպես մարտահրավերներով, այնպես և լայն հնարավորություններով:

Իր առջև դրված խնդիրների լուծմանն ու բարեփոխումների իրականացման ճանապարհին Կենտրոնական բանկի թիմը միշտ համախմբված է և վճռական:

Կենտրոնական բանկի նախագահ

ԱՐԹՈՒՐ ԶԱՎԱՂՅԱՆ

ԿԱՌԱՎԱՐՈՒՄ ԵՎ ՀԱՇՎԵՏՎՈՂԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

ՀՀ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԲԱՆԿԻ ԱՌԱՔԵԼՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ

«Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի մասին» ՀՀ օրենքի համաձայն՝ ՀՀ կենտրոնական բանկի հիմնական խնդիրը Հայաստանի Հանրապետությունում գների կայունության ապահովումն է: Իր հիմնական խնդիրն իրագործելու նպատակով ՀՀ կենտրոնական բանկը գների կայունության ապահովմանն ուղղված միջոցներ է ձեռնարկում, մշակում, հաստատում և իրականացնում է դրամավարկային քաղաքականության ծրագրերը:

Կենտրոնական բանկի առաքելությունն է՝

- ա) լինել միջազգայնորեն ճանաչված՝ որպես անկախ, դինամիկ զարգացող, հեղինակավոր, թափանցիկ, գիտելիքին միտված, միջազգային ֆինանսական համակարգի զարգացման միտումները գնահատող արդյունավետ կառույց:
- բ) պահպանել տնտեսական միջավայրի փոփոխություններին արագ արձագանքելու և տնտեսական գործընթացների վրա արդյունավետորեն ազդելու ինստիտուցիոնալ կարողությունները:
- գ) մշտապես աջակցել երկրի մակրոտնտեսական կայուն զարգացմանը՝ լինելով տնտեսական մարտահրավերներին դիմակայելու գործում ՀՀ Կառավարության կարևոր գործընկերը:

ՀՀ կենտրոնական բանկի խնդիրներն են՝

- ա) Հայաստանի Հանրապետության ֆինանսական համակարգի կայունության և բնականոն գործունեության ապահովումը, այդ թվում՝ Հայաստանի Հանրապետության բանկային համակարգի կայունության, իրացվելիության, վճարունակության և բնականոն գործունեության համար անհրաժեշտ պայմանների ապահովումը:
- բ) գործուն վճարահաշվարկային համակարգի ստեղծումն ու զարգացումը:
- գ) Հայաստանի Հանրապետության արժույթի թողարկումը, դրամաշրջանառության կազմակերպումը և կարգավորումը:
- դ) հանցավոր ճանապարհով ստացված եկամուտների օրինականացման և ահաբեկչության ֆինանսավորման դեմ պայքարի կազմակերպումն ու կարգավորումը:
- ե) արժեթղթերում ներդրողների շահերի պաշտպանության, շուկայում արժեթղթերի արդար գնագոյացման համակարգի ձևավորման ու պահպանման, արժեթղթերի արդար, թափանցիկ և վստահելի շուկայի կանոնակարգված և բնականոն գործունեության և զարգացման համար անհրաժեշտ պայմանների ապահովումը:

Իր խնդիրներն իրագործելու նպատակով Կենտրոնական բանկը՝

- ա) իրականացնում է դրամային շուկայում տոկոսադրույքների և դրամային իրացվելիության կառավարման գործառույթները:
- բ) հանդիսանում է վերջին ատյանի վարկատու:

- գ) իրականացնում է Կառավարության բանկային սպասարկումը, ինչպես նաև հանդիսանում է Կառավարության ֆինանսական գործակալն ու խորհրդատուն:
- դ) իրականացնում է բանկերի, վճարահաշվարկային կազմակերպությունների և ֆինանսական համակարգի այլ մասնակիցների լիցենզավորումը, դրանց գործունեության կարգավորումն ու վերահսկումը՝ որպես միասնական վերահսկողություն իրականացնող մարմին:
- ե) կառավարում է Հայաստանի Հանրապետության միջազգային պահուստները:
- զ) իրականացնում է դրամավարկային և ֆինանսական համակարգի վիճակագրության հավաքագրումը, ամփոփումը և հրապարակումը:
- է) իրականացնում է հանցավոր ճանապարհով ստացված եկամուտների օրինականացման և ահաբեկչության ֆինանսավորման վերաբերյալ տեղեկությունների հավաքագրումը, համակարգումն ու վերլուծությունը, տեղեկությունների փոխանակումը և տրամադրումը ներպետական իրավասու մարմիններին և միջազգային կազմակերպություններին, իսկ Հայաստանի Հանրապետության միջազգային պայմանագրերով նախատեսված դեպքերում՝ նաև այլ պետությունների իրավասու մարմիններին:

ՀՀ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԲԱՆԿԻ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒՄԸ

«ՀՀ կենտրոնական բանկի մասին» ՀՀ օրենքով սահմանված է, որ ՀՀ կենտրոնական բանկի կառավարման բարձրագույն մարմինը ՀՀ կենտրոնական բանկի խորհուրդն է:

Խորհուրդը կազմված է ՀՀ կենտրոնական բանկի նախագահից, նրա տեղակալից, խորհրդի հինգ անդամներից: ՀՀ կենտրոնական բանկի նախագահը և նրա տեղակալը ՀՀ կենտրոնական բանկի խորհրդի կազմում ընդգրկվում են ի պաշտոնե:

ՀՀ կենտրոնական բանկի բարձրագույն պաշտոնատար անձը **ՀՀ կենտրոնական բանկի նախագահն է:** Կենտրոնական բանկի նախագահը նշանակվում է ՀՀ նախագահի առաջարկությամբ, ՀՀ Ազգային ժողովի կողմից՝ վեց տարի ժամկետով և պատասխանատու է ՀՀ կենտրոնական բանկի խնդիրների իրագործման համար: ՀՀ կենտրոնական բանկի նախագահը համակարգում է ՀՀ կենտրոնական բանկի բնականոն աշխատանքը, ներկայացնում է ՀՀ կենտրոնական բանկը Հայաստանի Հանրապետությունում, այլ պետություններում և միջազգային կազմակերպություններում, իրականացնում է օրենքով ՀՀ կենտրոնական բանկի խորհրդի իրավասությանը չվերապահված այլ լիազորություններ: ՀՀ կենտրոնական բանկի նախագահի բացակայության կամ պարտականությունների կա-

տարման անհնարինության դեպքում նրան փոխարինում է **ՀՀ կենտրոնական բանկի նախագահի տեղակալը**, իսկ տեղակալի բացակայության կամ նրա պարտականությունների կատարման անհնարինության դեպքում՝ ՀՀ կենտրոնական բանկի խորհրդի՝ տարիքով ավագ անդամը: ՀՀ կենտրոնական բանկի նախագահի տեղակալին նշանակում է ՀՀ նախագահը՝ վեց տարի ժամկետով: ՀՀ կենտրոնական բանկի նախագահը և նրա տեղակալը, ինչպես նաև խորհրդի անդամները չեն կարող լինել որևէ կուսակցության ղեկավար մարմնի անդամ, կատարել այլ աշխատանք՝ բացառությամբ գիտական, մանկավարժական, ստեղծագործական աշխատանքի:

ՀՀ կենտրոնական բանկի խորհրդի մյուս հինգ անդամներին նշանակում է Հայաստանի Հանրապետության նախագահը՝ հինգ տարի ժամկետով: ՀՀ կենտրոնական բանկի խորհրդի անդամները չեն կարող ՀՀ կենտրոնական բանկում այլ պաշտոն զբաղեցնել:

ՀՀ կենտրոնական բանկի խորհուրդ

Խորհրդի հերթական նիստերը, որպես կանոն, գումարվում են երկու շաբաթը մեկ՝ երեքշաբթի օրը՝ ըստ յուրաքանչյուր տարվա Խորհրդի առաջին նիստի ժամանակ տվյալ տարվա համար հաստատված ժամանակացույցի: Խորհրդի արտահերթ նիստ կարող է գումարվել նախագահի, նրա տեղակալի կամ խորհրդի երեք անդամի նախաձեռնությամբ: ՀՀ կենտրոնական բանկի խորհուրդը հաստատում է ՀՀ կենտրոնական բանկի կանոնադրությունը, Հայաստանի Հանրապետության դրամավարկային քաղաքականության ծրագիրը, ՀՀ կենտրոնական բանկի կողմից իրականացվող բաց շուկայական գործառնությունների, տրամադրվող վարկերի և ներգրավվող ավանդների սահմանաքանակներն ու տոկոսադրույքները, ՀՀ կենտրոնական բանկում պարտադիր պահուստավորում իրականացնելու կարգը և պայմանները, ընդունում է ՀՀ կենտրոնական բանկի նորմատիվ իրավական ակտերը, օրենքով սահմանված կարգով տալիս է բանկային գործունեության և այլ լիցենզիաներ, ուժը կորցրած կամ անվավեր է ճանաչում դրանք, սահմանում բանկերի և այլ անձանց լիցենզավորման կարգը, հաստատում է բանկերի գործունեությունը կարգավորող նորմատիվները և դրանց հաշվարկման կարգը, իրականացնում է օրենքով նախատեսված այլ լիազորություններ:

ՀՀ ԿԲ խորհուրդ
(ծախսից աջ).

*Օլեգ Աղասյան
Սևադին Չիլինգարյան
Ներսես Երիցյան
Արթուր Ջավադյան
Վախթանգ Աբրահամյան
Աշոտ Սկրտչյան
Արմենակ Դարբինյան*

2011 թ. գումարվել է ՀՀ կենտրոնական բանկի խորհրդի 56 նիստ և ըն-

դունվել է 381 որոշում, որից 112-ը նորմատիվային որոշումներ են (ֆինանսական համակարգի գործունեությունը կարգավորող կանոնակարգերի հաստատման, կարգերում փոփոխությունների և լրացումների կատարման (67 որոշում), ՀՀ կենտրոնական բանկի կողմից հուշադրամների և դրամանիշերի շրջանառության մեջ դնելու (17 որոշում), կենտրոնական դեպոզիտարիայի, ապահովագրական, վարկային, ներդրումային ընկերությունների, կարգավորվող շուկայի օպերատորի, հաշվետու թողարկողների, «Հայաստանի ավտոապահովագրողների բյուրո» իրավաբանական անձանց միության գործունեությունը կարգավորող նորմատիվ ակտերի սահմանման, Համահայկական բանկի մասին (28 որոշում), 269-ը՝ անհատական (դրամական փոխանցումներ իրականացնելու և վճարահաշվարկային համակարգում մասնակցության թույլտվություն տրամադրելու (18 որոշում), ֆինանսական շուկայում Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի գործառնությունների տոկոսադրույքների (11 որոշում), Կենտրոնական բանկի կողմից թողարկվող հուշադրամների ուրվագծերը հաստատելու (16 որոշում), արտարժույթի առուվաճառքի գործառնություններ իրականացնելու լիցենզիա տրամադրելու կամ ուժը կորցրած ճանաչելու (40 որոշում), բրոքերային-դիլերային գործունեություն իրականացնելու լիցենզիա տրամադրելու (2 որոշում), գրավատների (53 որոշում), վարկային կազմակերպությունների (8 որոշում), ապահովագրական և ներդրումային ծառայություններ մատուցող ընկերությունների (10 որոշում), «Հայաստանի ավտոապահովագրողների բյուրո» իրավաբանական անձանց միության (8 որոշում), Կենտրոնական բանկի ֆինանսական դիտարկումների կենտրոնի և վերստուգիչ խմբի (15 որոշում) մասին և 88 այլ որոշումներ):

Կենտրոնական բանկի կառավարման կարևորագույն տարրերից են նաև բանկում գործող հանձնաժողովները, կոմիտեները և այլ խորհրդակցական մարմիններ, որոնց կազմը և լիազորությունները սահմանվում են ըստ քննարկվելիք հարցերի շրջանակների և գործունեության ոլորտների: Կենտրոնական բանկի հանձնաժողովների և կոմիտեների նիստերի արձանագրությունները հաստատվում են Կենտրոնական բանկի նախագահի կողմից, իսկ որոշ դեպքերում դրանց արդյունքում Կենտրոնական բանկի նախագահը կայացնում է որոշումներ և տալիս կարգադրություններ: Սույն հաշվետվության համապատասխան բաժիններում կներկայացվեն Կենտրոնական բանկի գործունեության տվյալ ոլորտում գործող հանձնաժողովների կամ կոմիտեների աշխատանքի արդյունքներին վերաբերող տեղեկությունները:

Խորհուրդը՝ որպես քաղաքականություն հաստատող մարմին, զգալի աշխատանք է կատարել ֆինանսական համակարգի կայունացմանն ու զարգացմանը միտված օրենսդրական ու նորմատիվային դաշտի բարելավման ուղղությամբ: Մասնավորապես՝ Ազգային ժողովի հավանությանն են արժանացել և ընդունվել Կենտրոնական բանկի Խորհրդի կողմից առաջարկված մի շարք բարեփոխումներին միտված կարևորագույն օրենքներ և օրենսդրական փոփոխություններ (մանրամասն տե՛ս «Ֆինանսական համակարգի կայունություն, կարգավորում և վերահսկողություն» բաժնում):

ՀՀ կենտրոնական բանկի վարչություն

ՀՀ կենտրոնական բանկի վարչությունը ՀՀ կենտրոնական բանկի նախագահին առընթեր Խորհրդակցական մարմին է, որն իր գործունեությունն իրականացնում է նիստերի միջոցով, որոնք, որպես կանոն, գումարվում են երկու շաբաթը մեկ անգամ՝ Խորհրդի հերթական նիստերի գումարման օրվան հաջորդող երեքշաբթի օրը:

Վարչության նիստերը վարում է ՀՀ կենտրոնական բանկի նախագահը, իսկ վերջինիս բացակայության դեպքում՝ ՀՀ կենտրոնական բանկի նախագահի տեղակալը:

ՀՀ ԿԲ վարչությունում քննարկվում են Խորհրդի նիստին ներկայացման ենթակա հարցերը:

Վարչության անդամների կողմից Խորհրդի նիստում քննարկվելիք հարցերը ներկայացվում են ՀՀ կենտրոնական բանկի վարչություն:

2011թ. գումարվել է ՀՀ կենտրոնական բանկի վարչության 18 նիստ:

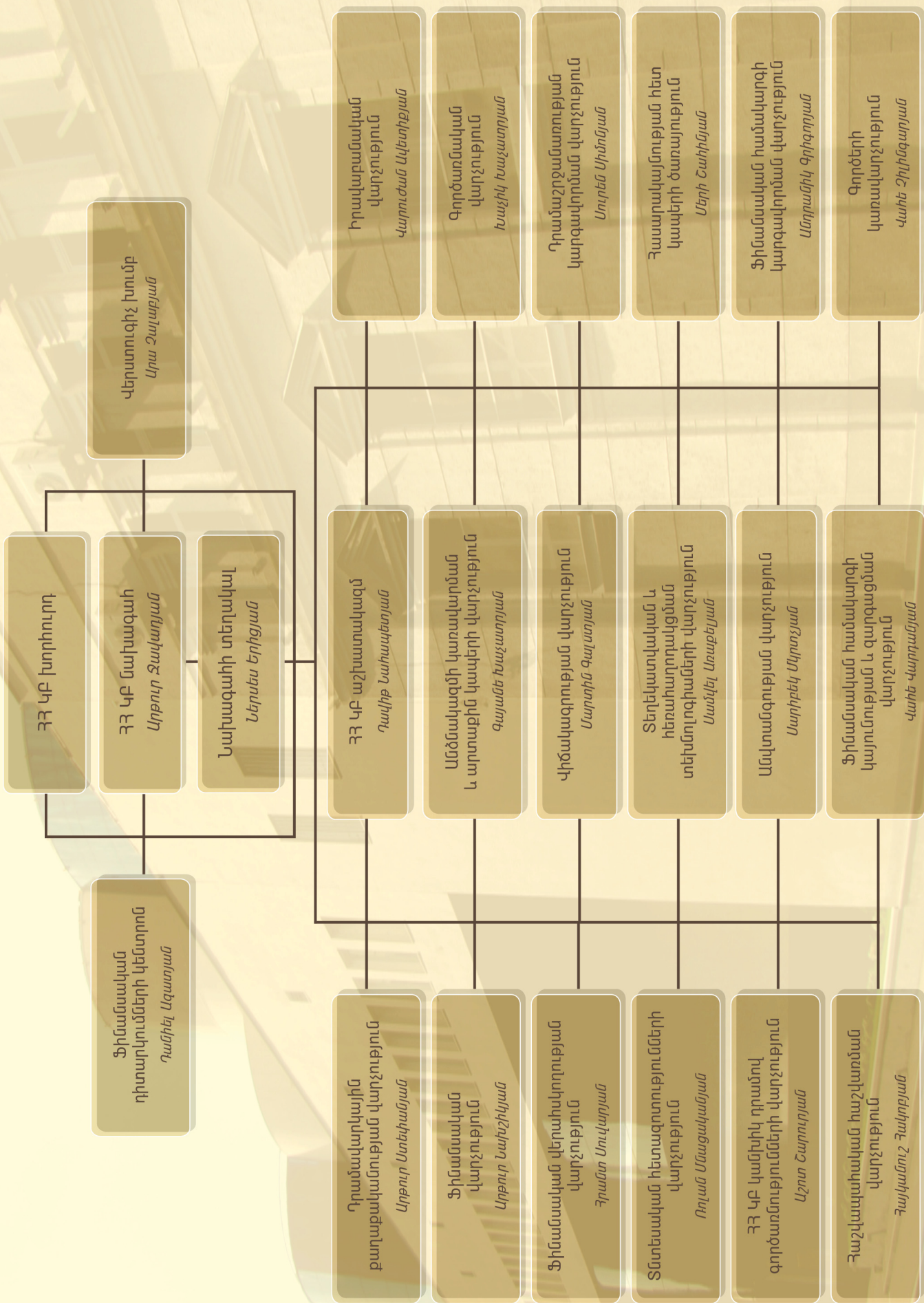

ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԲԱՆԿԻ ՀԱՇՎԵՏՎՈՂԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ

Կենտրոնական բանկն իր խնդիրներն իրագործելիս անկախ է Հայաստանի Հանրապետության պետական մարմիններից: Կենտրոնական բանկը ապահովում է իր կողմից իրականացվող գործունեության հաշվետվողականությունը Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ, Կենտրոնական բանկի ռազմավարությամբ, ինչպես նաև ներքին իրավական ակտերով սահմանված կարգով և ժամկետներում:

Կենտրոնական բանկը Հայաստանի Հանրապետության Ազգային ժողով է ներկայացնում «Դրամավարկային քաղաքականության ծրագիրը» և «Դրամավարկային քաղաքականության ծրագրի կատարման հաշվետվությունը (Գնաճի հաշվետվությունը)», ինչպես նաև Կենտրոնական բանկի վարչական ծախսերի նախահաշիվն ու կապիտալ ներդրումների ծրագիրը, համապատասխան կատարողականները: Բացի Դրամավարկային քաղաքականության ծրագրից և Դրամավարկային քաղաքականության ծրագրի կատարման հաշվետվությունից (Գնաճի հաշվետվություն), Կենտրոնական բանկը հանրությանն է ներկայացնում նաև «Հայաստանի Հանրապետության ֆինանսական համակարգը. զարգացումը, կարգավորումը, վերահսկողությունը», «Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի տարեկան հաշվետվություն», «Ֆինանսական կայունության հաշվետվություն», «Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի տեղեկագիր», «Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի բանբեր», «Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի վիճակագրական տեղեկագիր», «Հայաստանի Հանրապետության հուշադրամներ» պարբերականներով: Կենտրոնական բանկն իր հաշվետվողականությունը ներկայացնում է նաև պաշտոնական կայքէջի (www.cba.am) միջոցով, որտեղ տեղադրվում են Կենտրոնական բանկի ռազմավարական զարգացման տեսլականը, պարբերականների հերթական թողարկումները, Կենտրոնական բանկի խորհրդի կողմից ընդունված վերաֆինանսավորման տոկոսադրույքի արձանագրություններն ու մամլո հաղորդագրությունները, ԿԲ կառավարմանը, գործունեությանը, ինչպես նաև ֆինանսական համակարգին վերաբերող այլ տեղեկատվություն: Կենտրոնական բանկի հաշվետվողականության կարևոր տարրերից են նաև բանկի տարեկան ֆինանսական հաշվետվությունները, որոնց համապատասխանությունը հաշվապահական հաշվառման միջազգային ստանդարտներին յուրաքանչյուր տարի հավաստվում է միջազգային ճանաչում ունեցող աուդիտորական կազմակերպությունների կողմից:

ՀՀ ԿԵՆՏՐԱԼԻՆ ԲԱՆԿԻ ԿԱՌԱՅՈՒՑՈՒՄԸ

ՀՀ կենտրոնական բանկի համար 2011 թ. առաջնային են համարվել հետևյալ խնդիրները.

Դրամավարկային քաղաքականություն. 2011 թվականին իրականացված դրամավարկային քաղաքականության հիմնական առաջնահերթությունը եղել է արտաքին միջավայրից փոխանցվող անորոշությունների պայմաններում հումքային և պարենային ապրանքների միջազգային շուկաներում գնաճային ճնշումների ուժգնացման և արդեն տարվա երկրորդ կեսից արտաքին և ներքին գնաճային միջավայրերի զգալի մեղմման պարագայում 12-ամսյա գնաճի թիրախի ապահովմանն ու ձևավորված բարձր գնաճային սպասումների խարսխմանը նպատակաուղղված դրամավարկային և արժույթային քաղաքականության մշակումն ու իրականացումը, ինչպես նաև թափանցիկության բարձր մակարդակի ապահովումը:

Ֆինանսական համակարգի կայունության, կարգավորման և վերահսկողության կատարելագործում. տնտեսությունում ֆինանսական միջնորդության ընդլայնում, ճգնաժամի հետևանքների չեզոքացում, ֆինանսական համակարգի կայունության ամրապնդում՝ շեշտադրելով կարգավորման դաշտի և վերահսկողության կատարելագործման արդյունքում ֆինանսական համակարգի մասնակիցների գործունեության շարունակական կայուն զարգացումը: Տարվա կարևորագույն ձեռքբերումներից է տնտեսությունում ֆինանսական միջնորդության զգալի ընդլայնումը, որը, այնուամենայնիվ, դեռևս զիջում է զարգացած երկրների, ինչպես նաև Արևելյան Եվրոպայի շատ երկրների միջնորդության մակարդակին: ՀՀ ֆինանսական համակարգի խոշորագույն մասնակիցը բանկային համակարգն է (որին բաժին է ընկնում ֆինանսական համակարգի ակտիվների 91%-ը): Տնտեսությունում բանկային համակարգի ֆինանսական միջնորդությունը բնութագրող բանկային համակարգի ակտիվներ / ՀՆԱ հարաբերակցության ցուցանիշը ավելացել է 9.6 տոկոսային կետով, բանկային համակարգի վարկեր / ՀՆԱ ցուցանիշը՝ 6.3 տոկոսային կետով և կազմել են համապատասխանաբար 54.1% ու 31.6%:

Փողերի լվացման և ահաբեկչության ֆինանսավորման (ՓԼ/ԱՖ) դեմ պայքարի կատարելագործում. Փողերի լվացման և ահաբեկչության ֆինանսավորման դեմ պայքարի համակարգում 2011 թ. առաջնային խնդիրներն են եղել Եվրոպական խորհրդի ՄԱՆԻՎԱԼ հանձնախմբի կողմից Հայաստանի Հանրապետության՝ փողերի լվացման և ահաբեկչության ֆինանսավորման դեմ պայքարի համակարգի 3-րդ փուլի գնահատման հաշվետվությամբ տրված խորհրդատվությունների կատա-

րումը, վերլուծական ծրագրային համակարգերի և գործիքների ձևավորումն ու զարգացումը, փողերի լվացման և ահաբեկչության ֆինանսավորման դեմ պայքարում ներգրավված այլ իրավասու մարմինների ու հաստատությունների հետ համագործակցության արդյունավետության բարձրացումը, հաշվետվություն տրամադրող անձանց ՓԼ/ԱՖ կանխարգելման գործառնությունների կատարելագործմանն օժանդակումը:

Վճարահաշվարկային դաշտի կատարելագործում. վերջին տարիներին անկանխիկ վճարումների ծավալի անընդհատ աճի պատճառով Կենտրոնական բանկը շարունակել է անկանխիկ վճարային գործիքների կատարելագործման աշխատանքները: Ճկուն դրամավարկային քաղաքականության գործիքակազմի ապահովման և վճարահաշվարկային ծառայությունների մատուցման նպատակով ապահովվել է համապատասխան իրավական դաշտ, ներդրվել են նոր վճարային համակարգեր, կատարելագործվել են գործող վճարային համակարգերը («Ռեպո/հակադարձ ռեպո» համակարգ): Կատարվել են մի շարք աշխատանքներ՝ կապված ՀՀ վճարահաշվարկային համակարգի զարգացման ու հուսալիության ապահովման մակարդակի բարձրացման, անկանխիկ եղանակով իրականացվող վճարումների ծավալների ավելացման հետ:

Համաձայն «Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի մասին» ՀՀ օրենքի 4-րդ հոդվածի՝ ՀՀ կենտրոնական բանկի հիմնական խնդիրը գների կայունության ապահովումն է, որով կենտրոնական բանկը իր մասնակցությունն է ունենում երկարատև ժամանակահատվածում կայուն և բարձր տնտեսական աճի ձեռքբերմանն ուղղված տնտեսական քաղաքականության իրականացմանը: Գների կայունությունը ենթադրում է գնաճի որոշակի մակարդակ, որը կենտրոնական բանկի կողմից ընդունվում է որպես գնաճի նպատակային մակարդակ կամ գնաճի թիրախ: Հայաստանի Հանրապետության գնաճի թիրախը ամրագրվում է ինչպես ՀՀ Կառավարության պետական միջնաժամկետ ծախսերի ծրագրերում և կենտրոնական բանկի դրամավարկային քաղաքականության ծրագրերում, այնպես էլ կայուն զարգացման ծրագրերում (աղքատության հաղթահարման ռազմավարական ծրագրեր) և պետական բյուջեի մասին օրենքներում: ՀՀ կենտրոնական բանկը ինքնուրույն է ընտրում իր կողմից իրականացվող դրամավարկային քաղաքականության ռազմավարությունը, միջանկյալ և գործառնական նպատակները և դրամավարկային գործիքները: 2006 թվականի հունվարի 1-ից ՀՀ կենտրոնական բանկը անցում է կատարել գնաճի նպատակադրման ռազմավարությանը, որի համատեքստում, որպես միջանկյալ նպատակ, գնաճի կանխատեսված մակարդակն է, իսկ որպես գործառնական նպատակ՝ կարճաժամկետ տոկոսադրույքը: Դրամավարկային քաղաքականության հիմնական գործիքը Հայաստանի Հանրապետությունում ռեպո տոկոսադրույքն է (վերաֆինանսավորման տոկոսադրույք), որը սահմանվում է կենտրոնական բանկի խորհրդի կողմից՝ ըստ նախօրոք հայտարարված տարեկան ժամանակացույցի: Այն յուրաքանչյուր հաջորդ տարվա համար կազմվում է պարտադիր պահուստավորման օրացույցին համապատասխան, իսկ դրամավարկային քաղաքականության գործիքների տոկոսադրույքները ուժի մեջ են մտնում սահմանմանը հաջորդող օրվանից¹:

2011 թվականի համար սահմանված գնաճի թիրախի ($4 \pm 1.5\%$) ապահովմանն ուղղված հիմնական միջոցառումները նախանշվել են դրամավարկային քաղաքականության եռամսյակային ծրագրերում, իսկ դրա իրականացման փաստացի ընթացքը՝ գնաճի եռամսյակային հաշվետվություններում:

¹ Դրամավարկային քաղաքականության վերաբերյալ մանրամասն հաշվետվությունը ներկայացվում է ՀՀ կենտրոնական բանկի կողմից թողարկվող «ՀՀ դրամավարկային քաղաքականության ծրագրի կատարման հաշվետվություն» եռամսյակային պարբերականում: Տես ՀՀ կենտրոնական բանկի ինտերնետային կայք՝ www.cba.am:

Կենտրոնական բանկը 2011 թվականի հունվարից աստիճանաբար խստացրել է դրամավարկային պայմանները:

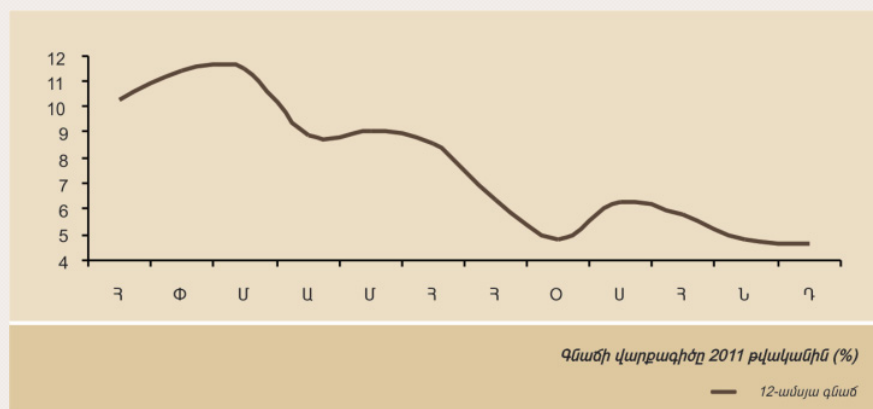
2011 թ. ընթացքում իրականացված դրամավարկային քաղաքականությունը բնութագրվել է մի շարք առանձնահատկություններով, մասնավորապես՝ գնաճի նպատակի իրագործման առումով տարին բաժանվել է երկու հատվածի: Տարվա առաջին եռամսյակում ուժգնացել է դեռևս նախորդ տարվա կեսից ձևավորված բարձր գնաճային միջավայրը՝ պայմանավորված *հումքային և պարենային ապրանքների միջազգային գների աճով* (ՄԱԿ-ի պարենի գների ինդեքսը փետրվարին հասել է իր ամենաբարձր կետին՝ 238-ի), Հայաստանի Հանրապետությունում *գյուղատնտեսության* ճյուղի խորը անկման պայմաններում այդ *ճյուղի առաջարկի կրճատմամբ*, նշվածի արդյունքում արձանագրված բարձր գնաճի *երկրորդային ազդեցություններով* ու ձևավորված բարձր *գնաճային սպասումներով*: Արդյունքում՝ մարտի վերջին գրանցվել է 12-ամսյա գնաճի՝ վերջին երեք տարվա կտրվածքով ամենաբարձր մակարդակը՝ 11.5%:

Բարձր գնաճի երկրորդային ազդեցությունները և սպասումները մեղմելու, գնաճը թիրախին մոտեցնելու խնդրի իրագործման համատեքստում 2011թ. սկզբից Կենտրոնական բանկն աստիճանաբար խստացրել է դրամավարկային պայմանները. հունվար-ապրիլ ժամանակահատվածում բարձրացրել է վերաֆինանսավորման տոկոսադրույքը 1.25 տոկոսային կետով՝ հասցնելով 8.5%-ի:

2011 թվականի ապրիլ-մայիսին ԱՄՀ-ի հետ համատեղ Հայաստանում կազմակերպվել է «Դրամավարկային քաղաքականության բարելավում. գնաճի նպատակադրման քաղաքականություն և իրականացում» թեմայով դասընթաց, որի արդյունքում մշակվել և հաջորդական փուլերով իրագործվում է համագործակցության ծրագիր՝ նպատակաուղղված «Կանխատեսման և քաղաքականության վերլուծության համակարգի» կատարելագործմանը և գնաճի լիարժեք նպատակադրման ռազմավարությանն անցմանը: Ծրագրի առաջին փուլում նախատեսվում է մի խումբ աշխատողների վերապատրաստում ԱՄՀ-ում (Վաշինգտոն), իսկ ծրագրի հաջորդ փուլերում ակնկալվում է այդ աշխատողների ձեռք բերած գիտելիքների ու կատարելագործած ունակությունների ներդրում Կենտրոնական բանկի դրամավարկային քաղաքականության մշակման և իրագործման գործընթացում:

Ծրագիրն ունի նաև հեռանկարային նպատակ՝ Հայաստանում իրականացվող դրամավարկային քաղաքականությունը դարձնել օրինակելի տարբերակ ԱՊՀ երկրների կենտրոնական բանկերի շրջանակում:

Տարվա հաջորդ երեք եռամսյակների ընթացքում գնաճային միջավայրը աստիճանաբար մեղմվել է, ինչի արդյունքում էլ տարին ամփոփվել է գնաճի տարեկան 4.7% ցուցանիշով (տատանումների թույլատրելի միջակայքում): Նշենք, որ 12-ամսյա գնաճի նվազողական վարքագիծը հիմնականում պայմանավորվել է տարեսկզբից դրամավարկային պայմանների խստացման լազային ազդեցությամբ, արտաքին շուկաներում պարենային և հումքային ապրանքների գների որոշակի կայունացմամբ, իրականացված հարկաբյուջետային քաղաքականության զսպող ազդեցությամբ և նախորդ տարվա համեմատությամբ տեղական արտադրության գյուղմթերքների թողարկման ծավալների աճի պայմաններում դրանց գների նվազմամբ (2011 թ. ապրիլ-սեպտեմբեր ժամանակահատվածում գրանցվել է 4.4% գնանկում՝ նախորդ տարվա նույն ժամանակահատվածի 0.4% գնաճի փոխարեն):

Ստեղծված իրավիճակում 2011 թ. մայիսից Կենտրոնական բանկի խորհուրդը գնահատում էր, որ գնաճային միջավայրի կրկին ընդլայնման հավանականությունը բավականին ցածր է, և ֆինանսական շուկայում ձևավորված տոկոսադրույքների միջոցով հնարավոր է առկա գնաճային միջավայրի զսպումը: Ելնելով դրանից՝ Կենտրոնական բանկը մայիս-օգոստոս ամիսներին անփոփոխ է թողել վերաֆինանսավորման տոկոսադրույքը, իսկ սեպտեմբերին՝ իջեցրել 0.5 տոկոսային կետով՝ սահմանելով 8.0%: ԿԲ-ն չեզոք դրամավարկային քաղաքականության իրականացումը շարունակել է նաև չորրորդ եռամսյակում՝ առավել իրատեսական համարելով կանխատեսվող ժամանակային հորիզոնում 4%±1.5 տոկոսային կետ տատանումների թույլատրելի միջակայքում 12-ամսյա գնաճի ձևավորումը, ինչը և փաստացի արձանագրվեց տարեվերջին:

2011 թվականին, ըստ Կենտրոնական բանկի գնահատումների, տնտեսական աճի տարեկան ցուցանիշը պետք է գտնվեր 4.1 - 4.5% միջակայքում: Տնտեսական աճին կրկին նպաստել է արդյունաբերության և ծառայությունների ծյուղերի աճը՝ համապատասխանաբար 17.0% և 3.1%, իսկ շինարարության և գյուղատնտեսության ծյուղերը, ի տարբերություն նախորդ տարվա, փոխել են իրենց զարգացման միտումները:

Դրամավարկային քաղաքականության կոմիտե

Դրամավարկային քաղաքականության կոմիտեն քննարկում է նախորդ շաբաթվա ընթացքում դրամավարկային քաղաքականության ընթացքը, բանկային համակարգում, ֆինանսական շուկայում ձևավորված իրավիճակը, ՀՀ կենտրոնական բանկի կողմից իրականացված գործառնությունները, ինչպես նաև դրամավարկային և պետական բյուջեի հետ փոխհարաբերություններին առնչվող ցուցանիշները:

Դրամավարկային քաղաքականության կոմիտեի կողմից քննարկվում են նաև նախորդ տասնօրյակում գնաճի գնահատումների վերաբերյալ ՀՀ կենտրոնական բանկի վիճակագրության վարչության և Հայաստանի Հանրապետության ազգային վիճակագրական ծառայության դիտարկումների արդյունքները:

Դրամավարկային քաղաքականության կոմիտեի նիստերը գումարվում են ՀՀ կենտրոնական բանկում՝ յուրաքանչյուր ուրբաթ: 2011 թ. գումարվել է Դրամավարկային քաղաքականության կոմիտեի 50 նիստ:

ՎԻՃԱԿԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

2011 թվականին Կենտրոնական բանկը վերանայել և կատարելագործել է բանկերից և վարկային կազմակերպություններից վարկերի վերաբերյալ հավաքագրվող տեղեկատվության մեթոդաբանությունը: Վարկային պորտֆելի ծյուղային դասակարգումը համապատասխանեցվել է «Տնտեսական գործունեության տեսակների դասակարգիչների ձեռնարկի» երկրորդ խմբագրությանը (NACE rev.2)՝ հեշտացնելով արտադրական եղանակով ՀՆԱ-ի հաշվարկման ընթացքում ֆինանսական միջնորդության անուղղակիորեն չափվող ծառայությունների (FISIM) հաշվարկումը: Դասակարգչի փոփոխությունն իրականացվել է ինչպես

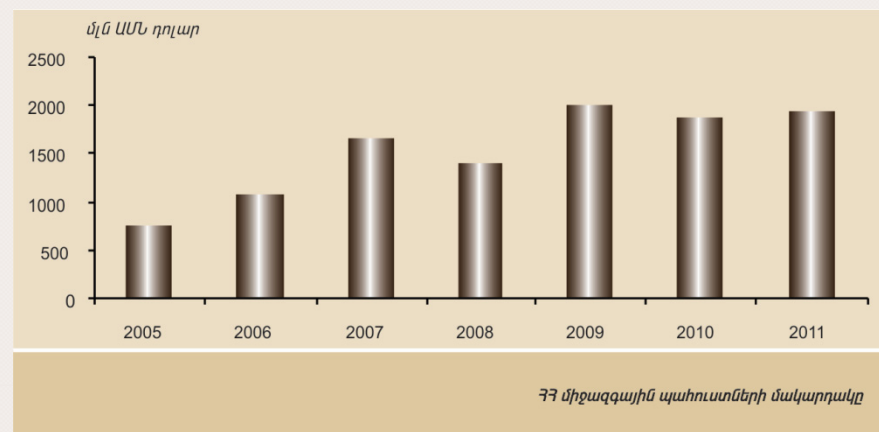
Կենտրոնական բանկ ներկայացվող պարբերական հաշվետվություններում, այնպես էլ Վարկային ռեգիստրի տեղեկատվական շտեմարանում: 2011 թվականին հիմնադրվել է նաև «ԱՊՊԱ տեղեկատվական համակարգը»:

2011 թվականից ՀՀ վճարային հաշվեկշռի, միջազգային ներդրումային դիրքի և արտաքին պարտքի (արտաքին հաշիվներ) վիճակագրությունը կազմում է Կենտրոնական բանկը: Կենտրոնական բանկը պատասխանատու է արտաքին հաշիվների կազմման, նոր ձեռնարկին (BPM6) համապատասխան տվյալների կառուցման, ինչպես նաև մախորդ տարիների պատմական չարքերի վերանայման համար:

2011 թվականի ընթացքում Կենտրոնական բանկը նախաձեռնել է գնաճի սպասումների գնահատման փորձնական հարցումներ, որոնց արդյունքների կիրառումը կարող է հանգեցնել դրամավարկային քաղաքականության արդյունավետության բարձրացմանը: Մշակվել է Կենտրոնական բանկի կողմից ոլորտային հետազոտությունների և վերլուծությունների իրականացման հայեցակարգը: Կատարելագործվել է նաև Վիճակագրության վարչության կողմից իրականացվող բոլոր ընտրանքային հետազոտությունների մեթոդաբանությունը:

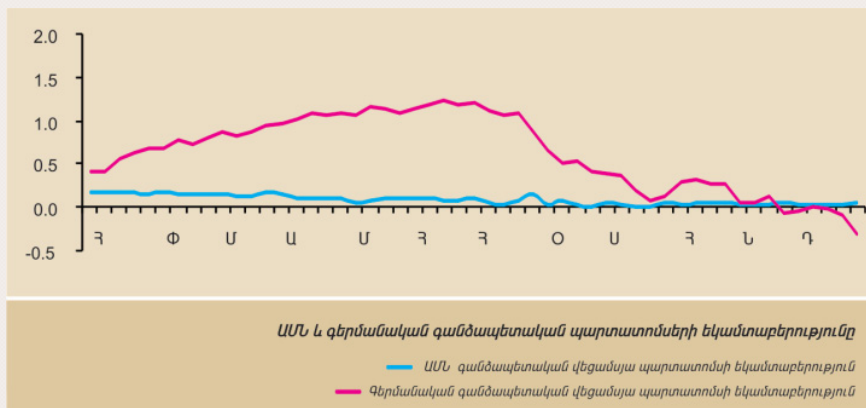
ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՊԱՅՈՒՄՏՆԵՐԻ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒՄ

2011 թվականին ՀՀ միջազգային պահուստները, նախորդ տարվա համեմատությամբ, աճել են շուրջ 67 մլն ԱՄՆ դոլարով և տարեվերջին կազմել շուրջ 1932.5 մլն ԱՄՆ դոլար:

2011 թվականի ընթացքում ՀՀ միջազգային պահուստների կառավարման ոլորտում Կենտրոնական բանկը հավատարիմ էր նվազագույն ռիսկերով պահուստների հնարավորինս բարձր եկամտաբերության ապահովման իր ռազմավարությանը: Հետադարձ ստուգման արդյունքներով՝ հաշվետու ժամանակահատվածի համար պահուստների ուղեւնշային տեղաբաշխման որոշումը լիովին արդարացված էր ռիսկ/եկամուտ հարաբերակցության տեսանկյունից՝ համեմատած հնարավոր ուղեւնիշերի համապատասխան ցուցանիշների հետ:

ԱՄՆ, Ճապոնիայի և Եվրոգոտու երկրների կառավարությունների և Կենտրոնական բանկերի ֆինանսատնտեսական ճգնաժամի հաղթահարմանն ուղղված միջոցառումներով և զնաճի ցածր մակարդակի սպասումներով պայմանավորված՝ 2011 թվականին տոկոսադրույքները պահպանվել են աննախադեպ ցածր մակարդակի վրա, որը նաև անդրադարձել է ՀՀ միջազգային պահուստների եկամտաբերության մակարդակի վրա:

Եվրոգոտու և ԱՄՆ պետական պարտատոմսերի եկամտաբերություններն անգամ նվազել են՝ զարգացած երկրներում պետական ծախսերի կրճատմանն ուղղված քաղաքականության ակտիվացման արդյունքում, իսկ «ապահով հանգրվանի» կարգավիճակ վաստակած Գերմանիայի և Նիդեռլանդների պետական պարտատոմսերի եկամտաբերությունները 2011 թվականի դեկտեմբերին հատել են զրոյական մակարդակը, և զրանցվել է բացասական եկամտաբերություն:

Հաշվետու տարին նշանավորվել է մի շարք Եվրոպական երկրներում տոկոսադրույքների բարձր տատանողականությամբ, ինչպես նաև խոշոր վարկանշային կազմակերպությունների կողմից ԱՄՆ և Եվրոպական բազմաթիվ երկրների վարկանիշերի աննախադեպ իջեցումներով՝

պայմանավորված ԱՄՆ և Հարավային Եվրոպայի որոշ երկրներում պետական պարտքի խնդիրներով: Այս իրադարձությունները ՀՀ միջազգային պահուստների վրա բացասական ազդեցություն չեն ունեցել, քանզի ներդրումներն իրականացվել են միայն բարձր վարկանիշ ունեցող և նման ռիսկերի նկատմամբ քիչ զգայուն գործիքներում:

Ներդրումային հանձնաժողով

Ներդրումային հանձնաժողովն իր լիազորությունների սահմաններում որոշումներ կայացնելու իրավասություններ ունեցող մարմին է, որը, Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի միջազգային պահուստների կառավարման վերաբերյալ խորհրդի որոշումներին համապատասխան, իրականացնում է միջազգային պահուստների կառավարման որոշումների ընդունման և դրանց կատարման վերահսկողության գործառնություններ, ինչպես նաև քննարկում է ներդրումային գործունեության ընթացիկ համակարգմանն առնչվող խնդիրներն ու ֆինանսական վերլուծության արդյունքները:

Նշված գործառնություններն իրականացնելու նպատակով հանձնաժողովը քննարկում է միջազգային պահուստների կառավարման ռազմավարական և մարտավարական, ինչպես նաև կառավարման ընթացիկ վերահսկողության խնդիրներ:

Հանձնաժողովի նիստերը, որպես կանոն, գումարվում են ամիսը մեկ անգամ:

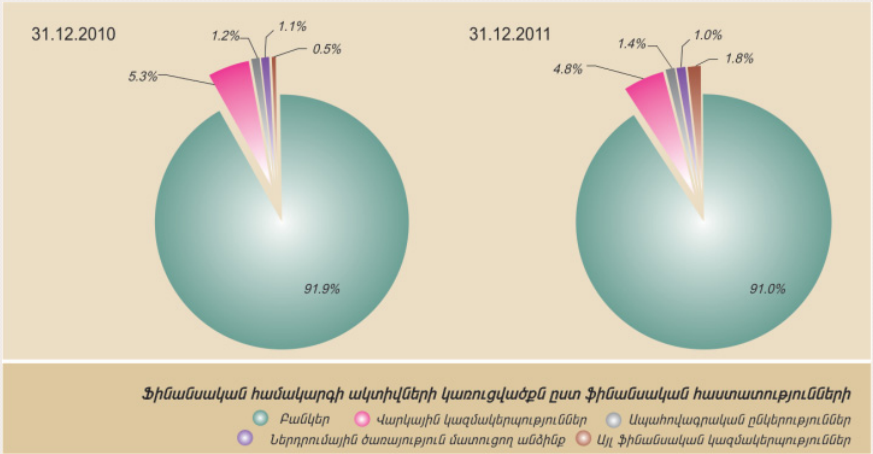
2011 թ. գումարվել է Ներդրումային հանձնաժողովի 10 նիստ, ընդունվել է 8 որոշում:

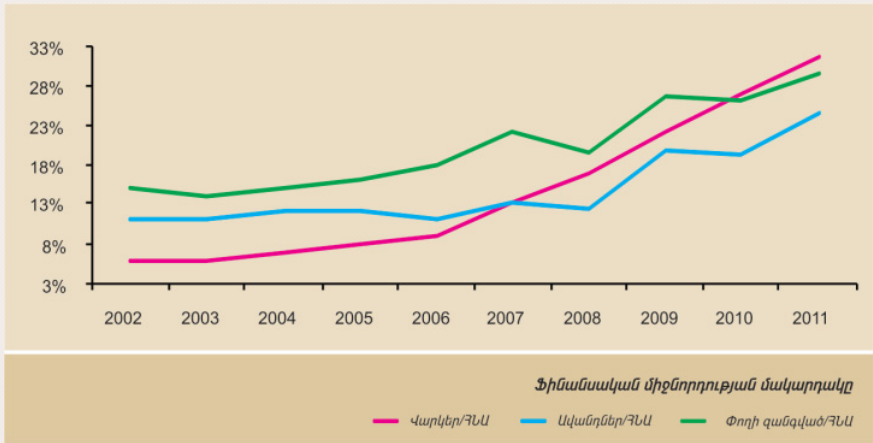
ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ԿԱՅՈՒՆՈՒԹՅՈՒՆ, ԿԱՐԳԱՎՈՐՈՒՄ ԵՎ ՎԵՐԱՅՍԿՈՂՈՒԹՅՈՒՆ

2011 թվականին ՀՀ ֆինանսական համակարգը ծավալել է ակտիվ գործունեություն՝ միաժամանակ ռիսկերը պահպանելով կառավարելի շրջանակներում և ցուցաբերելով բարձր ճկունություն:

Ֆինանսական համակարգի խոշորագույն մասնակիցը բանկային համակարգն է, որին բաժին է ընկնում ֆինանսական համակարգի ակտիվների 91%-ը:

Բանկային համակարգը 2011 թ. ապահովել է ակտիվների 32.4% աճ, կապիտալի 11.6% աճ: Բանկային համակարգի շահութաբերության ըստ ակտիվների (ROA) և շահութաբերությունը ըստ կապիտալի (ROE) կազմել են համապատասխանաբար 1.8% և 9.8%:

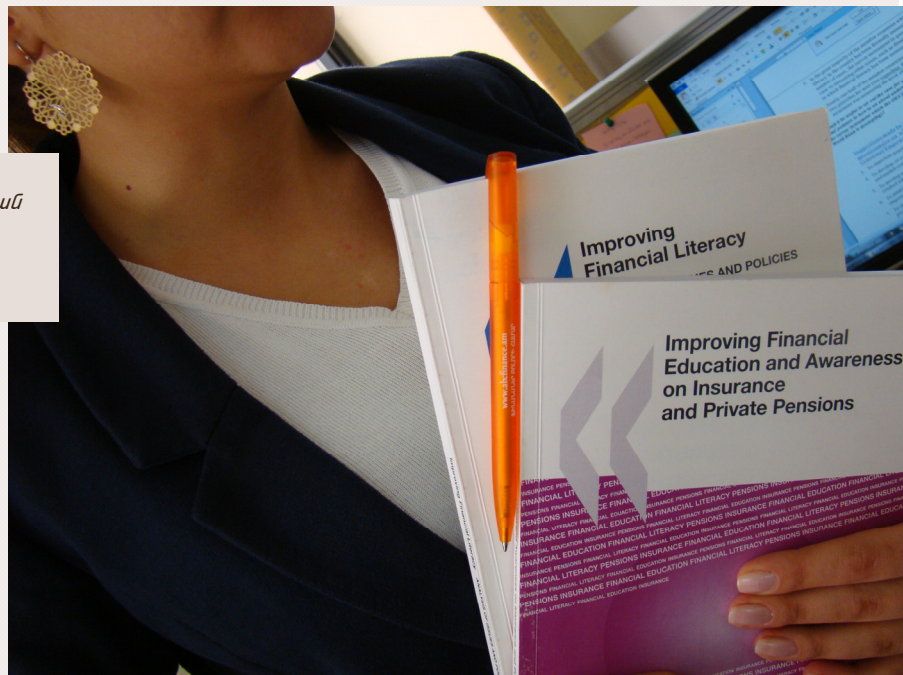

Բանկային համակարգի ֆինանսական միջնորդության մակարդակը տարվա ընթացքում բավականին բարձրացել է, այնուամենայնիվ այն դեռևս զիջում է Արևելյան Եվրոպայի երկրների բանկային համակարգերի ֆինանսական միջնորդության մակարդակին: 2011 թ. բանկային համակարգի ակտիվների և ՀՆԱ-ի հարաբերակցության ցուցանիշը ավելացել է 9.6 տոկոսային կետով և կազմել 54.1%: Բանկային համակարգի կողմից տրամադրված վարկերի և ՀՆԱ-ի հարաբերակցության ցուցանիշը ավելացել է 6.3 տոկոսային կետով և կազմել 31.6 %:

Հիմնական ցուցանիշների աճ է գրանցվել նաև ֆինանսական համակարգի այլ մասնակիցների մոտ:

Մասնավորապես՝ վարկային կազմակերպությունների ընդհանուր կապիտալը տարվա ընթացքում ավելացել է 30.2%-ով, պարտավորությունները՝ 50.3%-ով, ակտիվները՝ 42.0%-ով: Ապահովագրական համակարգի ընդհանուր կապիտալն ավելացել է 12.8%-ով՝ պարտավորությունները՝ 32.7%-ով, ակտիվները՝ 23.0%-ով: Ներդրումային ընկերությունների կապիտալն ավելացել է 1.1%-ով, պարտավորությունները՝ 13.7%-ով, ակտիվները՝ 11.6%-ով²:

Ֆինանսական համակարգի կարգավորման դաշտը մշտապես վերանայվում և կատարելագործվում է:

² Ֆինանսական համակարգի զարգացման, վերահսկողության և կարգավորման մասին մանրամասն տես «Հայաստանի ֆինանսական համակարգը (2011). զարգացումը, կարգավորումը, վերահսկողությունը» և «Ֆինանսական կայունության հաշվետվություն» (2011) պարբերականներում (www.cba.am):

Ֆինանսական համակարգի կայունության և զարգացման 2011 թվականի գլխավոր խնդիրներն էին.

➤ *Ճգնաժամերի կառավարման հայեցակարգի մշակումը:*

Հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ 2005 թ. ՀՀ կենտրոնական բանկի կողմից մշակվել է «Ֆինանսական համակարգի կայունության ապահովման» հայեցակարգը, որտեղ անդրադարձ է կատարվել ինչպես ոչ ճգնաժամային, այնպես էլ ճգնաժամային իրավիճակներին, նպատակային է համարվել այն լրամշակել՝ ներառելով ճգնաժամերի կառավարման առնչվող հիմնական գործողությունները: Մասնավորապես՝ վերոնշյալ հայեցակարգում լրացումներ են կատարվել ճգնաժամերի կանխարգելման և կառավարման քաղաքականությունների, դրա տարրերի մասով:

➤ *Բազել-3 համակարգի ներդրման նախապատրաստական աշխատանքների նախաձեռնումը:*

2011 թվականին իրականացվել են Բազել 3-ի ներդրման աշխատանքներ, որոնք կշարունակվեն 2012 թվականին ևս:

➤ *«Հիբրիդ վճարային համակարգի» նախագծման աշխատանքների իրականացումը:*

ՀՀ կենտրոնական բանկը շարունակել է «Հիբրիդ վճարային համակարգի» նախագծման աշխատանքները (տե՛ս «Վճարային համակարգեր» ենթաբաժնում):

➤ *Կենսաթոշակային և ներդրումային ֆոնդերի գործունեությունը կարգավորող ենթաօրենսդրական դաշտի ձևավորման գործընթացում ներգրավումը:*

2011 թվականին Կենսաթոշակային բարեփոխումների փաթեթի ուժի մեջ մտնելուց հետո Կենտրոնական բանկը նախաձեռնեց և արդեն հիմնականում մշակել է իր իրավասության ներքո գտնվող անհրաժեշտ ենթաօրենսդրական ակտերը: Հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ կուտակային կենսաթոշակային համակարգի կամավոր բաղադրիչը ուժի մեջ է մտել 2011 թ. հունվարից՝ Կենտրոնական բանկի կողմից առաջինը մշակվել են ներդրումային ֆոնդերի, այդ թվում՝ կենսաթոշակային ֆոնդերի ստեղծման և գործունեության համար անհրաժեշտ ընթացակարգերն ու պահանջները սահմանող իրավական ակտերը: Մասնավորապես՝ սահմանվել են ներդրումային ֆոնդի (ֆոնդի կանոնների) գրանցման համար անհրաժեշտ ընթացակարգերն, ինչն առաջնահերթ պայման է ֆոնդերի ստեղծման և գործունեության համար: Ընդունվել է ներդրումային ֆոնդի կառավարիչների գործունեության թույլտվության ստացման ընթացակարգերը (ներառյալ՝ ներդրումային

ընկերությունների վերագրանցման և վերալիցենզավորման պարզեց-
րած ընթացակարգը) նկարագրող իրավական ակտը: Կարգավորվել են
նաև նոր ստեղծվող ներդրումային ֆոնդի կառավարչի ղեկավարների,
կառավարիչների կազմում ֆոնդի կառավարման գործունեություն իրա-
կանացնող ֆիզիկական անձանց որակավորման և մասնագիտական
համապատասխանության հարցերը: Սահմանվել են նաև կառավարչի
կանոնադրական կապիտալի և ընդհանուր կապիտալի նվազագույն
չափերը և դրա հաշվարկման կարգը, կառավարչի՝ իր կողմից կառա-
վարվող յուրաքանչյուր ֆոնդում մասնակցության չափը: Ընդունվել են
ներդրումային, այդ թվում՝ կենսաթոշակային ֆոնդերի, ակտիվների
գնահատման միասնական կանոնները: Ներդրումային ֆոնդերի զուտ
ակտիվների արժեքի հաշվարկման կարգը հնարավորինս կբացառի
ակտիվների գնահատման հետ կապված չարաշահումները: Կենտրոնա-
կան բանկը կարգավորել է նաև ներդրումային ֆոնդերի ներդրումային
սահմանափակումները՝ ներդրումային ֆոնդերի ներդրումների արդյու-
նավետ տարատեսականացումն ապահովելու նպատակով: Ներդրու-
մային ֆոնդերի հարկման համար զուտ ակտիվների հաշվարկման
միասնական սկզբունքներ ապահովելու նպատակով ընդունվել է հարկ-
վող շահույթի որոշման համար ներդրումային ֆոնդերի զուտ ակտիվ-
ների արժեքի հաշվարկման կարգը: Ընդունվել են նաև «Բանկերի,
վարկային կազմակերպությունների, ապահովագրական ընկերություն-
ների, ապահովագրական բրոքերների, ներդրումային ընկերություն-
ների, ներդրումային ֆոնդերի կառավարիչների, Կենտրոնական դեպո-
զիտարիայի և դրամական փոխանցումներ իրականացնող վճարահաշ-
վարկային կազմակերպությունների կողմից տեղեկությունների հրապա-
րակումը» կանոնակարգ 8/03-ում փոփոխությունները և լրացումները՝
ֆոնդի կառավարիչների կողմից ֆոնդի մասնակիցների համար ֆոն-
դերի վերաբերյալ տեղեկատվության հասանելիությունը և եկամտաբե-
րությունների համեմատման համար միասնական չափանիշների կիրա-
ռումն ապահովելու համար: Նպատակ ունենալով ներդրողների համար
ապահովել կենսաթոշակային ֆոնդերի կառավարման արդյունքների
գնահատման և համեմատման միասնական չափանիշներ՝ սահմանվել
են Կենսաթոշակային ֆոնդի ակտիվների եկամտաբերության հաշվար-
կի մեթոդաբանությունը և եկամտաբերության մասին տեղեկատվության
ներկայացման չափանիշները: Կենտրոնական բանկի կողմից սահման-
վել է նաև որակավորված ներդրողների ֆոնդում որակավորված
ներդրող չհամարվող ներդրողների կողմից ձեռք բերվող փայերի (բաժ-
նետոմսերի) ընդհանուր արժեքի նվազագույն մեծությունը:

ՀՀ կենտրոնական բանկը, հանդիսանալով ՀՀ կուտակային կենսա-
թոշակային համակարգի մասնակիցներ համարվող ֆինանսական կազ-

մակերպությունների կարգավորող և վերահսկող մարմին, 2011 թվականի սեպտեմբերից անդամակցում է նաև Կենսաթոշակային վերահսկողների միջազգային կազմակերպությանը (International Organisation of Pension Supervisors-IOPS): Լինելով IOPS-ի կառավարող անդամ՝ ՀՀ կենտրոնական բանկին հասանելի են կազմակերպության շրջանակներում բոլոր թեմատիկ քննարկումները: Հնարավոր է տեղեկատվություն փոխանակել կենսաթոշակային համակարգը կարգավորող և վերահսկող այլ երկրների լիազոր մարմինների հետ, երկխոսություն վարել մասնավոր կենսաթոշակային համակարգի ֆինանսական քաղաքականության շուրջ և օգտագործել կենսաթոշակային համակարգի վերահսկողության լավագույն փորձը:

➤ *Սպառողների շահերի պաշտպանության համատեքստում պարտադիր ապահովագրության և կենսաթոշակային բարեփոխումների լուսաբանման միջոցառումների իրականացումը:*

ԱՊՊԱ-ի լուսաբանման աշխատանքների ներքո Կենտրոնական բանկի կողմից.

- ✓ ստեղծվել և գործարկվել է Բյուրոյի կայքը,
- ✓ մշակվել և հանրապետության ողջ տարածքով բաշխվել են ԱՊՊԱ վերաբերյալ բուկլետ և թերթոն,
- ✓ մշակվել և նկարահանվել են ԱՊՊԱ վերաբերյալ բացատրական և տեղեկատվական հեռուստա- և ռադիո հոլովակներ,
- ✓ «Ֆինանսներ բոլորի համար» abcfinance.am կայքում բացվել է առանձին ենթաէջ և ներկայացվել են բացատրական նյութեր,
- ✓ կազմակերպվել է ԱՊՊԱ վերաբերյալ սեմինար՝ լրագրողների համար:

Կենսաթոշակային համակարգի բարեփոխումների լուսաբանման աշխատանքների ներքո Կենտրոնական բանկի կողմից.

- ✓ մշակվել են կենսաթոշակային բարեփոխումների վերաբերյալ բուկլետներ,
- ✓ «Ֆինանսներ բոլորի համար» abcfinance.am կայքում բացվել է առանձին ենթաէջ և ներկայացվել են բացատրական նյութեր,
- ✓ համագործակցություն է ձևավորվել Կենտրոնական բանկի և Կենսաթոշակային համակարգի իրազեկման կենտրոնի միջև,
- ✓ Կենսաթոշակային համակարգի իրազեկման կենտրոնի, *Կենսաթոշակային և աշխատանքի շուկայի բարեփոխումների ծրագրի* և այլ շահագրգիռ կողմերի հետ համատեղ ՀՀ մարզերում իրականացվել են կենսաթոշակային բարեփոխումների իրազեկման միջոցառումներ՝ նյութերի մշակում, սեմինարներին մասնակցություն:

2011 թվականին Կենտրոնական բանկը շարունակել է ֆինանսական համակարգի կարգավորման դաշտի վերանայման և կատարելագործման աշխատանքները: Կարևորելով բանկային, ապահովագրական և արժեթղթերի շուկաների համահունչ զարգացման քաղաքականությունը՝ 2011 թ. Կենտրոնական բանկի կողմից մշակվել և Ազգային ժողովի կողմից ընդունվել են մի շարք օրենքներ:

2011 թվականի ընթացքում ՀՀ Ազգային ժողովն ընդունել է ՀՀ կենտրոնական բանկի կողմից մշակված հետևյալ ՀՀ օրենքները՝

1. «Եկամտահարկի մասին» ՀՀ օրենքում լրացումներ կատարելու մասին» և «ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքում փոփոխություններ կատարելու մասին» ՀՀ օրենքները:

Օրենքների նպատակն է լուծել գրավի առարկա գույքի բռնագանձման ժամանակ առաջացող հարկային և իրավական խնդիրները:

Ըստ մինչ այդ գործող հարկային օրենսդրության՝ գրավադրված գույքը բանկին ի սեփականություն վերցնելը՝ հետագա իրացման նպատակով, դիտվում էր իբրև գրավատուի կողմից այդ գույքի իրացում, որն առաջացնում էր եկամտահարկի վճարման պարտավորություն:

Բանկը, հանդես գալով որպես հարկային գործակալ, ստիպված էր լինում իր միջոցների հաշվին վճարելու եկամտահարկը, քանի որ գրավի առարկայի հետագա իրացումը թույլ չէր տալիս ծածկել ինչպես գրավով ապահովված պարտավորությունը, այնպես էլ վերոհիշյալ հարկի գումարը: Բացի այդ, հստակ չէր ներկայացված, թե բռնագանձված գույքի և գրավով ապահովված պարտավորության միջև եղած տարբերությունը երբ է ենթակա վերադարձման գրավատուին:

Օրենքով սահմանվում է գրավ դրված գույքի՝ արտադատական կարգով բռնագանձման և իրացման արդյունքում ֆիզիկական անձի ստացած եկամուտների հարկման նոր մեխանիզմ:

Ըստ օրենքի՝ գրավատուի կողմից գույքն օտարելուց ստացված եկամուտ է համարվում գրավ դրված գույքի իրացման գնի և գրավով ապահովված պարտավորության դրական տարբերությունը:

Նախատեսվել է **«գույքի իրացման գնի և իրացման (հետևաբար նաև ավել գումարի վերադարձման) պահի»** որոշման 3 հնարավոր տարբերակ.

- 1) **Տարբերակ 1** - Գրավադրված գույքը բանկին ի սեփականություն անցնելու օրվանից **6 ամսվա ընթացքում օտարվում է** երրորդ անձի: Այս դեպքում գույքի իրացման գին և իրացման պահ է համարվում բանկի կողմից գույքի *օտարման գինը և օտարման օրը*, իսկ այն դեպքում, երբ օտարման գինը ողջամիտ չհամարվող չափով ցածր է այդ գույքի շուկայական արժեքից, ապա որպես գույքի իրացման

գին է համարվում *գույքի շուկայական արժեքը, բացառությամբ եթե այդ գույքը կրկին վաճառվել է իր նախկին սեփականատիրոջը կամ նրա իրավահաջորդին*։

2) **Տարբերակ 2** - Բանկը *չի օտարել* գույքը իրեն ի սեփականություն անցնելու օրվանից 6 ամսվա ընթացքում։ Այս դեպքում գույքի իրացման գին և իրացման պահ է համարվում 6-ամսյա ժամկետի վերջին օրը և այդ օրվա դրությամբ *գույքի շուկայական արժեքը*։

3) **Տարբերակ 3** – Բանկի և գրավատուի միջև *նախապես կնքված գրավոր պայմանագրով*։ Այս դեպքում անծինք կարող են պայմանավորվել, որ գույքը հետագայում բանկին ի սեփականություն անցնելու դեպքում օտարելու գին և օտարելու պահ է համարվելու բանկին ի սեփականություն անցնելու օրը և այդ օրվա դրությամբ որոշվող շուկայական գինը։

Հիշյալ 6-ամսյա ժամկետի հաշվարկի մեջ չի մտնում այն ժամանակահատվածը, երբ գրավատուի կամ նրա իրավահաջորդի մասնակցությամբ քաղաքացիական, քրեական, սնանկության կամ վարչական գործի շրջանակներում բանկին ի սեփականություն անցած համապատասխան գույքի վրա արգելանք է դրված եղել։

2. «Սնանկության մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքում լրացումներ և փոփոխություններ կատարելու մասին», «Դատական ակտերի հարկադիր կատարման մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքում լրացում կատարելու մասին» ՀՀ օրենքները՝

Սահմանված է, որ.

- Գրավով, երաշխիքով կամ երաշխավորությամբ ապահովված պարտատերն իրավունք ունի ապահովված պահանջների բավարարումը ստանալու մորատորիումի գործողությունից անկախ։ Դա նշանակում է, որ ֆինանսական կազմակերպությունը կամ ցանկացած այլ անձ իրավունք ունի առանց սպասելու սնանկության գործընթացների ավարտին, ստանալու իր պահանջների բավարարում գրավադրված գույքից, սնանկության գործընթացում չգտնվող երաշխիք կամ երաշխավորություն տված անձի միջոցներից։
- Միևնույն ժամանակ, սնանկության գործընթացում գտնվող պարտապանի մյուս պարտատերերի շահերի պաշտպանության նպատակով սահմանվել է 2 հնարավոր տարբերակ՝
 - եթե անձը օգտվում է գրավադրված գույքից վաղաժամկետ բավարարում ստանալու իրավունքից (առանց սպասելու մորատորիումի գործողության ավարտին), ապա նա իրավունք չունի (այդ թվում՝ հետագայում) գրավի առարկայի արժեքը գերազանցող պահանջի բավարարում ստանալու պարտապանի այլ գույքից։

- եթե պարտատերը չի օգտվում վերը նշված իր իրավունքից, ապա նա իր պահանջների բավարարումը ստանում է մորատորիումից հետո, բայց ինչպես գրավադրված, այնպես էլ պարտապանի այլ գույքից:

3. «Էլեկտրոնային հաղորդակցության մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքում լրացում կատարելու մասին» և «Վարկային տեղեկատվության շրջանառության և վարկային բյուրոների գործունեության մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքում լրացումներ կատարելու մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքները:

Նախագծերի ներկայացումը պայմանավորված էր Հայաստանի Հանրապետության Կառավարության 2010 թվականի դեկտեմբերի 9-ի «Հայաստանի գործարար միջավայրի բարելավման միջոցառումների ծրագրին հավանություն տալու և Հայաստանի Հանրապետության Կառավարության 2010 թվականի հունվարի 21-ի թիվ 97-Ն որոշումն ուժը կորցրած ճանաչելու մասին» թիվ 1768-Ն որոշմամբ:

«Էլեկտրոնային հաղորդակցության մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի փոփոխություններով նախատեսվել է, որ հեռահաղորդակցման ոլորտում գործունեություն իրականացնող օպերատորների կողմից իրենց հաճախորդների վերաբերյալ վարկային տեղեկատվության (հեռախոսային խոսակցության արդյունքում ձևավորված պարտքերը) տրամադրումը վարկային բյուրոյին չի համարվում անձի վերաբերյալ տեղեկատվության հրապարակում:

Փոփոխության արդյունքում հեռահաղորդակցման ոլորտում գործունեություն իրականացնող օպերատորներն իրավունք կունենան իրենց հաճախորդների պարտքերի վերաբերյալ տեղեկատվությունը տրամադրելու վարկային բյուրոներին: Սակայն այդ տեղեկատվության տրամադրումը չի համարվում վարկային բյուրոյին պարտադիր տրամադրման ենթակա տեղեկատվություն: Այսինքն՝ այդ տեղեկատվության տրամադրումը հնարավոր է վարկային բյուրոյի և հեռահաղորդակցման ոլորտում գործունեություն իրականացնող օպերատորների միջև ձեռք բերված համաձայնության արդյունքում՝ հեռահաղորդակցման ոլորտում գործունեություն իրականացնող օպերատորների կողմից իրենց հաճախորդներին նախապես տեղեկացնելով, որ իրենց վերաբերյալ տեղեկատվությունը հնարավոր է տրամադրվի վարկային բյուրոյին:

«Վարկային տեղեկատվության շրջանառության և վարկային բյուրոների գործունեության մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքում լրացումներ կատարելու մասին» ՀՀ օրենքի ընդունումից հետո վարկային բյուրոն պարտավոր է վարկային զեկույցում ընդգրկել տեղեկատվություն այն մասին, թե որ տիպի սուբյեկտից ստացված

տվյալների արդյունքում է ձևավորվել վարկային բյուրոյում առկա տեղեկությունը՝ հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ այսուհետ վարկային բյուրոն հավաքագրելու է ոչ միայն ֆինանսական կազմակերպությունների, այլ նաև այլ սուբյեկտների հաճախորդների վերաբերյալ տեղեկատվություն: Այսինքն՝ վարկային զեկույցում վարկային բյուրոն պետք է նշի, որ տվյալ տեղեկատվությունը ձևավորվել է բանկերից, վարկային կազմակերպություններից կամ, օրինակ, կոմունալ ծառայություններ մատուցող սուբյեկտներից ստացված տեղեկատվության հիման վրա: Իսկ անհրաժեշտության դեպքում վարկային զեկույցում ներառվող տվյալների ցանկը կսահմանի ՀՀ կենտրոնական բանկը՝ ապահովելու համար բոլոր բյուրոների կողմից ներկայացվող վարկային զեկույցների միատեսակ ձևն ու բովանդակությունը:

4. «Վճարահաշվարկային համակարգերի և վճարահաշվարկային կազմակերպությունների մասին ՀՀ օրենքում» փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» ՀՀ օրենքը, որով սահմանվել է վճարահաշվարկային կազմակերպությունների ընդհանուր կապիտալի նվազագույն չափը, հստակեցվել են վճարային համակարգերի ստեղծման և դրանց անդամակցության թույլտվության կարգն ու պայմանները, վճարահաշվարկային միությունների հիմնադրման կարգը, վճարահաշվարկային կազմակերպությունների գործառույթների պատվիրակման կարգը, վճարահաշվարկային կազմակերպությունների լիցենզավորման կարգը:

Հնարավորություն է ստեղծվել իրականացնելու դրամական փոխանցումներ՝ առանց մասնաճյուղ բացելու: Հստակեցվել են վճարահաշվարկային ծառայությունների տեսակները, դրանց սահմանումները հնարավորինս համապատասխանեցվել են ԵՄ օրենսդրության պահանջներին՝ միաժամանակ հաշվի առնելով ՀՀ ֆինանսական համակարգի առանձնահատկությունները: Կանոնակարգվել են վճարահաշվարկային կազմակերպություններին պատասխանատվության ենթարկելու հետ կապված հարցերը:

Վերոնշյալ օրենսդրական փոփոխությունների և տնտեսության իրական ու ֆինանսական հատվածների զարգացումների ներքո Կենտրոնական բանկը 2011 թ. իրականացրել է նաև մի շարք ենթաօրենսդրական փոփոխություններ:

Լիցենզավորման և վերահսկողության հանձնաժողով

Լիցենզավորման և վերահսկողության հանձնաժողովը քննարկում է՝

- ա) բանկերի և օտարերկրյա բանկերի մասնաճյուղերի ստեղծմանը նախնական հավանություն տալու, բանկերի և օտարերկրյա բանկերի մասնաճյուղերի գրանցման և լիցենզավորման,*
- բ) բանկերի մասնաճյուղերի, ներկայացուցչությունների, ինչպես նաև օտարերկրյա բանկերի ներկայացուցչությունների գրանցման,*
- գ) կարգավորվող շուկայի օպերատորի և Կենտրոնական դեպոզիտարիայի, դրանց կանոնների գրանցման,*
- դ) այլ անձանց լիցենզավորման,*
- ե) «Բանկերի և բանկային գործունեության մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքով և Կենտրոնական բանկի խորհրդի կողմից հաստատված «Կանոնակարգ 1-ով» նախատեսված փոփոխությունների գրանցման,*
- զ) բանկի ղեկավարների (բացառությամբ կառուցվածքային ստորաբաժանումների ղեկավարների), ինչպես նաև Կենտրոնական բանկի կողմից լիցենզիա ստացող այլ անձանց որակավորման և մասնագիտական համապատասխանության,*
- է) ներդրումային ծառայություններ մատուցող անձանց, կարգավորվող շուկայի օպերատորի, Կենտրոնական դեպոզիտարիայի ղեկավարների ու ներդրումային ծառայություններ մատուցող ֆիզիկական անձանց որակավորման,*
- ը) արժեթղթերի ազդագրի գրանցման հարցերը,*
- թ) բանկի կողմից թույլ տրված օրենսդրական խախտումները, առկայության դեպքում՝ բանկի բացատրությունները և առարկությունները,*
- ժ) խախտում թույլ տված բանկի և (կամ) ղեկավարի նկատմամբ պատժամիջոց կիրառելու կամ չկիրառելու նպատակահարմարությունը,*
- ժա) Կենտրոնական բանկի կողմից գրանցված կամ լիցենզիա ստացած այլ անձանց, ինչպես նաև Կենտրոնական բանկի կողմից վերահսկվող այլ անձանց կողմից թույլ տրված օրենսդրական խախտումները, առկայության դեպքում՝ նրանց բացատրությունները և առարկությունները, նրանց նկատմամբ պատժամիջոց կիրառելու կամ չկիրառելու նպատակահարմարությունը,*
- ժբ) «ա» - «ժա» կետերին առնչվող այլ հարցեր,*
- ժգ) Կենտրոնական բանկի այլ իրավական ակտերով նախատեսված այլ լիազորություններից բխող հարցեր:*

Հանձնաժողովն իր գործունեությունն իրականացնում է նիստերի միջոցով, որոնք գումարվում են ըստ անհրաժեշտության, բայց ոչ պակաս, քան շաբաթ մեկ անգամ:

2011 թ. գումարվել է Լիցենզավորման և վերահսկողության հանձնաժողովի 62 նիստ:

Ֆինանսական համակարգի հաստատությունների գործունեության ռիսկայնության թույլատրելիության աստիճանի բացահայտման, փողերի լվացման և ահաբեկչության ֆինանսավորման դեմ պայքարի, ֆինանսական համակարգի սպառողների պաշտպանության և գործունեության իրավական դաշտի համապատասխանության այլ նպատակներով Կենտրոնական բանկը 2011 թվականին շարունակել է վերջիններիս նկատմամբ իրականացնել ինչպես փաստաթղթային, այնպես էլ տեղերում վերահսկողություն:

Ֆինանսական համակարգի հաստատությունների նկատմամբ իրականացվել է փաստաթղթային, և տեղերում վերահսկողություն:

2011 թ. Կենտրոնական բանկի կողմից իրականացվել են 235 «տեղերում ստուգումներ», մասնավորապես՝

- բոլոր ուղղություններով (7) և նպատակային ստուգումներ (13) բանկերում,
- բոլոր ուղղություններով (6) և նպատակային ստուգումներ (1) վարկային կազմակերպություններում,
- բոլոր ուղղություններով (3) ստուգումներ ապահովագրական ընկերություններում,
- ստուգումներ ապահովագրական գործակալների մոտ (38),
- ստուգումներ ներդրումային ծառայություն մատուցող ընկերություններում (4),
- ֆինանսական շուկայի այլ մասնակիցների 163 ստուգում (արտար-ժույթի փոխանակման կետեր, գրավատներ, վճարահաշվարկային կազմակերպություններ և այլն):

Վերահսկողության արդյունքում բացահայտված խախտումները կանխվել են:

Ստուգումների ժամանակ, ի թիվս ֆինանսական հաստատությունների ռիսկերի, ուշադրության կենտրոնում են եղել նաև փողերի լվացման ու ահաբեկչության ֆինանսավորման դեմ պայքարի և սպառողների շահերի պաշտպանության ու շուկայի վարվելակերպի պահանջները: Սպառողների շահերի պաշտպանության և հասարակության տարբեր նպատակային խմբերի ֆինանսական և տնտեսագիտական իրազեկվածության բարձրացման ուղղությամբ շարունակվել են «Ֆինանսներ բոլորի համար» ինտերնետային կայքի (www.abcfinance.am) զարգացման աշխատանքները, «Քաղաքացիական կրթության կենտրոն» կազմակերպության հետ համագործակցության արդյունքում՝ վերջինիս կողմից յուրաքանչյուր տարի իրականացվող «Քաղաքացի» նախագծի շրջանակներում այս տարի առաջին անգամ ներառվել են նաև ֆինանսական համակարգի հիմնախնդիրները: Իրականացվել են նաև կրթական այլ միջոցառումներ:

ԱՌԵՎՏՐԱՅԻՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՎԱՐԿԱՆԻԶՈՒՄ

2004 թվականից Կենտրոնական բանկը ձեռնարկել է Հայաստանի առևտրային կազմակերպությունների վարկանշմանն աշխատանքներ, և արդեն 2005 թ. սեպտեմբերին հրապարակվել են առաջին 16 կազմակերպությունների վարկանիշերը:

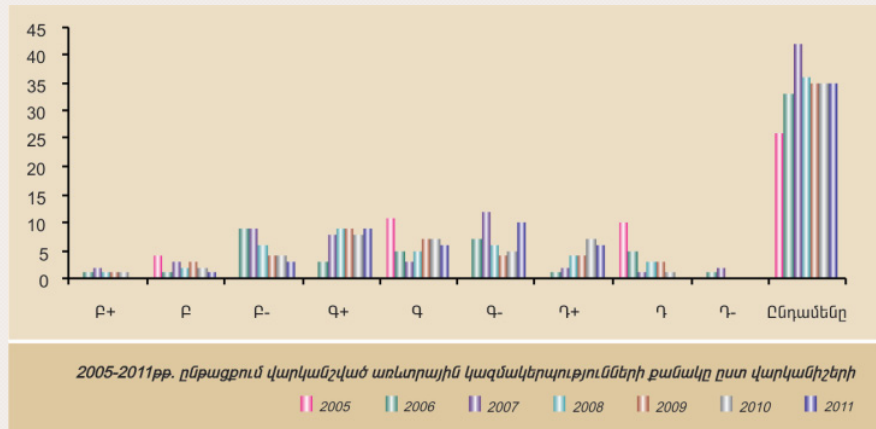
2011 թ. սկզբին վարկանշված կազմակերպությունների քանակը կազմել է 35, որոնց թիվը չի փոփոխվել գործընթացի ավարտին:

Վերավարկանշման արդյունքում 19 կազմակերպության վարկանիշ մնացել է անփոփոխ, 13 կազմակերպության վարկանիշ իջեցվել է, իսկ 3 կազմակերպության վարկանիշ բարձրացվել է:

Կենտրոնական բանկի կողմից առևտրային կազմակերպությունների վարկանշման հիմնական նպատակը այդ կազմակերպությունների ներգրաված պարտավորությունները ժամանակին և ամբողջ ծավալով սպասարկելու (մարելու) ունակության՝ վարկունակության ներուժի օբյեկտիվ և անաչառ գնահատումն է:

Վարկանիշերը շնորհվում են հայկական այբուբենի տառերով, ընդ որում՝ առավելագույն վարկանիշ է համարվում «Ա+», իսկ նվազագույնը՝ «Զ» վարկանիշը: Համաձայն «ՀՀ կենտրոնական բանկի կողմից առևտրային կազմակերպությունների վարկանշման կարգի»՝ «Ա+»-ից «Գ-» վարկանիշերը համարվում են ներդրումային վարկանիշեր, իսկ «Դ+»-ից «Զ» վարկանիշերը՝ ոչ ներդրումային վարկանիշեր: Վարկանշվում են տարբեր ոլորտի ձեռնարկություններ:

Տարվա ընթացքում տեղի է ունեցել վարկանշման հանձնաժողովի 4 նիստ, որի ընթացքում կայացվել են առանձին կազմակերպությունների վարկանշման և մեթոդաբանության մեջ փոփոխությունների ու լրացումների կատարման վերաբերյալ որոշումներ:

2011 թ. վերջի դրությամբ ոչ մի կազմակերպության չի շնորհվել Ա խմբի վարկանիշ: Բ խմբի վարկանիշ է ստացել 4 (նախորդ տարի՝ 7), Գ խմբի վարկանիշ՝ 25 (նախորդ տարի՝ 20), իսկ Դ խմբի վարկանիշ՝ 6 ձեռնարկություն (նախորդ տարի՝ 8):

ՎՃԱՐԱՀԱՇՎԱՐԿԱՅԻՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳ

2011 թ. ընթացքում ՀՀ վճարահաշվարկային համակարգի զարգացումը պայմանավորված է եղել մի շարք հանգամանքներով: Համաձայն ՀՀ կենտրոնական բանկի ռազմավարության՝ վճարահաշվարկային բնագավառում աշխատանքները կատարվել են հետևյալ 2 հիմնական ուղղություններով.

1. ՀՀ վճարահաշվարկային համակարգի զարգացման ու հուսալիության ապահովում, անկանխիկով իրականացվող վճարումների ծավալների ավելացում:

Ավտոմատ ինքնասպասարկող սարքավորումներով անկանխիկ վճարումների հնարավորության և հուսալիության ապահովման նպատակով ՀՀ կենտրոնական բանկը սահմանել է այդ սարքավորումների նկատմամբ նվազագույն պահանջներ:

2011 թ. սկսվել է անկանխիկ եղանակով կենսաթոշակների վճարման գործընթացը, որի ապահովման նպատակով ՀՀ կենտրոնական բանկը նախաձեռնել է գործող իրավական ակտերում համապատասխան փոփոխությունների կատարման աշխատանքներ:

2011 թվականին ՀՀ տարածքում վճարահաշվարկային ծառայություններ են մատուցել 21 առևտրային բանկեր և 10 վճարահաշվարկային կազմակերպություններ:

2011 թ. վերջի դրությամբ բանկային համակարգում բացված հաշիվների քանակը կազմել է 2.2 մլն հաշիվ: Վճարային քարտերի քանակը 2010 թ. վերջի համեմատ ավելացել է 34.02%-ով՝ կազմելով 978 հազ. քարտ: 32.3%-ով ավելացել է նաև վճարային քարտերով կատարված գործարքների ծավալը՝ կազմելով 739 մլն ՀՀ դրամ, իսկ վճարային քարտերով կատարված գործարքների քանակն ավելացել է 28.9%-ով՝ կազմելով 14.6 մլն: Նշված ցուցանիշների աճը հիմնականում պայմանավորվել է մատուցվող ֆինանսական ծառայությունների նկատմամբ պահանջարկի ավելացմամբ:

2. Վճարային համակարգի կողմից տնտեսավարող սուբյեկտների գործառնությունների առավել մեծ ծավալների ու տեսականու արագ և հուսալի սպասարկման ապահովում անընդհատ թարմացվող գործիքների և ծառայությունների կիրառմամբ:

Հաշվետու տարվա ընթացքում ՀՀ կենտրոնական բանկը շարունակել է նոր վճարային համակարգերի ներդրման, ինչպես նաև գործող վճարային համակարգերի կատարելագործման աշխատանքները, որոնց նպատակն է ձևում դրամավարկային քաղաքականության գործիքակազմի ապահովումը և վճարահաշվարկային ծառայությունների մատուցումը.

«Ռեպո/հակադարձ ռեպո» համակարգը ապահովում է աճուրդների հայտարարումը, ՀՀ կենտրոնական բանկի և համակարգի մասնակիցների միջև գործարքների կնքումը, կատարումը և մարումը: 2011 թ. կատարվել են համակարգի թեստավորման և ներդրման աշխատանքներ, որոնց արդյունքում նախատեսվում է համակարգը շահագործման հանձնել 2012թ.:

2011 թ. ընթացքում ՀՀ կենտրոնական բանկը իրականացրել է աշխատանքներ՝ կապված էլեկտրոնային վճարումների համակարգում ավանդային գործառնությունների ավտոմատացման հետ:

ՀՀ տարածքում գործող մի շարք առևտրային բանկերին և վճարահաշվարկային կազմակերպություններին տրամադրվել են արտասահմանյան վճարային համակարգերին անդամակցության թույլտվություններ:

ՀՀ կենտրոնական բանկի աջակցությամբ Հայաստանի Կենտրոնական դեպոզիտարիայի կողմից սկսվել են «Depend» համակարգի ներդրման աշխատանքները: Համակարգը նախատեսված է դեպոզիտարիայում արժեթղթերի ռեեստրի վարման, պահառության և համակարգում քլիրինգ, վերջնահաշվարկ իրականացնելու համար: Համակարգը հնարավորություն կտա ընդլայնելու մատուցվող ծառայությունների ցանկը:

«Ազգային հիփոթեքային ընկերություն» ՓԲԸ կողմից կորպորատիվ պարտատոմսերի թողարկումը և շրջանառությունը ապահովելու նպատակով Կենտրոնական բանկը և «Նասդաք Օ-Էմ-Էքս Արմենիա» ԲԲԸ-ն կատարել են այդ պարտատոմսերի տեղաբաշխումը, շրջանառությունը և վերջնահաշվարկի իրականացումը ապահովող ընթացակարգերի մշակման աշխատանքներ: Համաձայնեցվել են պարտատոմսերի առաջնային տեղաբաշխման, որպես Կենտրոնական բանկի կողմից կնքվող ռեպո գործարքների առարկա՝ այդ պարտատոմսերի կիրառման, «առաքում» վճարման դիմաց՝ սկզբունքով արտաբորսայական գործարքների կազմակերպման ընթացակարգերը:

2011 թ. ընթացքում «Արմենիան Քարդ» ՓԲԸ կողմից իրականացվել են համակարգի վերազինման աշխատանքներ, որոնք նպատակաուղղվել են համակարգի տեղեկատվական անվտանգության մակարդակի բարձրացմանը, ինտերնետային վճարային համակարգի հզորացմանը: Նշված աշխատանքների իրականացման հիմնական նպատակը համակարգի թողունակության բարձրացումն է, որը հնարավորություն կտա զարգացնելու էլեկտրոնային առևտուրը³:

³ Վճարահաշվարկային համակարգի վերաբերյալ մանրամասն հաշվետվությունը ներկայացվում է ՀՀ կենտրոնական բանկի կողմից թողարկվող՝ «ՀՀ կենտրոնական բանկի բանբեր», «ՀՀ ֆինանսական համակարգը. զարգացումը, կարգավորումը, վերահսկողությունը» և «ՀՀ ֆինանսական կայունության հաշվետվություն» պարբերականներում, որոնց կարելի է ծանոթանալ ՀՀ ԿՔ ինտերնետային կայքում՝ www.cba.am:

ԿԱՆԽԻԿ ԴՐԱՄԱՇՐՋԱՆԱԳՈՒԹՅՈՒՆ

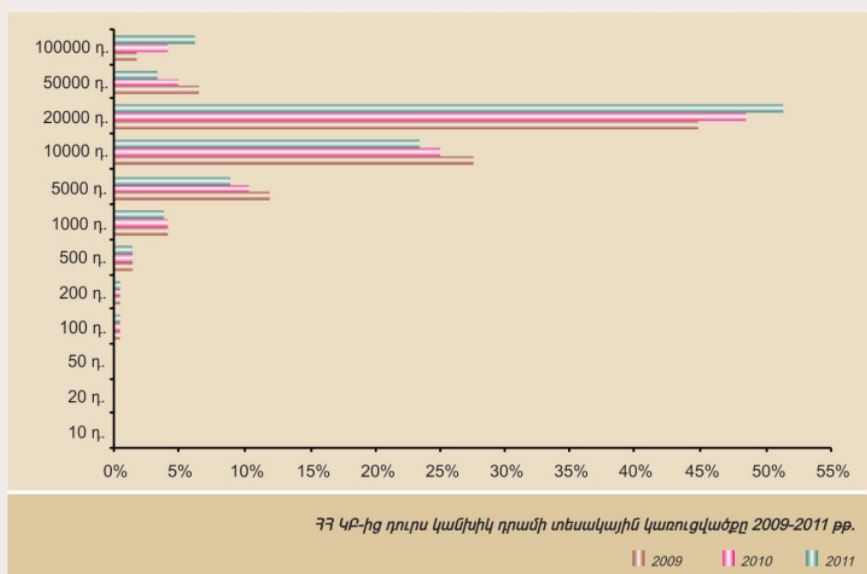
2011 թ. ՀՀ կենտրոնական բանկից դուրս կանխիկ դրամի ծավալն ավելացել է 14.5 %-ով: Կանխիկ դրամի նկատմամբ պահանջն ըստ առանձին անվանական արժեքների փոփոխվել է տարբեր կերպ:

Ինչպես և նախորդ տարի, հատկապես բարձր է եղել շրջանառության մեջ 20000 դրամ և 100000 դրամ անվանական արժեքներով թղթադրամների ծավալի աճի տեմպը: Տարվա ընթացքում 20000 դրամ անվանական արժեքով թղթադրամի շրջանառության ծավալն աճել է 21.4 %-ով և տարեվերջին կազմել է Կենտրոնական բանկից դուրս կանխիկի առավել քան կեսը (51.3%):

Ներդրման պահից սկսած՝ 100000 դրամ անվանական արժեքով թղթադրամի ծավալը շրջանառության մեջ շարունակաբար աճել է և 2011թ. թվականի վերջին կազմել է ՀՀ ԿԲ-ից դուրս կանխիկի 6.2%-ը:

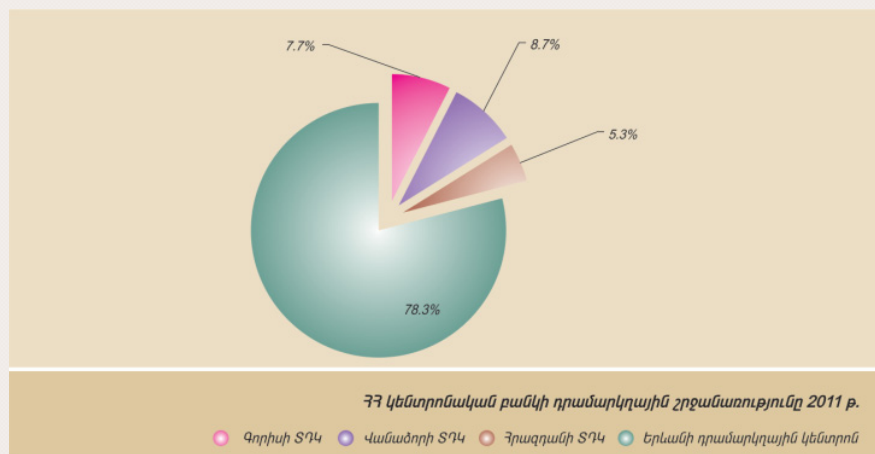
Մյուս անվանական արժեքներով թղթադրամների տեսակարար կշիռը, ինչպես և նախորդ տարի, Կենտրոնական բանկից դուրս կանխիկի կառուցվածքում նվազել է:

Շրջանառության մեջ 10-ից 500 դրամ անվանական արժեքներով մետաղադրամների ընդհանուր ծավալը տարվա ընթացքում ավելացել է 12.5%-ով: Առավել բարձր տեմպերով են աճել 10 և 20 դրամ անվանական արժեքներով մետաղադրամների ծավալները շրջանառության մեջ:

Կենտրոնական բանկից դուրս կանխիկ դրամի տեսակային կառուցվածքի նշված փոփոխությունների արդյունքում «պայմանական միջին դրամանիշը»⁴ տարեվերջին կազմել է 2687 դրամ: Ընդ որում՝ միջին թղթադրամը կազմել է 9047 դրամ, իսկ միջին մետաղադրամը՝ 103 դրամ:

Տարվա ընթացքում ՀՀ կենտրոնական բանկն իր հաճախորդների դրամարկղային սպասարկումն իրականացրել է Երևանում գտնվող ԿԲ գլխավոր գրասենյակի դրամարկղի և տարածքային դրամարկղային կենտրոնների (ՏԴԿ) միջոցով:

Ինչպես և նախորդ տարիներին, ՏԴԿ-ների միջոցով առավելապես իրականացվել են կանխիկի ելքագրման գործառնություններ. դրամարկղային ելքերի ծավալը կազմել է ՏԴԿ-ների դրամարկղային շրջանառության ընդհանուր ծավալի 93.0%-ը:

ՀՀ կենտրոնական բանկը շարունակաբար իրականացրել է իր հաճախորդների դրամարկղային սպասարկման հետ կապված գործառնությունների ավտոմատացմանն ուղղված աշխատանքներ:

Տարվա ընթացքում սկսվել է ՀՀ կենտրոնական բանկում կանխիկով գործառնությունների կառավարման միասնական տեղեկատվական համակարգի մշակումը, որը կմիավորի մինչ այժմ գործող էլեկտրոնային համակարգերը և կավտոմատացնի մի շարք այլ գործընթացներ և գործառնություններ: Այդ համակարգին կմիանան նաև ինկասագիտն կազմակերպությունները, առևտրային բանկերը, ՀՀ ֆինանսների նախարար-

⁴ Պայմանական միջին դրամանիշի հաշվարկում ներառվել են 10-ից 100000 դրամ անվանական արժեքներով ՀՀ դրամանիշերը:

րությունը, Կենտրոնական բանկի այլ հաճախորդներ: Վերջինիս միջոցով կիրականացվի էլեկտրոնային փաստաթղթաշրջանառությունը, գործընթացների կառավարումն ու կանխիկի շարժերի մոնիտորինգը, տվյալների բազաների ստեղծումը, ամփոփումն ու վերլուծությունը: Միասնական տեղեկատվական համակարգի մշակման և ներդրման աշխատանքները կշարունակվեն նաև հաջորդ տարի:

Տարբեր անվանական արժեքներով թղթադրամների դիզայնի որոշակի տարրերն ու պաշտպանական հատկանիշները, թղթադրամի վրա դրանց տեղակայման վայրը, համարակալման սկզբունքը և այլն նույնացնելու նպատակով տարվա ընթացքում կատարվել են նաև ՀՀ թղթադրամների շարքի նույնականացման աշխատանքներ: Նույնականացումը կհեշտացնի քաղաքացիների կողմից թղթադրամների ստուգման գործընթացը, կբարձրացնի պաշտպանական հատկանիշների ճանաչելիությունը:

2011 թ. շրջանառության մեջ է դրվել նոր նմուշի 1000 դրամ անվանական արժեքով թղթադրամը, իսկ 2012 թ. շրջանառության մեջ կդրվեն նաև 5000, 10000 և 20000 դրամ անվանական արժեքներով նորացված թղթադրամները:

Նոր նմուշի թղթադրամները ներդնելիս ՀՀ կենտրոնական բանկը չի սահմանափակում հին նմուշի թղթադրամների շրջանառությունը, որոնք շարունակելու են մնալ որպես օրինական վճարամիջոց:

Ֆինանսական համակարգի կայունության և զարգացման առաջնահերթությունները 2012 թվականին

- Ֆինանսական համակարգի կայունությունը ամրապնդելու, բանկային համակարգի ռիսկերը զսպելու համար 2012 թ. Կենտրոնական բանկը կիրականացնի Բազել-3-ի ներդրման աշխատանքներ: Բազել 3-ը կապիտալին, իրացվելիությանը և բանկային վերահսկողության այլ ոլորտներին առնչվող միջազգայնորեն ընդունված պահանջներում փոփոխություններ կատարելու առաջարկների ամբողջություն է: Բազել 3-ի հիմնական նպատակն է բարելավել բանկերի կապիտալի և իրացվելիության կառավարման որակը, բանկերին առավել կայուն դարձնել արտաքին տատանումների նկատմամբ:
- 2012 թվականին Կենտրոնական բանկը շարունակելու է բանկերի ռիսկայնության գնահատման նոր համակարգի ներդրման աշխատանքները, ինչը հնարավորություն կտա ձևավորելու բանկի ռիսկայնության ամփոփ գնահատական՝ հիմնվելով առանձին բիզնես գործընթացների ռիսկերի տարանջատման, գնահատման և կառավարման մակարդակի վերլուծության արդյունքների վրա: Այս համակարգը հնարավորություն կտա հիմնական ուշադրությունը սևեռելու բանկերի համար էական և/կամ նշանակալի համարվող բիզնես գործընթացների վրա, որոնք առավել ռիսկային դաշտում են, ինչպես նաև համալիր գնահատելու բանկի ռիսկայնության համակարգը և ռիսկի յուրաքանչյուր տեսակի գծով ունենալ մանրամասն գնահատականներ:
- 2012 թվականին նախատեսվում է օրենսդրորեն ամրագրել համախմբված վերահսկողությանն առնչվող հիմնական դրույթները:
- Ֆինանսական շուկայում մրցակցության կարգավորման նպատակով Կենտրոնական բանկը նախատեսում է 2012 թվականի ընթացքում մշակել շուկայի (ծառայությունների, աշխարհագրական) սահմանների որոշման մեթոդաբանությունը, ինչպես նաև սահմանել ֆինանսական կազմակերպությունների համար գերիշխող դիրքի չափանիշները և մշակել համապատասխան կարգ:
- Նախատեսվում է 2012 թվականին սահմանել Համահայկական բանկի գործունեության տնտեսական նորմատիվները, ինչպես նաև մշակել Համահայկական բանկի կողմից Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկ ներկայացվող հաշվետվությունների ձևերի, ներկայացման կարգի ու ժամկետների վերաբերյալ համապատասխան կարգը:
- Կենտրոնական բանկը ակտիվորեն ընդգրկվելու է կենսաթոշակային և ներդրումային ֆոնդերի գործունեությունը կարգավորող ենթաօրենսդրական դաշտի ձևավորման գործընթացում: Մասնավորապես, մեծ նշանակություն է տրվելու ներդրումային ֆոնդերի, դրանց կառավարիչների և կամավոր կենսաթոշակային բաղադրիչի անխափան գործունեության ապահովմանը: Այդ միջոցառումները էապես կնպաստեն Հայաստանի Հանրապետությունում կապիտալի շուկայի զարգացմանը:

2012 թվականին ՀՀ կենտրոնական բանկը «Նասդաք Օ-Էմ- Էքս» խմբի մեջ մտնող կազմակերպությունների հետ համատեղ աշխատելու է Հայաստանում պարտադիր կուտակային կենսաթոշակային բաղադրիչի մասնակիցների ռեեստրավարման ծրագրային ապահովման մշակման ուղղությամբ: Մասնավորապես՝ հաստատված ժամանակացույցի համաձայն, ՀՀ կենտրոնական բանկը կմշակի ռեեստրավարման համակարգի նախագծման համար անհրաժեշտ նորմատիվ իրավական ակտերը, ինչպես նաև կիրականացնի համակարգի առանձին մոդուլների թեստավորումը:

ՓՈՂԵՐԻ ԼՎԱՑՄԱՆ ԵՎ ԱՅԱԲԵԿՉՈՒԹՅԱՆ ՖԻՆԱՆՍԱՎՈՐՄԱՆ (ՓԼ/ԱՖ) ԴԵՄ ՊԱՅՔԱՐ

2011 թ. շարունակվել են Հայաստանի Հանրապետությունում ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի 2010-2013 թթ. ազգային ռազմավարությամբ նախանշված նպատակների իրագործմանն ուղղված աշխատանքները: Մասնավորապես՝ այդ աշխատանքներում մեծ տեղ է հատկացվել \$ԱԹՖ-ի հանձնարարականներին լայնորեն համապատասխանող օրենսդրության ներդրմանը, միջազգային և ներպետական համագործակցության ամրապնդմանը, հաշվետվություն տրամադրող անձանց աշխատակիցների՝ ՓԼ/ԱՖ կանխարգելման ոլորտում գիտելիքների զարգացմանը, ՀՀ կենտրոնական բանկի ֆինանսական դիտարկումների կենտրոնի (այսուհետ՝ ՖԴԿ) և ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի համակարգում ներառված այլ մարմինների աշխատակիցների վերապատրաստմանը:

ՖԴԿ-ն, որպես փողերի լվացման և ահաբեկչության ֆինանսավորման դեմ պայքարը համակարգող ազգային մարմին, իր իրավասությունների իրականացման նպատակով ստանում և վերլուծում է ՓԼ/ԱՖ հնարավոր դեպքերի վերաբերյալ առաջնային ազդակներ:

Մասնավորապես՝ ստացվող տեղեկատվության աղբյուր են հաշվետու անձինք, տեղական և օտարերկրյա գործընկերները, ինչպես նաև ՁԼՄ-ները և այլ մարմինները: Տեղեկատվության կարևոր աղբյուր են, հատկապես, իրավապահ մարմինների կողմից ՖԴԿ-ին կատարված հարցումները: Վերլուծության ընթացքում անհրաժեշտ տեղեկատվություն ստանալու նպատակով իրականացվում են հարցումներ վերոնշյալ և այլ պետական մարմիններին: Կատարված վերլուծության արդյունքներն, ըստ անհրաժեշտության ու պատկանելիության, տրամադրվում են իրավապահ կամ վերահսկող մարմիններին, ինչպես նաև օտարերկրյա գործընկերներին՝ համապատասխան միջոցառումներ ձեռնարկելու նպատակով:

ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի անհրաժեշտ մեխանիզմների կատարելագործման, ինչպես նաև միջազգային չափանիշներին լայնորեն համապատասխանող օրենսդրության ներդրմանն աշխատանքների շրջանակներում, դեռևս 2010 թվականին ՖԴԿ-ի կողմից, այլ իրավասու մարմինների մասնագետների ներգրավմամբ մշակված «Փողերի լվացման և ահաբեկչության ֆինանսավորման դեմ պայքարի մասին» ՀՀ օրենքում և 14 այլ օրենքներում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին նախագծերը 2011 թ. ընթացքում չափազանց զերատեսչություն-

ների առաջարկությունների և դիտողությունների հիման վրա լրամշակվելուց, ինչպես նաև տնտեսական, այդ թվում՝ նաև փոքր և միջին ձեռնարկատիրության, մրցակցության, բյուջետային, բնապահպանության, առողջապահության, սոցիալական պաշտպանության և հակակոռուպցիոն բնագավառներում կարգավորման ազդեցության գնահատման ներկայացվելուց հետո ուղարկվել են ՀՀ Կառավարություն:

Հանցավոր ճանապարհով ստացված եկամուտներն օրինականացնելու համար 2011 թ. ընթացքում կայացվել է 5 դատավճիռ, որոնցով դատապարտվել է 7 անձ: Դատավճիռներ կայացվել են կեղծ վարկերի ձևակերպմամբ, գումարների հափշտակման և օրինականացման, բանկային կեղծ քարտերի պատրաստման և դրանցով գումարների հափշտակման ու օրինականացման, իրավաբանական անձին պատկանող առանձնապես խոշոր չափերի գումարների հափշտակման, փաստաթղթերի կեղծման և դրանց արդյունքում ստացված գումարների օրինականացման համար առաջադրված մեղադրանքներով:

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Ընդամենը
ՖԴԿ կողմից հաղորդումներ իրավապահ մարմիններին	2	11	11	9	23	17	73
ՖԴԿ հաղորդման հիման վրա հարուցված քրեական գործեր	2	2	2	1	5	1	13
ՖԴԿ կողմից իրավապահ մարմիններից խնդրարկված տեղեկատվություն	-	12	23	13	15	33	96
Իրավապահ մարմինների կողմից ՖԴԿ-ից խնդրարկված տեղեկատվություն	-	13	19	39	53	58	182
Իրավապահ մարմինների նախաձեռնությամբ հարուցված քրեական գործեր	2	2	5	9	8	9	35
Ընդամենը հարուցված քրեական գործեր	4	4	7	10	13	10	48
Կայացված դատավճիռներ	1	0	0	7	3	5	16
ՀՀ ԿԲ խորհրդի որոշմամբ կասեցված գործարքներում և գործարար հարաբերություններում ներգրավված միջոցներ	0	0	802.000 ԱՄՆ դոլար	1.100.000 ԱՄՆ դոլար	345.000 ՀՀ դրամ, 290.000 ԱՄՆ դոլար	0	
Բռնագրավման ենթակա գումարներ (ՀՀ դրամ) ⁵	388.000	0	0	53.824.860 ՀՀ դրամ, 25.200 եվրո	514.026.500	415.517.535	

⁵ Բացի աղյուսակում նշված՝ հոգուտ պետական բյուջեի բռնագանձման ենթակա միջոցներից, 2011 թ-ին փողերի լվացման հիմքով կայացված դատավճիռների համաձայն, հոգուտ երրորդ անձի բավարարվել է ևս 83535019 ՀՀ դրամի բռնագանձման պահանջ:

Միջազգային համագործակցությունը

Հաշվետու ժամանակահատվածում շարունակվել է ակտիվ համագործակցությունը միջազգային կապերի ապահովման բնագավառում, ընդլայնվել են միջազգային գործընկերների հետ արդեն իսկ ձևավորված հարաբերությունները:

Մասնավորապես՝ առաջարկություններ են ներկայացվել միջազգային կառույցների (ՖԱԹՖ, ՄԱՆԻՎԱԼ, Եվրասիական խումբ) կողմից մշակվող մի շարք փաստաթղթերի, այդ թվում՝ ՖԱԹՖ-ի հանձնարարականների լրամշակման և կատարելագործման վերաբերյալ, ինչպես նաև միջազգային կառույցների շրջանակներում իրականացվող ծրագրերի առնչությամբ: 2011 թ. շարունակվել են գործողությունները՝ 2010 թ. ՖԴԿ-ի կողմից նախաձեռնված ՖՀՄ-ների միջև տեղեկատվության փոխանակման արդյունավետության բարձրացման ուղղված ծրագրի շրջանակներում:

Իրականացվել են նաև միջազգային կառույցների կողմից կիրառվող սահմանափակումների վերաբերյալ պահանջների կատարմանը ուղղված գործողություններ: Այսպես, ՖԴԿ ինտերնետային կայքում հրապարակվել են ՖԱԹՖ-ի հայտարարությունները՝ ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի համակարգում ռազմավարական բացեր ունեցող երկրների, ինչպես նաև այն երկրների վերաբերյալ, որոնք դրանք վերացնելու նպատակով ՖԱԹՖ-ի հետ համատեղ արդեն իսկ մշակվել են գործողությունների ծրագիր:

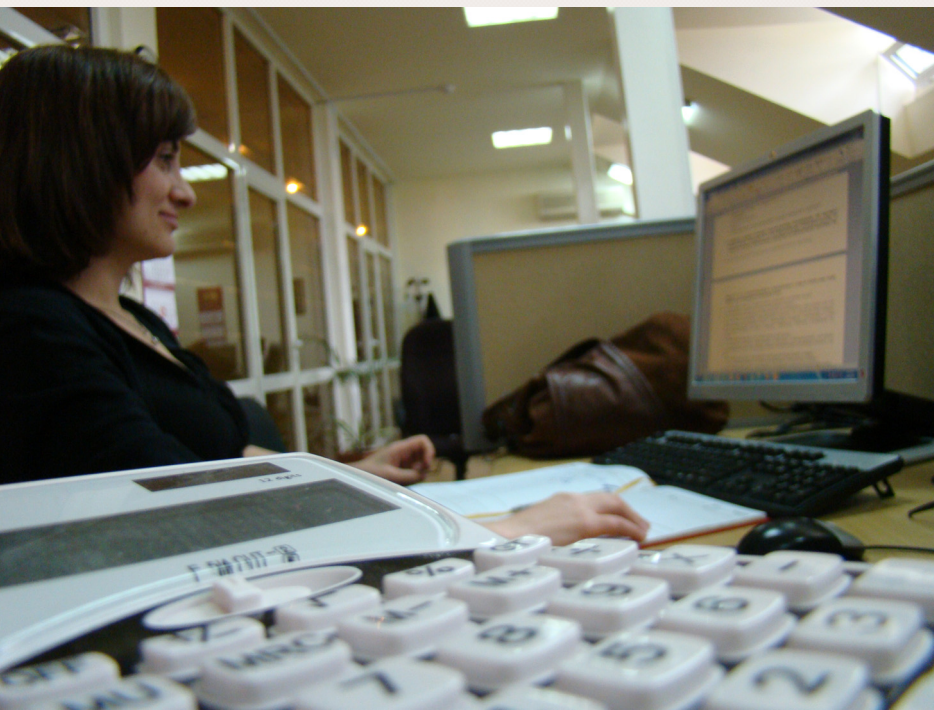
Հաշվետու ժամանակաշրջանում ՖԴԿ-ն փոխըմբռնման հուշագրեր է ստորագրել Տաջիկստանի, Չինաստանի, Թայվանի, Սերբիայի, Մոնտենեգրոյի, Մոլդովայի, Սաուդյան Արաբիայի, Մակեդոնիայի և Իսրայելի ՖՀՄ-ների հետ:

ՖԴԿ-ն 2011 թ. շարունակել է աշխատանքները օտարերկրյա ՖՀՄ-ներին տրամադրվող տեխնիկական օժանդակության շրջանակներում:

ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարի համակարգի արդյունավետության բարձրացման կարևոր նախադրյալներից է ուսուցման և խորհրդատվության կազմակերպումն ու իրականացումը: Այս առումով, 2011 թ-ին ՖԴԿ, ԿԲ այլ ստորաբաժանումների, ինչպես նաև ՓԼ/ԱՖ դեմ պայքարում ներգրավված մի շարք պետական մարմինների, հաշվետվություն տրամադրող

անձանց աշխատակիցների ՓԼ/ԱՖ կանխարգելման ոլորտում գիտելիքների զարգացման նպատակով կազմակերպվել են մի շարք ուսուցողական ծրագրեր և հանդիպումներ: Մասնավորապես պետք է նշել միջազգային տարբեր կառույցների, այդ թվում՝ ԱՄՅ-ի, Համաշխարհային բանկի, Էգմոնտ խմբի, Բազելի կառավարման ինստիտուտի, Վերակառուցման և զարգացման եվրոպական բանկի կողմից կազմակերպված դասընթացներն և սեմինարները: Բացի, այդ ՖԴԿ կողմից ԵՎՐԱԶԵՍ-ի շրջանակներում երևանում կազմակերպվել են սեմինարներ ԵՎՐԱԶԵՍ-ի անդամ երկրների կենտրոնական բանկերի մասնագետների համար, ինչպես նաև ՖԴԿ նախաձեռնությամբ, ՀՀ տարածքում գործող առևտրային բանկերի ներքին դիտարկումների մարմինների ներկայացուցիչների մասնակցությամբ, տեղի են ունեցել մի շարք հանդիպում-քննարկումներ:

Ուսուցման և խորհրդատվության ոլորտում խիստ կարևորվում է նաև ռազմավարական ծրագրով նախատեսված, հաշվետու անձ համարվող ոչ ֆինանսական կազմակերպությունների և անձանց, ինչպես նաև նրանց նկատմամբ վերահսկողություն իրականացնող մարմինների աշխատակիցների գիտելիքների զարգացմանն ուղղված ծրագրերը: Այս առումով տարվա ընթացքում ՖԴԿ կողմից սեմինարներ են անցկացվել ՀՀ ֆինանսների նախարարության և իրավաբանական անձանց պետական ռեգիստրի գործակալության աշխատակիցների, ինչպես նաև խաղատների, աուդիտորական և հաշվապահական գործունեություն իրականացնող անձանց և փաստաբանների համար:

ԿԱՌԱՎԱՐՈՒՄ ԵՎ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՉԱԿԱՆ ՋԱՐԳԱՑՈՒՄ

ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԵՐԻ ԲԱՐԵԼԱՎՈՒՄ

2011

թվականին Կենտրոնական բանկը Տեղեկատվական Անվտանգության Կառավարման Համակարգի (ՏԱԿՀ) ներդրման շրջանակներում (ISO 27001:2005) շարունակել է համագործակցել միջազգային ճանաչուն ունեցող «BUREAU VERITAS» կազմակերպության հետ և ստանալ կազմակերպության հայաստանյան ներկայացուցչության խորհրդատվությունը:

Ըստ ISO 27001:2005 ստանդարտի պահանջներին համապատասխան ՏԱԿՀ ներդրման աշխատանքների ժամանակացույցի՝ 2011 թ. մշակվել են համակարգի աշխատանքը կանոնակարգող փաստաթղթեր, ձեռք են բերվել ծրագրային միջոցներ, իրականացվել է անձնակազմի վերապատրաստում: Համակարգի շարունակական զարգացումն ապահովելու համար այդ աշխատանքները կշարունակվեն նաև 2012 թվականին: Ի թիվս բազմաթիվ կանոնակարգող փաստաթղթերի, որոնք կապահովեն ISO 27001:2005 ստանդարտի պահանջները, 2011 թ. մշակվել է «ՀՀ կենտրոնական բանկում գործընթացների անընդհատության ապահովման համակարգի ներքո աշխատանքների կազմակերպման ձեռնարկը». կազմվել են որոշ գործընթացների անընդհատության ապահովման ծրագրեր, իրականացվել է թեստավորում:

2011 թ. վերջին Կենտրոնական բանկը հաջողությամբ ավարտին հասցրեց ՏԱԿՀ ներդրման աշխատանքների և հավաստագրման նախապատրաստական փուլը՝ անցնելով փաստաթղթային աուդիտ: Աուդիտի երկրորդ փուլը, որին կհետևի հավաստագրումը, աուդիտն անցկացնող «BUREAU VERITAS» կազմակերպությունը ծրագրել է իրականացնել 2012 թ. հունվարին:

Կենտրոնական բանկի էլեկտրոնային փաստաթղթաշրջանառության համակարգի զարգացման նպատակով 2011 թվականին մշակվել են ելքային, ներքին փաստաթղթերի կյանքի պարբերաշրջանը կազմակերպելու մոդուլներ:

Ելնելով ISO 27001:2005 ստանդարտի պահանջներին՝ մշակվել է «ՀՀ կենտրոնական բանկում փաստաթղթերի և գրանցումների կառավարման ձեռնարկը» և սկսվել են Կենտրոնական բանկի փաստաթղթերի՝ ձեռնարկի դրույթներին համապատասխանեցնելու աշխատանքներ:

2011 թվականի ընթացքում Կենտրոնական բանկի կողմից իրականացվել են մեծածավալ աշխատանքներ՝ կապված «Դիվիզանի ուսումնահետազոտական կենտրոնի» հետ: Կենտրոնը պատրաստ կլինի շահագործման 2012 թվականին:

ԱՆՁՆԱԿԱԶՄԻ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒՄ

2011 թվականին Կենտրոնական բանկի անձնակազմի կառավարման քաղաքականությունը նպատակաուղղվել է կազմակերպության հիմնական խնդիրների և ռազմավարական ծրագրի իրականացմանը:

Կենտրոնական բանկը, կարևորելով աշխատակիցների մասնագիտական որակավորման բարձրացումը, ինչպես և նախորդ տարիներին, համապատասխան ռեսուրսներ է հատկացրել աշխատակիցների շաբաթական մասնագիտական զարգացումն ապահովելու համար:

Տարեվերջի դրությամբ Կենտրոնական բանկի աշխատակիցների թիվը կազմել է 771՝ 445 կին և 326 տղամարդ, միջին տարիքը՝ 38: ՄԵՎ

Կենտրոնական բանկում թափուր հաստիքները համալրվել են հիմնականում մրցութային կարգով: Ներքին և արտաքին մրցույթների արդյունքներով համալրվել է 39 աշխատատեղ: Տարվա ընթացքում աշխատանքից ազատվել է 48 աշխատակից, իսկ հոսունությունը կազմել 6,23%: Մ

Կենտրոնական բանկը շարունակել է երիտասարդ մասնագետներ (առանց աշխատանքային փորձի) ներգրավելու, նրանց որակավորումը բարձրացնելու և ներուժն օգտագործելու քաղաքականությունը: Ինչպես և նախորդ տարիներին, երիտասարդ մասնագետները ընտրվել են առավելապես Ֆինանսաբանկային քլետջ հիմնադրամի կողմից կազմակերպվող «ՀՀ Կենտրոնական բանկ. ներածական դասընթաց» ուսումնական ծրագրի մասնակիցներից: 2011 թվականին Կենտրոնական բանկի ստորաբաժանումներում ժամկետային պայմանագրով աշխատել են 61 երիտասարդ մասնագետներ, որոնցից 31-ը համալրել են Կենտրոնական բանկի թափուր աշխատատեղերը: Մ

Կենտրոնական բանկում երիտասարդ մասնագետների մասնագիտական գիտելիքները գնահատող կոմիտե

Կենտրոնական բանկում երիտասարդ մասնագետների մասնագիտական գիտելիքները գնահատող կոմիտեի միստերը գումարվում են Կենտրոնական բանկում երիտասարդ մասնագետի կարգավիճակով աշխատող աշխատակիցների մասնագիտական կարողություններն ու գիտելիքները ստուգելու և գնահատելու նպատակով: Կոմիտեի որոշումը կրում է խորհրդակցական բնույթ, որի հիման վրա կառուցվածքային ստորաբաժանումների ղեկավարները երիտասարդ մասնագետների հետագա կարգավիճակի վերաբերյալ առաջարկություններ են ներկայացնում Կենտրոնական բանկի նախագահին:

2011 թ. գումարվել է հանձնաժողովի 12 միստ, գնահատվել են 55 երիտասարդ մասնագետներ:

ԲՈՒՅ-երի ուսանողների՝ ուսումնառության ընթացքում ձեռք բերած տեսական գիտելիքները համակարգելու և ամրապնդելու, մագիստրատուրայի ավարտական կուրսի ուսանողների գիտելիքները կատարելագործելու և աշխատանքային հմտություններ ձեռք բերելու հնարավորություն ընձեռելու նպատակով Կենտրոնական բանկում կազմակերպվում են նախադիպլոմային և աշխատանքային պրակտիկաներ: ՀՀ կենտրոնական բանկում աշխատանքային և նախադիպլոմային պրակտիկա է անցել Հայաստանի Հանրապետության ԲՈՒՅ-երի 75 ուսանող և արտասահմանյան լավագույն ԲՈՒՅ-երի 2 ուսանող:

Հայաստանի Հանրապետության և Լեռնային Ղարաբաղի մի շարք բարձրագույն ուսումնական հաստատությունների բարձր առաջադիմությամբ ուսանողներին խրախուսելու նպատակով ՀՀ կենտրոնական բանկը 2011 թ. անցկացրել է Իսահակ Աբասի Իսահակյանի անվան կրթաթոշակի նշանակման մրցույթ և 3 լավագույն ուսանողների հատկացրել կրթաթոշակ:

Կենտրոնական բանկի աշխատակիցների ատեստացիոն հանձնաժողով

Հանձնաժողովն աշխատակիցների և դիմորդների մասնագիտական կարողություններն ու գիտելիքները կարող է ստուգել ինչպես հարցազրույցի, այնպես էլ գրավոր աշխատանքների միջոցով:

Կենտրոնական բանկի նախագահը, որը միաժամանակ հանձնաժողովի նախագահն է, հանձնաժողովի կողմից տրված եզրակացության հիման վրա կայացնում է որոշում.

- իր զբաղեցրած աշխատատեղին աշխատակցի մասնագիտական կարողությունների և գիտելիքների համապատասխանության վերաբերյալ,
- դիմորդի հետ աշխատանքային պայմանագիր կնքելու վերաբերյալ,
- աշխատակցի առաջխաղացման վերաբերյալ:

Կենտրոնական բանկի աշխատակիցների ատեստացիոն հանձնաժողով

Կենտրոնական բանկի աշխատակիցների ատեստացիոն հանձնաժողովի նիստերը գումարվում են՝ ստուգելու համար Կենտրոնական բանկի աշխատակիցների կամ Կենտրոնական բանկում աշխատելու ցանկություն ունեցող անձանց (դիմորդների) մասնագիտական և գործնական կարողություններն ու գիտելիքները:

2011 թ. գումարվել է հանձնաժողովի 27 նիստ:

Կենտրոնական բանկի աշխատատեղերի գնահատման հանձնաժողով

Կենտրոնական բանկի աշխատատեղերի գնահատման հանձնաժողովի նպատակն է Կենտրոնական բանկի նոր կամ փոփոխվող աշխատատեղերի գնահատումը և դասակարգումը: Հանձնաժողովը քննարկում է Կենտրոնական բանկում նոր ստեղծվող կամ փոփոխվող աշխատատեղերի գնահատման և դասակարգման հետ կապված խնդիրները և ներկայացնում առաջարկություններ Կենտրոնական բանկի նախագահին: Հանձնաժողովը քննարկում է նաև Կենտրոնական բանկի աշխատակիցների անհատական աշխատանքային ծրագրերի կատարողականների վերաբերյալ վիճաբարույց հարցերը:

Հանձնաժողովի նիստերը գումարվում են ըստ անհրաժեշտության, մինչև ընթացիկ տարվա հոկտեմբերի 15-ը:

2011 թ. գումարվել է հանձնաժողովի 2 նիստ:

Անձնակազմի մասնագիտական որակավորման բարձրացում

ՀՀ կենտրոնական բանկի 58 աշխատակից մասնակցում է ֆինանսական, հաշվապահական, աուդիտորական, ապահովագրական, տեղեկատվական տեխնոլոգիաների ոլորտներում միջազգային մասնագիտական որակավորման քննություններին կամ արդեն իսկ ունեն մշակած ոլորտների որակավորում:

ՀՀ կենտրոնական բանկի աշխատակիցների անգլերենի իմացության մակարդակը ստուգելու և անգլերենով անցկացվող վերապատրաստման ծրագրերին, գործուղումներին նրանց արդյունավետ մասնակցությունն ապահովելու նպատակով Հայաստանում Ամերիկյան համալսարանի հետ ՀՀ կենտրոնական բանկի համագործակցության արդյունքում մշակվել է «Անգլերենի գիտելիքների ստուգման թեստ»: 2011 թ. ՀՀ կենտրոնական բանկի 191 աշխատակից դրական արդյունքներով հանձնել է վերոնշյալ թեստը:

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ

2011 թվականին ՀՀ կենտրոնական բանկը շարունակել է բազմակողմ և երկկողմ համագործակցությունը միջազգային և օտարերկրյա ֆինանսական կազմակերպությունների հետ:

Հաշվետու տարվա ընթացքում Արժույթի միջազգային հիմնադրամի և Համաշխարհային բանկի տեխնիկական օժանդակության շրջանակներում ՀՀ կենտրոնական բանկը որդեգրել է ԱՄՆ բանկային վերահսկողության և ֆինանսական գործառնությունների, դրամավարկային քաղաքականության և վիճակագրության բնագավառների նորագույն մոտեցումները:

Գործնական կապերը ընդլայնելու և բանակցություններ վարելու նպատակով 2011 թվականին ՀՀ կենտրոնական բանկ են այցելել Համաշխարհային բանկի անկախ գնահատողների խմբի փորձագետները, «FitchRatings» գործակալության փորձագետները, Վերակառուցման և զարգացման եվրոպական բանկի (EBRD) փոխնախագահ Յան Ֆիշերի գլխավորած պատվիրակությունը, Տնտեսական համագործակցության և զարգացման կազմակերպության (OECD) փորձագետ Ուինֆրիդ Բլաշկեն՝ ֆինանսական ծառայությունների հատվածում ուսումնասիրություններ անցկացնելու նպատակով, Հիմաստանի զարգացման բանկի պատվիրակությունը՝ հայ-չինական համագործակցության հնարավոր ուղղությունների և համատեղ ներդրումային ծրագրերի քննարկման նպատակով, Սևծովյան առևտրի և զարգացման բանկի (BSTDB) նախագահ Անդրեյ Կոնդակովի գլխավորած պատվիրակությունը՝ բանկի 2011-2014 թթ. միջնաժամկետ ռազմավարությունը և գործարար ծրագիրը ներկայացնելու նպատակով, Ջարգացման ֆրանսիական գործակալության (Agence Francaise du Developpement) Հարավային Կովկասի տարածաշրջանի պատասխանատու Պասկալ Գրանժերոյի գլխավորած պատվիրակությունը և այլն:

2011 թվականի ընթացքում Կենտրոնական բանկի միջազգային համագործակցության շրջանակներում տեղի ունեցած միջոցառումներից հատկանշական են՝

- Նիդեռլանդների ազգային բանկի (De Nederlandsche Bank) նախագահ Նուտ Վելլինկի այցը՝ «Վերահսկողության ճարտարապետության նոր միտումները. կենտրոնական բանկերի կառուցվածքում կան դրանից դուրս» թեմայով դասախոսություն կարդալու նպատակով:
- Հիլիի Հանրապետության աշխատանքի և սոցիալական ապահովության նախկին նախարար Խոսե Պինիերայի այցը՝ «Հիլիի Հանրապետության փորձը սոցիալական ապահովության և կենսաթո-

շակային բարեփոխումների բնագավառում» թեմայով դասախոսություն կարդալու նպատակով:

- Երևանում Ֆինանսական հետախուզության մարմինների Էգմոնտ խմբի (EGMONT GROUP) 19-րդ լիազումար նիստի անցկացումը, որին մասնակցել են 99 երկրներից ժամանած 290 պատվիրակներ:

2011 թ. ընթացքում միջազգային կառույցների հետ շարունակվել են երկկողմ աշխատանքները, այդ թվում՝ միջկառավարական հանձնաժողովների շրջանակներում նախատեսված՝ օտարերկրյա կենտրոնական բանկերի միջև համաձայնագրեր և փոխըմբռնման հուշագրեր ստորագրելու ուղղությամբ: Մասնավորապես.

- ՀՀ կենտրոնական բանկի և Գերմանիայի Դաշնային Հանրապետության ֆինանսական վերահսկողության մարմնի միջև ստորագրված «Բանկերի վերահսկողության բնագավառում համագործակցություն» փոխըմբռնման հուշագիրը:
- Ռուսաստանի Դաշնության Սանկտ Պետերբուրգ քաղաքում ստորագրված ԱՊՀ անդամ-պետություններում «Արժույթային կարգավորման և արժույթային քաղաքականության հիմնական սկզբունքների մասին» համաձայնագիրը:
- Ստորագրման է նախապատրաստվել ՀՀ կենտրոնական բանկի և Լեհաստանի Հանրապետության ֆինանսական վերահսկողության մարմնի միջև փոխըմբռնման հուշագիրը:

Վերապատրաստման նպատակով իրականացված ծրագրեր

2011 թվականին ՀՀ կենտրոնական բանկի աշխատակիցները ակտիվ մասնակցություն են ունեցել ՀՀ տարածքում և արտերկրում կազմակերպված բազմաթիվ վերապատրաստման ծրագրերի, սեմինար-խորհրդակցությունների, ինչպես նաև փորձի փոխանակման նպատակով այցելել են արտերկրի կենտրոնական բանկեր: 2011 թ. շարունակվել է համագործակցությունը Եվրասիական տնտեսական համության երկրների, Անգլիայում կենտրոնական բանկերի ուսուցողական կենտրոնի, Ավստրիայում՝ Վիեննայի միացյալ ինստիտուտի, Գերմանիայի Բունդեսբանկի, Ֆրանսիայի, Նիդեռլանդների, Շվեյցարիայի, Լեհաստանի, Չեխիայի ազգային և կենտրոնական բանկերի, Ֆինանսական կայունության ինստիտուտի հետ. կազմակերպվել է արտաքին վերապատրաստման 161 դասընթաց: Նշված դասընթացներին Կենտրոնական բանկից մասնակցել է 236 աշխատակից:

ՀՀ կենտրոնական բանկի նախաձեռնությամբ դոնոր բանկերի կողմից կազմակերպվել են 27 արտաքին և ներքին հատուկ ծրագրեր:

ՀՀ կենտրոնական բանկը ԱՄՆ Դաշնային պահուստային համակարգի, Նիդեռլանդների, Ֆրանսիայի կենտրոնական բանկի, Գերմանիայի Բունդեսբանկի, Կանադայի Տորոնտո կենտրոնի, Լեհաստանի ազգային բանկի, ինչպես նաև Եվրասիական տնտեսական հանրության հետ համատեղ Հայաստանում կազմակերպել է 10 դասընթաց, այդ թվում՝ 6 տարածաշրջանային դասընթացներ: Եվրասիական տնտեսական հանրության շրջանակներում կազմակերպվել է «Կազմակերպությունների վարկանիշը և ՀՀ ԿԲ վարկային ռեգիստրը», «Կապիտալ ներդրումների և հիմնական միջոցների վերանորոգման գործառնությունների հետ կապված հաշվապահական հաշվառում», «Հանցավոր եղանակով ստացվող եկամուտների և ահաբեկչության ֆինանսավորման դեմ պայքարի համակարգի ուսումնասիրումը» և «Ներքին աուդիտը և հսկողությունը Կենտրոնական բանկում» թեմաներով 4 դասընթաց: ԱՄՆ Դաշնային պահուստային համակարգի կողմից (4 փորձագետ) կազմակերպվել է «Կոնսոլիդացված վերահսկողություն» թեմայով դասընթաց, որին մասնակցել է արտերկրի 13 մասնագետ, Կենտրոնական բանկի 19 աշխատակից:

Կանադայի Տորոնտո կենտրոնը կազմակերպել է «Առաջնորդում» թեմայով դասընթաց, որին մասնակցել է Կենտրոնական բանկի 15 աշխատակից:

Ընդհանուր առմամբ, ՀՀ տարածքում կազմակերպված 10 հատուկ դասընթացներին մասնակցել են ՀՀ ԿԲ 171 աշխատակիցներ և տարածաշրջանից հրավիրված 35 մասնակիցներ:

Եվրասիական տնտեսական հանրության շրջանակներում կազմակերպվել է 2 այց, որոնց ԱՊՀ կենտրոնական բանկերից մասնակցել են 9 աշխատակիցներ:

Ֆինանսական կայունության ինստիտուտի աջակցությամբ ՀՀ կենտրոնական բանկում իրական ժամանակի ռեժիմով իրականացվող բանկային վերահսկողության ուսուցողական դասընթացներին 2011 թ. մասնակցել է ՀՀ կենտրոնական բանկի 35 աշխատակից: Կենտրոնական բանկի անձնակազմն ակտիվ մասնակցություն է ցուցաբերել նաև ՀՀ տարբեր ուսուցողական կազմակերպությունների կազմակերպած վերապատրաստման ներքին դասընթացներին: Կազմակերպված 44 ներքին դասընթացներին մասնակցել է 452 աշխատակից, որից 152-ը՝ անգլերենի դասընթացներին:

ՀԱՍԱՐԱԿԱՅՆՈՒԹՅԱՆ ՀԵՏ ԿԱՊԵՐ

2011 թվականին Կենտրոնական բանկը շարունակել է իր գործունեության, ինչպես նաև ֆինանսական ոլորտում իրականացված մախաճեռնությունների վերաբերյալ հանրության իրազեկման աշխատանքները:

2011 թվականին ներդրվել է Ավտոտրանսպորտային միջոցների օգտագործումից բխող պատասխանատվության պարտադիր ապահովագրության համակարգը: Հասարակությանը համակարգին ծանոթացնելու նպատակով՝ Կենտրոնական բանկը իրականացրել է լայնածավալ իրազեկման ծրագրեր: Ծրագրերի շրջանակում նկարահանվել են հեռուստատեսային 8 բացատրական հոլովակներ, որոնք ներկայացվել են հեռուստատեսությամբ:

Հասարակայնության տեղեկացմանն ու իրազեկմանն ուղղված քաղաքականության շրջանակում շարունակվել է Կենտրոնական բանկի համագործակցությունը Հայաստանի բանկերի միության, Հայաստանի հիփոթեքային շուկայի մասնակիցների միության, Ապահովագրողների ասոցիացիայի և սպառողների շահերը պաշտպանող կազմակերպությունների հետ:

Հանդիպումների ընթացքում ՀՀ ֆինանսական դաշտում գործող կազմակերպություններին ներկայացվել են դրամավարկային քաղաքականության, ֆինանսական վերահսկողության և ֆինանսական կայունության ապահովման ոլորտում գլխավոր դրամատան գործողությունները, ծրագրերը, օրենսդրական նախաձեռնությունները:

Հուլիսի 11-14-ը Երևանում անցկացվել է Ֆինանսական հետախուզության մարմինների Էգմոնտ խմբի լիագումար նիստը, որը լուսաբանել են տեղական և միջազգային ՁԼՄ-ները:

Իրականացվել են դրամավարկային քաղաքականության և ֆինանսական կայունության թեմաներին առնչվող մի շարք կրթական սեմինարներ՝ ՁԼՄ-ների ներկայացուցիչների համար:

Ամսական պարբերականությամբ հրապարակվել են ռեպո (վերաֆինանսավորման) գործառնությունների տոկոսադրույքների մասին Կենտրոնական բանկի խորհրդի որոշումները: Որոշման մասին համառոտ հաղորդագրությունը հրապարակվում է Կենտրոնական բանկի խորհրդում որոշման կայացումից անմիջապես հետո, իսկ 10 օրվա ընթացքում հրապարակվում է Կենտրոնական բանկի խորհրդի արձանագրությունը:

Կենտրոնական բանկի հասարակայնության հետ կապերի ծառայությունը կազմակերպել է 10 միջոցառում զանգվածային լրատվամիջոցների մասնակցությամբ, կազմակերպվել է 11 հարցազրույց: 2011 թվականի ընթացքում ծառայությունը ստացել է գրավոր և բանավոր 52 հարցում, որոնց տրվել են սպառիչ պատասխաններ: Կենտրոնական բանկի գործունեության լուսաբանման նպատակով թողարկվել են 152 մամլո հաղորդագրություններ: Բացի այդ, Կենտրոնական բանկի խորհրդի նիստերի մասին հրապարակվել են 38, իսկ ռեպո գործառնությունների տոկոսադրույքի մասին՝ 24 հաղորդագրություններ:

ԱՅՑԵԼՈՒՆԵՐԻ ԿԵՆՏՐՈՆ⁶

Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի Այցելուների կենտրոնն իր դռները բացել է 2011 թվականի աշնանը: Այցելուների կենտրոնի ստեղծման նպատակը տարաբնույթ կրթական գործիքների՝ ստատիկ, թեմատիկ և ինտերակտիվ ցուցադրությունների միջոցով ՀՀ կենտրոնական բանկի գործունեության և դերի վերաբերյալ հանրային իրազեկվածության բարձրացումն է:⁶

Կենտրոնի շինարարական և ձևավորման աշխատանքները տևել են գրեթե չորս տարի: Առաջին այցելուներին կենտրոնն ընդունել է 2011թ. սեպտեմբերի 20-ին: 2011 թվականի սեպտեմբերից դեկտեմբեր ամիսներին Այցելուների կենտրոնը ընդունել է 1657 աշակերտ ու ուսանող, 166 ուսուցիչ:

2011 թ. նոյեմբերի 28-ից դեկտեմբերի 6-ն ընկած ժամանակահատվածում Կենտրոնական բանկը Գավառ քաղաքում կազմակերպել էր ՀՀ ազգային դրամի պատմությանը վերաբերող ցուցահանդես: Ցուցահանդեսների մասնակիցների թիվը 685 էր՝ 600 աշակերտ և ուսանող, 85 ուսուցիչ/դասախոս, քաղաքացի:

⁶ Մանրամասն տես www.visitorscenter.cba.am կայքում

Հնարավորություններ, կառուցվածք

- Կենտրոնի հիմնական այցելուները բարձր դասարանների աշակերտներն են և ուսանողները: Կենտրոն են այցելել նաև քաղաքացիներ, ովքեր հետաքրքրված են դրամանիշերի պատմությամբ, Կենտրոնական բանկի գործունեությամբ, դրամավարկային քաղաքականությամբ:
- Ցուցադրանքում ներկայացված են 24 ստատիկ վահանակներ, 2 ինտերակտիվ գոտիներ՝ դրամանիշերի ստուգման լաբորատորիա, բանկոմատ, 2 մուլտիմեդիային խաղեր, ազգային դրամի պատմության մասին տեսաֆիլմ, Կենտրոնական բանկի պատմության և գործունեության մասին 2 տեսաֆիլմ, զների կայունությունը և ֆինանսական համակարգի գործունեությունը բացատրող մուլտֆիլմեր, ինչպես նաև թեմատիկ տեսահոլովակներ:
- Այցելուներին նյութը մատուցվում է հայերեն, ռուսերեն և անգլերեն, իսկ ցուցադրանքը ներկայացված է երկու լեզվով՝ հայերեն և անգլերեն:
- Միևնույն ժամանակ, կենտրոնում անցկացվում են հանրակրթական դպրոցների ուսուցիչների վերապատրաստման դասընթացներ, թեմատիկ դասախոսություններ՝ այցելություններ հատուկ խմբերի համար:

ՆԵՐՔԻՆ ԱՌԻԴԻՏ

Կենտրոնական բանկում ներքին աուդիտի գործառույթն իրականացնում է վերստուգիչ խումբը, որը Կենտրոնական բանկի խորհրդի կողմից ձևավորված ստորաբաժանում է: Վերստուգիչ խումբն առաջնորդվում է Ներքին աուդիտորների ինստիտուտի (IIA) Ներքին աուդիտի մասնագիտական գործունեության միջազգային ստանդարտներով (IPPF) և Ներքին աուդիտորի էթիկայի կանոններով, ինչպես նաև Տեղեկատվական տեխնոլոգիաների «CobIT», «VollT» և «Risk IT framework» փաստաթղթերով:

Վերստուգիչ խմբի աշխատակիցներն անդամակցում են Ներքին աուդիտորների ինստիտուտին (IIA), Տեղեկատվական համակարգերի աուդիտի և հսկողության ասոցիացիային (ISACA), Որակավորված երդվյալ հաշվապահների ասոցիացիային (ACCA), ինչպես նաև հանձնում են միջազգային որակավորման քննություններ (CIA, CISA, ACCA):

Վերստուգիչ խումբը, հիմնվելով խորհրդի կողմից հաստատված տարեկան ստուգումների ծրագրի վրա, 2011 թ. իրականացրել է նպատակային և պարբերական ստուգումներ, որոնց արդյունքում առաջարկվել են ռիսկերի կառավարման, հսկողության և կառավարչական գործընթացների արդյունավետության բարձրացման հնարավոր ուղիներ: Գնահատականը տրամադրվել է ստորև ներկայացված բաղադրիչների վերաբերյալ բավարար հավաստիացումների ձեռքբերման արդյունքում:

- գործընթացների հնարավոր ռիսկերը բացահայտված են, և դրանց կառավարման մեխանիզմները գործունակ են,
- տեղեկատվությունը հուսալի է, արժանահավատ և բավարար՝ թե հաշվետվականության և թե՛ կառավարչական որոշումներ կայացնելու համար,
- գործընթացները արդյունավետ են կազմակերպված, ներդրված հսկողական մեխանիզմները բավարար են և հուսալի,
- իրականացվող գործընթացները համապատասխանում են կանոնակարգող օրենսդրությանը և կարգերին:

Յուրաքանչյուր անկախ հավաստիացման համար Աուդիտ կոմիտեին ներկայացվել է հաշվետվություն՝ համապատասխան առաջարկություններով և հսկողության բացերը լրացնելու համաձայնեցված գործողություններով:

2011 թ. ընթացքում Վերստուգիչ խումբը շարունակել է ակտիվ համագործակցել գործընկեր բանկերի և այլ կազմակերպությունների հետ (Եվրոպական կենտրոնական բանկ, Նյու Յորքի ֆեդերալ ռեզերվային

բանկ, Գերմանիայի Բունդեսբանկ, Լիտվայի բանկ, Նիդեռլանդների բանկ, Իտալիայի բանկ, Չեխիայի ազգային բանկ և Արժույթի միջազգային հիմնադրամ, Ներքին աուդիտորների ինստիտուտ, ACCA, ISACA):

2011 թ. շարունակվել են 2010 թ. սկսված փոփոխությունները, մասնավորապես՝

- Ամբողջությամբ վերանայվել է աուդիտի մեթոդաբանությունը: Արդյունքում մշակվել են Ռիսկերի տեղեկագիրը՝ տարեկան պլանավորման համար, Ներքին աուդիտի ձեռնարկը՝ աուդիտորական ստուգման համար, ինչպես նաև պարզեցվել է Վերստուգիչ խմբի կանոնադրությունը՝ միջազգային լավագույն փորձին համահունչ:
- Կազմվել և հաստատվել է ՎԽ 2012 թ. ստուգումների պլանը, որում ընդլայնվել են ստուգումների շրջանակները: Այդ պլանը 2012-2014 թթ. աուդիտի ամբողջական ցիկլի մաս է կազմում, որի ընթացքում պետք է աուդիտի ենթարկվեն աուդիտի բազմության բոլոր գործընթացներից ըստ ռիսկայնության բարձր, միջին-բարձր և միջին գնահատվածները՝ մեկ, երկու և երեք տարի հաճախականությամբ համապատասխանաբար:
- Վերստուգիչ խմբում տեղի են ունեցել կադրային փոփոխություններ. տարվա ընթացքում անձնակազմը համալրվել է արտաքին աուդիտի և ՏՏ ոլորտի փորձ ունեցող չորս աշխատակիցներով:
- Փոփոխվել է աշխատակիցների վերապատրաստումների ծրագիրը՝ մասնագիտական զարգացումը կապելով 2012-2014 թթ. Աուդիտի ծրագրում ընդգրկված գործընթացների վերաբերյալ մասնագիտական գիտելիքների հարստացման հետ:

ՎԽ ջանքերով Եվրասիական տնտեսական խորհրդի (EurAsEc) անդամ երկրների կողմից պարբերաբար կազմակերպվող սեմինարների շրջանակում Ծաղկածորում կազմակերպվել է «Ներքին աուդիտը և հսկողությունը կենտրոնական բանկերում» թեմայով սեմինար, որի ժամանակ մասնակիցները և զեկուցողները ներկայացրել են ոլորտին վերաբերող միջազգային փորձը:

2011 թ. ՎԽ և Անձնակազմի կառավարման վարչության համատեղ ջանքերով Կենտրոնական բանկը ստացել է ACCA պատվինիում մա-

կարդակի գործատուի կարգավիճակ, ինչը դրական անդրադարձ է ունեցել ԿԲ-ի՝ որպես իր աշխատակիցներին միջազգային որակավորումներ ձեռք բերելուն խրախուսող կազմակերպության հեղինակության վրա:

ՀՀ կենտրոնական բանկի Վերստուգիչ խումբը Նիդեռլանդների բանկի Ներքին աուդիտի ստորաբաժանման հետ պայմանավորվածություն է ձեռք բերել արտաքին գնահատման համար 2012 թ. հուլիսին ՀՀ կենտրոնական բանկ այցելության վերաբերյալ:

Աուդիտ կոմիտե

ՀՀ ԿԲ աուդիտ կոմիտեն մասնագիտացված մարմին է և հանդիսանում է Բանկի կառավարման համակարգի կարևոր տարրերից մեկը: Կոմիտեի լիազորությունները ներառում են բանկի ֆինանսական հաշվետվության, ներքին հսկողության, արտաքին և ներքին աուդիտի հետ կապված հարցերն ու խնդիրները: Աուդիտի կոմիտեն բաղկացած է երեք անդամներից՝ ներառյալ Աուդիտի կոմիտեի նախագահը: Կոմիտեի անդամները կենտրոնական բանկի խորհրդի անդամներ են: Տարվա ընթացքում տեղի է ունեցել Կոմիտեի 6 նիստ, քննարկվել և որոշումներ են կայացվել 30 հարցերի վերաբերյալ: Քննարկված հարցերի շրջանակն ընդգրկել է Վերստուգիչ խմբի ստուգումներին, արտաքին աուդիտի աշխատանքներին, ներքին հսկողությանը և ռիսկերի կառավարման համակարգին, Վերստուգիչ խմբի ընթացիկ գործունեությանը, մեթոդաբանությանն ու ոլորտին վերաբերող մասնագիտական խնդիրներ:

Հայաստանի Հանրապետության
Կենտրոնական բանկ

Տարեկան ֆինանսական հաշվետվություն
2011

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Անկախ աուդիտորական եզրակացություն	67
Համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին համախմբված հաշվետվություն	69
Ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվություն	70
Սեփական կապիտալում փոփոխությունների մասին համախմբված հաշվետվություն	72
Դրամական միջոցների հոսքերի մասին համախմբված հաշվետվություն	73
Համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններին կից ծանոթագրություններ	75
1. Գործունեության նկարագրություն	75
2. Պատրաստման հիմունքներ	76
3. Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականություն	79
4. Տոկոսային եկամուտ	99
5. Տոկոսային ծախս	99
6. Զուտ օգուտ / (վնաս) փոխարժեքային տարբերություններից	100
7. Զուտ օգուտ իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական գործիքներից	101
8. Այլ եկամուտ	101
9. Թղթադրամների, դրամագիտական արժեքների թողարկման և մետաղադրամների հատման ծախսեր	101
10. Այլ ծախսեր	102
11. Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ	102
12. Իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական գործիքներ	103
13. Ներդրումային արժեթղթեր	105
14. Արժույթի միջազգային հիմնադրամ	106
15. Վարկեր և հակադարձ հետգնման պայմանագրեր	107
16. Հիմնական միջոցներ	109
17. Ոչ նյութական ակտիվներ	110
18. Այլ ակտիվներ տեղական արժույթով	110
19. Ֆինանսական և այլ հաստատությունների ավանդներ և հաշիվների մնացորդներ	111
20. Այլ փոխառություններ	111
21. Այլ պարտավորություններ տեղական արժույթով	112
22. Պարտավորություններ ՀՀ կառավարության նկատմամբ	112
23. Սեփական կապիտալ	113
24. Պայմանական պարտավորություններ	113
25. Գործարքներ կապակցված կողմերի հետ	114
26. Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	117
27. Ֆինանսական գործիքների իրական արժեք	118
28. Ռիսկերի կառավարում	121
29. Ակտիվների և պարտավորությունների մարման ժամկետների վերլուծություն	137

**ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԲԱՆԿ**

**Համախմբված ֆինանսական
հաշվետվություններ և անկախ
աուդիտորի եզրակացություն**

2011 թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ

ԱՆԿԱԽ ԱՌԻԴԻՏՈՐԻ ԵԶՐԱԿԱՑՈՒԹՅՈՒՆ

Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի միակ հիմնադրին և խորհրդին

Մենք աուդիտի ենք ենթարկել Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի և նրա դուստր կազմակերպությունների՝ կից ներկայացված համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները, որոնք ներառում են 2011 թվականի դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվությունը, նույն ամսաթվին ավարտվող տարվա համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին համախմբված հաշվետվությունը, սեփական կապիտալում փոփոխությունների և դրամական միջոցների հոսքերի մասին համախմբված հաշվետվությունները, ինչպես նաև հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության նշանակալի բաժինների վերաբերյալ համառոտագիրը և այլ բացատրական տեղեկատվությունը:

Համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների համար ղեկավարության պատասխանատվությունը

Ղեկավարությունը պատասխանատու է սույն համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները ֆինանսական հաշվետվությունների միջազգային ստանդարտներին համապատասխան պատրաստելու և ճշմարիտ ներկայացնելու, ինչպես նաև այնպիսի ներքին վերահսկողության համակարգի համար, որը, ըստ ղեկավարության, անհրաժեշտ է խարդախության կամ սխալի հետևանքով առաջացած էական խեղաթյուրումներից զերծ ֆինանսական հաշվետվություններ պատրաստելու համար:

Աուդիտորի պատասխանատվությունը

Մեր պատասխանատվությունն է, անցկացված աուդիտի հիման վրա, կարծիք արտահայտել սույն համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների վերաբերյալ: Մենք աուդիտն անցկացրել ենք Աուդիտի միջազգային ստանդարտներին համապատասխան: Այդ ստանդարտները պահանջում են, որ մենք հետևենք էթիկայի պահանջներին և պլանավորենք ու իրականացնենք աուդիտը՝ համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները էական խեղաթյուրումներից զերծ լինելու մասին ողջամիտ հավաստիացում ձեռք բերելու նպատակով:

Աուդիտը ներառում է այնպիսի ընթացակարգերի իրականացում, որոնք ուղղված են համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններում ներկայացված գումարների և բացահայտումների վերաբերյալ աուդիտորական ապացույցների ձեռքբերմանը: Աուդիտորական ընթացակարգերը՝ ներառյալ խարդախության կամ սխալի հետևանքով համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների էական խեղաթյուրման ռիսկի գնահատումը, ընտրվում են աուդիտորի կողմից: Այդ ռիսկը գնահատելիս աուդիտորը դիտարկում է համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները պատրաստման և ճշմարիտ ներկայացման համար կիրառվող կազմակերպության ներքին վերահսկողության համակարգը, տվյալ հանգամանքներին համապատասխան աուդիտորական ընթացակարգեր մշակելու, սակայն ոչ ներքին վերահսկողության համակարգի արդյունավետության մասին կարծիք

արտահայտելու նպատակով: Աուդիտը ներառում է նաև կիրառված հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության համապատասխանության, ղեկավարության կողմից կատարված հաշվապահական գնահատումների հիմնավորվածության, ինչպես նաև համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների ընդհանուր ներկայացման գնահատումը:

Մենք գտնում ենք, որ մեր կողմից ձեռք բերված աուդիտորական ապացույցները բավարար և համապատասխան հիմք են հանդիսանում մեր կարծիքն արտահայտելու համար:

Կարծիք

Մեր կարծիքով, համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները բոլոր էական առումներով ճշմարիտ են ներկայացնում Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի ֆինանսական վիճակը 2011 թվականի դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ, նույն ամսաթվին ավարտվող տարվա ֆինանսական արդյունքները և դրամական միջոցների հոսքերը՝ ֆինանսական հաշվետվությունների միջազգային ստանդարտների համաձայն:

Էրնսթ ընդ Յանգ ՓԲԸ

*Աուդիտի բաժնի
հիմնադիր գործընկեր*

Դմիտրի Վայնշտեյն

*Գլխավոր տնօրեն Մ. Ալեքսանդրյան՝ ի դեմս լիազորված
անձ Է. Հայրապետյանի (գործող 2011 թվականի
սեպտեմբերի 1-ին տրված լիազորագրի հիման վրա)*

Էրիկ Հայրապետյան

2012 թվականի մարտի 30

ERNST & YOUNG

Էրնսթ ընդ Յանգ ՓԲԸ

Հյուսիսային պող. 1, գրասենյակ 27
Երևան, 0001, Հայաստան

Հեռ.՝ +374 10 500790

+374 10 500705

Ֆաքս՝ +374 10 500706

www.ey.com/cis

**Համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին
համախմբված հաշվետվություն
2011 թվականի դեկտեմբերի 31-ին ավարտվող տարվա համար**

հազար ՀՀ դրամ

	Ծանոթ- գրություն	2011	2010 (վերահաշ- վարկված)
Տոկոսային եկամուտ	4	11,880,230	9,534,614
Տոկոսային ծախս	5	(10,144,881)	(16,652,276)
Զուտ տոկոսային եկամուտ/(ծախս)		1,735,349	(7,117,662)
Կոմիսիոն եկամուտ		70,910	61,399
Կոմիսիոն ծախս		(350,914)	(438,138)
Կոմիսիոն և այլ վճարների տեսքով զուտ ծախս		(280,004)	(376,739)
Զուտ օգուտ/(վնաս) փոխարժեքային տարբերություններից	6	19,181,238	(12,637,826)
Զուտ իրացված օգուտ/(վնաս) վաճառքի համար մատչելի ակտիվների գծով		60,729	(21,168)
Զուտ օգուտ իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական գործիքներից	7	1,997,356	2,943,175
Այլ եկամուտ	8	2,804,325	1,901,653
Արժեզրկման պահուստին հատկացումներ	11,13	(11,564,863)	-
Թղթադրամների, դրամագիտական արժեքների թողարկման և մետաղադրամների հատման ծախսեր	9	(2,383,348)	(226,802)
Այլ ծախսեր	10	(10,987,815)	(13,061,942)
Շահութահարկ		(99,043)	-
Տարվա շահույթ/(վնաս)		463,924	(28,597,311)
Այլ համապարփակ եկամուտ			
Վաճառքի համար մատչելի ակտիվներից չիրացված օգուտներ/(վնասներ)		470,530	(235,829)
Վաճառքի համար մատչելի ակտիվների գծով (օգուտներ)/վնասներ՝ վերադասակարգված շահույթ կամ վնաս		(60,729)	21,168
Ընդամենը տարվա համապարփակ եկամուտ		873,725	(28,811,972)

Սույն համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները հաստատվել են 2012 թվականի մարտի 27-ին ՀՀ կենտրոնական բանկի խորհրդի կողմից և վերջինիս անունից ստորագրվել:

Ա. ԶԱՎԱԴՅԱՆ
Նախագահ

Հ. ՀԱԿՈԲՅԱՆ
Գլխավոր հաշվապահ

Կից ներկայացված 1 - 29 ծանոթագրությունները հանդիսանում են սույն համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների բաղկացուցիչ մասը:

**Ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվություն
2011 թվականի դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ**

հազար ՀՀ դրամ

Ծանոթագրություն	2011	2010 (վերահաշվարկված)	2009 (վերահաշվարկված)
ԱԿՏԻՎՆԵՐ			
Ակտիվներ արտարժույթով			
Կանխիկ դրամ	5,013,113	7,552,047	7,776,292
Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ	11 236,415,264	158,102,101	221,678,070
Իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական գործիքներ	12 344,720,503	404,632,917	459,234,675
Վաճառքի համար մատչելի ակտիվներ	13 1,646	917	917
Մինչև մարման ժամկետը պահվող ակտիվներ	13 137,340,298	95,678,521	25,171,087
ԱՄՅ-ում տեղաբաշխված միջոցներ	14 76,489,346	63,670,237	101,621,324
Այլ ակտիվներ	1,228,086	874,492	666,956
	801,208,256	730,511,232	816,149,321
Ակտիվներ տեղական արժույթով			
Վարկեր և հակադարձ հետգնման պայմանագրեր	15 149,245,576	70,615,499	70,735,139
Վաճառքի համար մատչելի ակտիվներ	13 106,922,985	88,705,765	121,204,193
Մինչև մարման ժամկետը պահվող ակտիվներ	13 3,265,916	4,132,916	3,862,867
Հիմնական միջոցներ	16 38,369,456	26,312,189	15,762,787
Ոչ նյութական ակտիվներ	17 640,389	583,179	427,907
Այլ ակտիվներ	18 6,253,627	3,752,261	2,451,325
	304,697,949	194,101,809	214,444,218
Ընդամենը ակտիվներ	1,105,906,205	924,613,041	1,030,593,539
ՊԱՐՏԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ԵՎ ՍԵՓԱԿԱՆ ԿԱՊԻՏԱԼ			
Պարտավորություններ արտարժույթով			
Ֆինանսական և այլ հաստատությունների ավանդներ և հաշիվների մնացորդներ	19 104,346,523	99,650,034	150,616,174
Պարտավորություններ ՀՀ կառավարության հանդեպ	22 3,974,934	3,989,112	1,329,188
Իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական պարտավորություններ	12 1,771,245	694,841	36,588
Պարտավորություններ ԱՄՅ-ի հանդեպ	14 306,460,839	278,087,230	267,820,110
Այլ փոխառություններ	20 38,846,294	27,599,809	28,309,397
Այլ պարտավորություններ	153,901	146,096	206,504
	455,553,736	410,167,122	448,317,961

Կից ներկայացված 1 - 29 ծանոթագրությունները համդիսամուծ են սույն համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների բաղկացուցիչ մասը:

Ծանոթագրություն	2011	2010 (վերահաշվարկված)	2009 (վերահաշվարկված)
Պարտավորություններ տեղական արժույթով			
Թղթադրամներ և մետաղադրամներ շրջանառության մեջ	398,777,362	348,164,734	320,669,631
Ֆինանսական և այլ հաստատությունների ավանդներ և հաշիվների մնացորդներ	19 166,827,933	80,825,771	53,204,221
Պարտավորություններ ՀՀ կառավարության հանդեպ	22 80,229,419	106,545,573	177,194,796
Թողարկված պարտատոմսեր	963,593	-	-
Այլ պարտավորություններ	21 3,255,800	1,353,894	853,302
	650,054,107	536,889,972	551,921,950
Ընդամենը պարտավորություններ	1,105,607,843	947,057,094	1,000,239,911
Սեփական կապիտալ			
Թողարկված կապիտալ	23 100,000	100,000	100,000
Գլխավոր պահուստ	23 17,389,049	17,389,049	11,392,622
Լրացուցիչ կապիտալ	13 107,531,884	85,663,194	85,663,194
Վաճառքի համար մատչելի ակտիվների վերագնահատման պահուստ	(1,218,959)	(1,628,760)	(1,414,100)
Կուտակված վնաս	(123,503,612)	(123,967,536)	(65,388,088)
Ընդամենը սեփական կապիտալ	298,362	(22,444,053)	30,353,628
Ընդամենը պարտավորություններ և սեփական կապիտալ	1,105,906,205	924,613,041	1,030,593,539

Կից ներկայացված 1 - 29 ծանոթագրությունները հանդիսանում են սույն համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների բաղկացուցիչ մասը:

Սեփական կապիտալում փոփոխությունների մասին համախմբված հաշվետվություն
2011 թվականի դեկտեմբերի 31-ին ավարտվող տարվա համար

հազար ՀՀ դրամ

	Թողարկված կապիտալ	Գլխավոր պահուստ	Լրացուցիչ կապիտալ	Վաճառքի համար մատչելի ակտիվների վերագնահատման պահուստ	Կուտակված վնաս (վերահաշվարկված)	Ընդամենը սեփական կապիտալ
Մնացորդը 2010 թ. հունվարի 1-ին	100,000	11,392,622	85,663,194	(1,414,100)	(65,388,088)	30,353,628
Մասհանումներ գլխավոր պահուստին	-	5,996,427	-	-	(5,996,427)	-
Շահույթի բաշխում ՀՀ կառավարությանը	-	-	-	-	(23,985,710)	(23,985,710)
Տարվա վնաս (վերահաշվարկված)	-	-	-	-	(28,597,311)	(28,597,311)
Այլ համապարփակ եկամուտ	-	-	-	(214,661)	-	(214,661)
Մնացորդը 2010թ. դեկտեմբերի 31-ին (վերահաշվարկված)	100,000	17,389,049	85,663,194	(1,628,760)	(123,967,536)	(22,444,053)
ՀՀ կառավարության ցպահանջ անտոկոս մուրհակի տրամադրում	-	-	21,868,690	-	-	21,868,690
Տարվա շահույթ	-	-	-	-	463,924	463,924
Այլ համապարփակ եկամուտ	-	-	-	409,801	-	409,801
Մնացորդը 2011 թ. դեկտեմբերի 31-ին	100,000	17,389,049	107,531,884	(1,218,959)	(123,503,612)	298,362

Կից ներկայացված 1 - 29 ծանոթագրությունները հանդիսանում են սույն համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների բաղկացուցիչ մասը:

**Դրամական միջոցների հոսքերի մասին համախմբված
հաշվետվություն
2011 թվականի դեկտեմբերի 31-ին ավարտվող տարվա համար**

հազար ՀՀ դրամ

	Ծանոթություն	2011	2010
ԴՐԱՄԱԿԱՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐԻ ՀՈՍՔԵՐ ԳՈՐԾԱՌՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅՈՒՆԻՑ			
Տարվա շահույթ/ (վնաս)		463,924	(28,597,311)
Մաշվածություն և ամորտիզացիա		1,223,482	731,035
Արժեզրկման պահուստին հատկացումներ		11,564,863	-
Հիմնական միջոցների վաճառքից վնաս		367,180	5,302
Ստացվելիք տոկոսներ		661,507	577,853
Վճարվելիք տոկոսներ		103,910	657,448
Ջուտ (օգուտ)/ վնաս դրամային ակտիվների և պարտավորությունների վերագնահատումից		(19,326,197)	12,099,588
Ջուտ վնաս իրական արժեքով չափվող ֆինանսական գործիքների վերագնահատումից		1,450,482	1,939,306
Այլ		238	(32)
Դրամական հոսքեր նախքան գործառնական ակտիվներում և պարտավորություններում փոփոխությունները		(3,490,611)	(12,586,811)
Գործառնական ակտիվների (աճ) / նվազում			
Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ		(65,998,845)	882,671
Իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական գործիքներ		80,622,949	26,861,008
ԱՄՀ-ում տեղաբաշխված միջոցներ		12,099	23,797
Վաճառքի համար մատչելի ակտիվներ		4,060,543	8,298,058
Մինչև մարման ժամկետը պահվող ակտիվներ		(33,289,368)	(67,685,078)
Վարկեր և հակադարձ հետգնման պայմանագրեր		(78,951,506)	(30,946)
Այլ ակտիվներ		(1,845,736)	(1,421,373)
Գործառնական պարտավորությունների աճ / (նվազում)			
Թղթադրամներ և մետաղադրամներ շրջանառության մեջ		50,612,628	27,495,103
Ֆինանսական և այլ հաստատությունների ավանդներ և մնացորդներ		84,090,265	(16,270,879)
Պարտավորություններ ԱՄՀ-ի հանդեպ		(8,199,434)	6,923,690
Պարտավորություններ ՀՀ կառավարության հանդեպ		(26,489,725)	(68,085,395)
Թողարկված պարտատոմսեր		963,593	-
Այլ պարտավորություններ		1,283,912	190,940
Դրամական միջոցների զուտ հոսքեր գործառնական գործունեությունից		3,380,764	(95,405,215)

	Ծանոթագրություն	2011	2010
ԴՐԱՄԱԿԱՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐԻ ՀՈՍՔԵՐ ՆԵՐԴՐՈՒՄԱՅԻՆ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅՈՒՆԻՑ			
Հիմնական միջոցների և ոչ նյութական ակտիվների ձեռքբերում		(13,729,298)	(11,446,498)
Հիմնական միջոցների վաճառք		24,160	5,487
Դրամական միջոցների զուտ հոսքեր ներդրումային գործունեությունից		(13,705,138)	(11,441,011)
ԴՐԱՄԱԿԱՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐԻ ՀՈՍՔԵՐ ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՒՆԵՈՒԹՅՈՒՆԻՑ			
Վարկերի ստացում		70,340,555	64,703,960
Վարկերի մարում		(39,530,684)	(44,426,131)
Դրամական միջոցների զուտ հոսքեր ֆինանսական գործունեությունից		30,809,871	20,277,829
Դրամական միջոցների և դրանց համարժեքների զուտ աճ / (նվազում)		20,485,497	(86,568,397)
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ տարեսկզբին		139,497,528	236,032,987
Արտարժույթի փոխարկման ազդեցությունը դրամական միջոցների և դրանց համարժեքների վրա		7,761,602	(9,967,062)
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ տարեվերջին	26	167,744,627	139,497,528
Լրացուցիչ տեղեկատվություն			
Ստացված տոկոսներ		11,218,722	8,956,761
Վճարված տոկոսներ		(10,248,791)	(17,309,724)

Կից ներկայացված 1 - 29 ծանոթագրությունները համդիսանում են սույն համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների բաղկացուցիչ մասը:

2011 թվականի համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններին կից ծանոթագրություններ

1. Գործունեության նկարագրություն

Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկը (այսուհետ՝ Բանկ) խմբի մայր կազմակերպությունն է: Այն իրավաբանական անձ է, որի միակ հիմնադիրը Հայաստանի Հանրապետությունն է:

Բանկի իրավաբանական հասցեն է՝ Հայաստանի Հանրապետություն, Երևան 0010, Վազգեն Սարգսյանի 6: 2011 թվականի ընթացքում Բանկի աշխատակիցների միջին թվաքանակը կազմել է 765 (2010թ.՝ 728):

Բանկի հիմնական խնդիրը գների կայունության ապահովումն է Հայաստանի Հանրապետությունում, որն այն իրագործում է դրամավարկային քաղաքականության մշակման և իրականացման միջոցով: Ի լրումն իր հիմնական խնդրին, Բանկը նաև պատասխանատու է.

- Հայաստանի Հանրապետության ֆինանսական համակարգի կայունության, իրացվելիության, վճարունակության և բնականոն գործունեության համար անհրաժեշտ այլ պայմանների ապահովման, և
- գործուն վճարահաշվարկային համակարգ ստեղծելու և զարգացնելու համար:

Բանկը նաև՝

- թողարկում է Հայաստանի Հանրապետության ազգային արժույթը և կարգավորում դրամաշրջանառությունը,
- կազմակերպում և կարգավորում է փողերի «լվացումը» և ահաբեկչության ֆինանսավորումը կանխարգելող միջոցառումներ,
- Հայաստանի Հանրապետության կառավարության ֆինանսական գործակալն ու խորհրդատուն է,
- լիցենզավորում է առևտրային բանկերի և, եթե նախատեսված է օրենքով, այլ անձանց, և վերահսկում ու կարգավորում է վերջիններիս գործունեությունը,
- առևտրային բանկերի համար վերջին ատյանի վարկատու է, ինչպես նաև
- տիրապետում, օգտագործում և տնօրինում է Հայաստանի Հանրապետության միջազգային պահուստները:

Բանկի դուստր ընկերությունները ներկայացված են ստորև

Անվանումը	Հիմնադրման երկիրը	Հիմնական գործունեությունը	Վերահսկվող %		Հիմնադրման ամսաթիվ
			2011 թ.	2010 թ.	
«Արմենիան Բարդ» ՓԲԸ	Հայաստանի Հանրապետություն	Վճարահաշվարկային ծառայություններ	59	66	մարտ 2000 թ.
«Հայինկասացիա» ՓԲԸ	Հայաստանի Հանրապետություն	Դրամ. միջոցների փոխադրումներ	100	100	ապրիլ 1998 թ.
Համահայկական բանկ	Հայաստանի Հանրապետություն	Բանկային գործունեություն	100	100	դեկտեմբեր 2009 թ.
«Ազգային հիփոթեքային ընկերություն» ՎՎԿ ՓԲԸ	Հայաստանի Հանրապետություն	Հիփոթեքային գործունեություն	100	100	հունիս 2009 թ.
«Բնակարան երիտասարդներին» ՈւՎԿ ՓԲԸ	Հայաստանի Հանրապետություն	Հիփոթեքային գործունեություն	100	100	փետրվար 2010 թ.
«Փոքր և միջին բիզնեսի վարկավորման աջակցություն» ՓԲԸ	Հայաստանի Հանրապետություն	Վարկավորման աջակցություն	100	100	դեկտեմբեր 2010 թ.

2. Պատրաստման հիմունքներ

2.1. Համապատասխանության մասին հայտարարություն

Սույն համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները պատրաստվել են համաձայն Ֆինանսական հաշվետվությունների միջազգային ստանդարտների (ՖՀՄՍ):

2.2. Չափման հիմունքներ

Համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները պատրաստվել են պատմական արժեքի սկզբունքի հիման վրա՝ բացառությամբ ստորև ներկայացված հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության մեջ բացահայտվածի: Օրինակ՝ առևտրային և վաճառքի համար մատչելի արժեթղթերը, ածանցյալ ֆինանսական գործիքները գնահատվել են իրական արժեքով:

2.3. Ֆունկցիոնալ և ներկայացման արժույթ

Հայաստանի Հանրապետության ազգային արժույթը ՀՀ դրամն է («դրամ»), որը հանդիսանում է նաև Բանկի ֆունկցիոնալ արժույթը և այն արժույթը, որով ներկայացված են սույն համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունները: Ֆինանսական տեղեկատվությունը ներկայացված է ՀՀ դրամով՝ հազարների ճշտությամբ, եթե այլ բան նշված չէ:

2.4. Չնահատումների և դատողությունների կիրառում

Խմբի հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության կիրառման ընթացքում, ղեկավարությունը օգտագործել է իր դատողությունները և զննահատումները համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններում ճանաչված գումարները որոշելիս: Կիրառված էական դատողությունները և զննահատումները հետևյալն են.

- Եթե համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններում արտացոլվող ֆինանսական ակտիվների և պարտավորությունների իրական արժեքը հնարավոր չէ որոշել ակտիվ շուկայի գների հիման վրա, ապա այն որոշվում է տարբեր զննատման մոդելների կիրառմամբ՝ ներառյալ մաթեմատիկական մոդելները: Այդպիսի մոդելների համար ելակետային տվյալները որոշվում են որպես դիտարկվող շուկաների տվյալներ, եթե դա հնարավոր է: Հակառակ դեպքում՝ իրական արժեքի որոշման համար կիրառում են դատողություններ:
- Խումբը պարբերաբար կատարում է վարկերի և դեբիտորական պարտքերի արժեզրկված լինելու վերլուծություն: Սեփական փորձից ելնելով Բանկը արժեզրկումից վնասները զննատելիս օգտագործում է իր սուբյեկտիվ դատողություններն այն դեպքերում, երբ վարկառու ֆինանսական դժվարություն է կրում և համանման վարկառուների վերաբերյալ չկա բավարար փաստացի տեղեկատվություն: Խումբը համանման կերպով զննատում է ապագա դրամական հոսքերի փոփոխությունները դիտարկվող տեղեկատվության հիման վրա, որը վկայում է վարկառուի պարտավորությունների մարման ոչ բարենպաստ կարգավիճակի, կա՛մ պետական, կա՛մ տեղական տնտեսական պայմանների փոփոխության մասին, որոնք վերագրվում են տվյալ խմբի ակտիվների գծով պարտավորությունների չկատարման դեպքերին: Ղեկավարությունն օգտագործում է զննատումներ՝ հիմնվելով ակտիվների նկատմամբ համանման վարկային ռիսկի բնութագրերի և վարկերի ու դեբիտորական պարտքերի խմբերի արժեզրկման օբյեկտիվ հայտանիշների պատմական տվյալների վրա: Սեփական փորձից ելնելով Բանկն օգտագործում է իր սուբյեկտիվ դատողությունները դիտարկվող վարկերի և դեբիտորական պարտքերի վերաբերյալ տեղեկատվության ճշգրտման համար՝ ընթացիկ իրավիճակը արտացոլելու նպատակով:

2.5. Համեմատական տվյալների վերահաշվարկ

2011 թվականի դեկտեմբերի 31-ին ավարտվող տարվա համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների պատրաստման ընթացքում Խմբի ղեկավարությունը հայտնաբերել է նախորդ ժամանակաշրջաններին վերաբերող հետևյալ սխալները՝

- պարտավորություններ ԱՄՀ-ի հանդեպ արտարժույթով.
 - 2009թ. թվաբանական սխալի արդյունքում Խումբը ԱՄՀ-ի հանդեպ արտարժույթով պարտավորությունների գումարը 95,263,527 հազար դրամի փոխարեն ներկայացրել է 92,263,527 հազար դրամի չափով;

- 2010 և 2009թթ. խումբը սխալմամբ դասակարգել էր ԱՄՀ-ի հանդեպ ՀՓԻ-ով արտահայտված պարտավորությունները որպես տեղական արժույթով (ՀՀ դրամ) պարտավորություններ ԱՄՀ-ի հանդեպ;
- ՀՀ կառավարության հետ արժույթային ֆորվարդ.
 - 2010թ. խումբը չի ճանաչել արժույթային ֆորվարդի պայմանագիրը ՀՀ կառավարության հետ: Պայմանագրի համաձայն խումբը պետական բյուջեի հիմնական արտարժույթային մուտքերն ու ելքերը պետք է փոխարկի բյուջետային ուղերձում ամրագրված փոխարժեքներով:

2010 թվականի դեկտեմբերի 31-ին ավարտվող տարվա համեմատական տվյալները վերահաշվարկվել են հետևյալ կերպ.

հազար ՀՀ դրամ

	Ըստ նախորդ հաշվետվության	Վերահաշվարկ	Վերահաշ- վարկված
Ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվություն			
Պարտավորություններ արտարժույթով			
Իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական պարտավորություններ	19,478	675,363	694,841
Պարտավորություններ ԱՄՀ-ի հանդեպ	82,284,509	195,802,721	278,087,230
Պարտավորություններ տեղական արժույթով			
Պարտավորություններ ԱՄՀ-ի հանդեպ	195,802,721	(195,802,721)	-
Կուտակված վնաս	(123,292,173)	(675,363)	(123,967,536)
Համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին համախմբված հաշվետվություն			
Զուտ վնաս փոխարժեքային տարբերություններից	(11,962,463)	(675,363)	(12,637,826)
Տարվա վնաս	(27,921,948)	(675,363)	(28,597,311)
Ընդամենը տարվա համապարփակ եկամուտ	(28,136,609)	(675,363)	(28,811,972)

2009 թվականի դեկտեմբերի 31-ին ավարտվող տարվա համապատասխան ցուցանիշները վերահաշվարկվել են հետևյալ կերպ.

	Ըստ նախորդ հաշվետվության	Վերահաշվարկ	Վերահաշ- վարկված
Ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվություն			
Պարտավորություններ արտարժույթով			
Պարտավորություններ ԱՄՀ-ի հանդեպ	92,263,527	175,556,583	267,820,110
Պարտավորություններ տեղական արժույթով			
Պարտավորություններ ԱՄՀ-ի հանդեպ	172,556,583	(172,556,583)	-

3. Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականություն

3.1. Փոփոխություններ հաշվապահական հաշվառման քաղաքականությունում

Խումբը տարվա ընթացքում ընդունել է հետևյալ ՖՀՄՍ-ի փոփոխությունները և ՖՀՄՍԿ-ի նոր մեկնաբանությունները: Ստորև ներկայացված են փոփոխությունների հիմնական ազդեցությունները.

ՀՀՄՍ 24 «Կապակցված կողմերի բացահայտումներ» (նոր խմբագրություն)

ՀՀՄՍ 24-ի նոր խմբագրությունը, որը հրապարակվել է 2009թ. նոյեմբերին և ուժի մեջ է մտնում 2011 թվականի հունվարի 1-ից և այդ ամսաթվից հետո սկսվող ժամանակաշրջանների համար, պարզեցնում է պետության կողմից վերահսկվող կազմակերպությունների տեղեկատվության բացահայտման նկատմամբ պահանջները, ինչպես նաև հստակեցնում է կապակցված կողմի սահմանումը: Անցյալում պետության կողմից վերահսկվող կամ նշանակալի ազդեցության ենթարկվող կազմակերպություններից պահանջվում էր պետության կողմից վերահսկվող կամ նշանակալի ազդեցության ենթարկվող այլ կազմակերպությունների հետ կատարված բոլոր գործարքների վերաբերյալ բացահայտումներ: Վերանայված ստանդարտը պահանջում է այս գործարքների վերաբերյալ բացահայտում միայն այն դեպքում, երբ դրանք անհատական կամ խմբային հիմունքներով նշանակալի են: Վերանայված ստանդարտն ազդեցություն չունի խմբի համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների վրա:

Լրացումներ ՀՀՄՍ 32 «Ֆինանսական գործիքներ. ներկայացում» ստանդարտում՝ «Լրացուցիչ բաժնետոմսերի ձեռքբերման իրավունքների թողարկման դասակարգում»

2009 թվականի հոկտեմբերին ՀՀՄՍԽ-ն թողարկել է ՀՀՄՍ 32-ի լրացումներ: Կազմակերպությունները պետք է կիրառեն այդ լրացումները 2010թ. փետրվարի 1-ից կամ այդ ամսաթվից հետո սկսվող հաշվետու ժամանակաշրջանների համար: Լրացումը փոփոխում է ՀՀՄՍ 32-ում ֆինանսական պարտավորության սահմանումը՝ դասակարգելով իրավունքների թողարկումը և որոշակի օպցիոններն ու երաշխիքները որպես սեփական կապիտալի գործիքներ: Այն կիրառելի է, եթե իրավունքները տրամադրված են կազմակերպության սեփական կապիտալի միևնույն դասի ոչ ածանցյալ գործիքների սեփականատերերին համամասնական սկզբունքով՝ կազմակերպության բաժնային գործիքների հաստատուն քանակ ցանկացած արժույթով և հաստատուն գումարով ձեռք բերելու նպատակով: Լրացումը ազդեցություն չունի խմբի համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների վրա:

ՀՀՄՍԿ 19 «Ֆինանսական պարտավորությունների մարումը սեփական կապիտալի գործիքներով»

ՀՀՄՍԿ 19 մեկնաբանությունը հրապարակվել է 2009թ. նոյեմբերին և ուժի մեջ է մտնում 2010 թ. հուլիսի 1-ից կամ այդ ամսաթվից հետո սկսվող հաշվետու ժամանակաշրջանների համար: Մեկնաբանությունը պարզաբանում է հաշվառումը այն դեպքում, երբ ֆինանսական պարտավորությունը մարելու պայմանները վերանայվում են և հանգեցնում կազմակերպության կողմից ֆինանսական պարտա-

վորության ամբողջովին կամ մասնակի մարման հաշվին պարտատիրոջ օգտին բաժնային գործիքների թողարկմանը: Այս մեկնաբանությունը ազդեցություն չունի հսմբի համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների վրա:

ՖՅՄՍ-ների կատարելագործումներ

2010թ. մայիսին ՖՅՄՍԽ-ն թողարկել է ստանդարտների լրացումների երրորդ ժողովածուն՝ մասնավորապես անհամապատասխանությունների վերացման և տեքստերի հստակեցման նպատակով: Լրացումների մեծ մասը ուժի մեջ է մտնում 2011թ. հունվարի 1-ին կամ այդ ամսաթվից հետո սկսվող հաշվետու ժամանակաշրջանների համար: Յուրաքանչյուր ստանդարտի գծով գոյություն ունեն առանձին անցումային դրույթներ:

«ՖՅՄՍ-ների կատարելագործումներում» ներառված լրացումների ազդեցությունը հսմբի հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության, ֆինանսական վիճակի կամ ֆինանսական արդյունքների վրա ներկայացված է ստորև.

- ՖՅՄՍ 3 «Ձեռնարկատիրական գործունեության միավորումներ»՝ սահմանափակում է չվերահսկող բաժնեմասի գնահատման մեթոդի ընտրության իրավունքի կիրառման շրջանակը: Այնտեղ նշվում է, որ չվերահսկող բաժնեմասի միայն այն տարրերը, որոնք կազմում են սեփականության ներկա բաժնեմաս և լուծարման դեպքում դրա սեփականատիրոջը իրավունք տալիս կազմակերպության զուտ ակտիվների համամասնական բաժնի նկատմամբ, պետք է չափվեն իրական արժեքով կամ ձեռք բերողի որոշելի զուտ ակտիվներում սեփականության ներկա գործիքների համամասնական բաժնով:
- ՖՅՄՍ 7 «Ֆինանսական գործիքներ» բացահայտումներ» ստանդարտը ներմուծում է քանակական տեղեկատվության և վարկային ռիսկի գծով լրացուցիչ բացահայտումներ: Լրացուցիչ պահանջները ունեն չնչին ազդեցություն, քանի որ այդ տեղեկատվությունը արդեն իսկ ներկայացված է:
- ՖՅՄՍ 1, ՖՅՄՍ 3, ՀՀՄՍ 1, ՀՀՄՍ 27, ՀՀՄՍ 34 ստանդարտներում և ՖՅՄՍԿ 13 մեկնաբանությունում այլ լրացումները չեն ունենա որևիցե ազդեցություն հսմբի հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության, ֆինանսական վիճակի կամ ֆինանսական արդյունքների վրա:

Ստանդարտների և մեկնաբանությունների հետևյալ լրացումները չեն ունեցել որևէ ազդեցություն հսմբի հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության, ֆինանսական վիճակի կամ ֆինանսական արդյունքների վրա:

- ՖՅՄՍ 1 «Ֆինանսական հաշվետվությունների միջազգային ստանդարտների առաջին անգամ որդեգրում»՝ ՖՅՄՍ 7-ին համապատասխան համեմատական տեղեկատվության բացահայտման պահանջների սահմանափակ կիրառման շրջանակների ինքնական բացառում առաջին անգամ կիրառողների համար:
- ՖՅՄՍ 7 «Առաջին անգամ ՖՅՄՍ որդեգրողների համար բացահայտումներ»:
- ՖՅՄՍԿ 14 «Նվազագույն ֆինանսավորման պահանջի գծով կանխավճարներ»:

3.2. Համախմբման հիմքերը

Այն դուստր կազմակերպությունները, որոնցում խմբին պատկանում է քվեարկող բաժնետոմսերի կեսից ավելին կամ գործառնությունների նկատմամբ վերահսկողությունը իրականացվում է այլ կերպ՝ համախմբվում են: Դուստր կազմակերպությունները համախմբվում են սկսած այն ամսաթվից, երբ դրանց նկատմամբ վերահսկողությունն անցել է խմբին, և այլևս չեն համախմբվում սկսած այն ամսաթվից, երբ տեղի է ունենում վերահսկողության կորուստ: Ներխմբային բոլոր հաշիվները, գործարքները, ներխմբային գործունեության արդյունքը հանդիսացող չիրացված օգուտներն ու վնասները և շահաբաժինները ամբողջությամբ բացառվում են: Չիրացված վնասները նույնպես բացառվում են, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ գործարքը վկայում է փոխանցվող ակտիվի արժեզրկման մասին: Անհրաժեշտության դեպքում դուստր կազմակերպությունների հաշվապահական հաշվառման քաղաքականությունում կատարվում են փոփոխություններ խմբի հաշվապահական հաշվառման քաղաքականությանը համապատասխանելու նպատակով:

Դուստր կազմակերպության բաժնեմասի փոփոխությունը առանց վերահսկման փոփոխության հաշվառվում է որպես սեփական կապիտալի հետ գործարք: Կորուստները վերագրվում են չվերահսկող բաժնեմասին, նույնիսկ եթե այն հանգեցնում է բացասական մնացորդի:

Եթե խումբը կորցնում է դուստր կազմակերպության նկատմամբ վերահսկողությունը, այն ապաճանաչում է դուստր կազմակերպության ակտիվները (ներառյալ՝ զուգվիլը) և պարտավորությունները, ցանկացած չվերահսկող բաժնեմասի հաշվեկշռային արժեքը, սեփական կապիտալում արտացոլվող կուտակված փոխարկման տարբերությունները, ցանկացած պահպանված ներդրման իրական արժեքը և շահույթ կամ վնասում ցանկացած ավելցուկը կամ պակասորդը, իսկ նախկինում այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքներում ճանաչված մայր կազմակերպության բաժնեմասին վերագրվող տարրերը դասակարգվում են շահույթ կամ վնաս կամ չբաշխված շահույթ՝ ելնելով համապատասխան պահանջներից:

3.3. Արտարժույթի փոխարկում և արտարժութային հոդվածների ներկայացում

Արտարժույթով իրականացված գործարքները սկզբնապես ճանաչվում են ֆունկցիոնալ արժույթով գործարքի օրվա դրությամբ սահմանված փոխարժեքով: Հաշվետու ամսաթվի դրությամբ արտարժույթով արտահայտված դրամային ակտիվները և պարտավորությունները փոխարկվում են ֆունկցիոնալ արժույթի այդ օրվա դրությամբ սահմանված փոխարժեքով:

Արտարժույթի փոխանակումից ստացված օգուտները և վնասները ճանաչվում են ֆինանսական արդյունքների մասին համախմբված հաշվետվությունում որպես արտարժութային գործառնություններից զուտ օգուտներ/վնասներ: Արտարժույթով արտահայտված ոչ դրամային հոդվածները, որոնք գնահատված են սկզբնական արժեքով, փոխարկվում են ֆունկցիոնալ արժույթի գործարքի օրվա դրությամբ սահմանված փոխարժեքով:

Արտարժույթով իրականացվող գործարքների պայմանագրային փոխարժեքի և այդ օրվա դրությամբ սահմանված փոխարժեքի տարբերությունը ներառվում է ֆինանսական արդյունքների մասին համախմբված հաշվետվության մեջ:

Խմբի կողմից համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների պատրաստման նպատակով օգտագործվել են հետևյալ փոխարժեքները.

	2011 թ. դեկտեմբերի 31	2010 թ. դեկտեմբերի 31
ՀՀ դրամ/1 ԱՄՆ դոլար	385.77	363.44
ՀՀ դրամ/1 եվրո	498.72	481.16
ՀՀ դրամ/1 ՀՓԻ	592.26	559.71

3.4. Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ

Խումբը դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ է համարում կանխիկ դրամը և բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված նոստրո հաշիվները, Արժույթի միջազգային հիմնադրամում (ԱՄՀ) տեղաբաշխված ՀՓԻ միջոցները:

3.5. Ֆինանսական գործիքներ

Սկզբնական ճանաչում

Համաձայն ՀՀՍՍ 39-ի դրույթների՝ ֆինանսական գործիքները դասակարգվում են համապատասխանաբար որպես ֆինանսական ակտիվներ՝ իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող, փոխառություններ և դեբիտորական պարտքեր, մինչև մարման ժամկետը պահվող ակտիվներ, վաճառքի համար մատչելի ակտիվներ: Ֆինանսական ակտիվները սկզբնապես ճանաչվում են իրական արժեքով, իսկ իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չճանաչվող ներդրումների պարագայում՝ գումարած ուղղակիորեն վերագրելի գործարքային ծախսերը: Խմբի կողմից ֆինանսական ակտիվները դասակարգվում են սկզբնական ճանաչման ժամանակ և հետագայում կարող են վերադասակարգվել ստորև ներկայացված դեպքերում:

Ճանաչման ամսաթիվ

Ֆինանսական ակտիվների բոլոր կանոնավոր գնումներն ու վաճառքներն արտացոլվում են վերջնահաշվարկի ամսաթվով: Կանոնավոր կերպով գնմանը կամ վաճառքին են վերաբերում ֆինանսական ակտիվների այնպիսի գնումը կամ վաճառքը, որը պահանջում է ակտիվի մատակարարում՝ շուկայում գործող կարգավորման միջոցով կամ գործարար սովորույթով սահմանված ժամկետի ընթացքում:

*Ֆինանսական ակտիվներ՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով
իրական արժեքով չափվող*

Որպես առևտրական նպատակով պահվող դասակարգված ֆինանսական գործիքները ներառվում են «շահույթի կամ վնասի միջոցով իրական արժեքով չափվող ֆինանսական ակտիվներ» դասում: Ֆինանսական ակտիվները դասակարգվում են որպես առևտրական նպատակով պահվող, եթե դրանք ձեռք են բերվել կարճ ժամանակահատվածում վաճառելու նպատակով: Ածանցյալ գործիքները նույնպես դասակարգվում են որպես առևտրական նպատակով պահվող, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ դրանք արդյունավետ հեջավորման գործիքներ են: Առևտրական նպատակներով պահվող ֆինանսական ակտիվներից եկամուտներն ու ծախսերը ճանաչվում են ֆինանսական արդյունքների մասին համախմբված հաշվետվությունում:

Խուճախ իր սովորական գործունեության ընթացքում արտարժույթի փոխանակման և կապիտալի շուկաներում կնքում է ածանցյալ ֆինանսական գործիքների՝ ներառյալ ֆյուչերսների, ֆորվարդների, սվոպների և օպցիոնների զանազան պայմանագրեր: Այդպիսի ֆինանսական գործիքները պահվում են առևտրական նպատակներով և հաշվառվում են իրական արժեքով: Իրական արժեքները գնահատվում են գնանշված շուկայական գների կամ գնային մոդելների հիման վրա, որոնք հաշվի են առնում հիմքում ընկած գործիքի ընթացիկ շուկայական և պայմանագրային գները կամ՝ այլ գործոններ: Ածանցյալ գործիքները հաշվառվում են որպես ակտիվներ, երբ իրական արժեքը դրական է և որպես պարտավորություններ՝ երբ այն բացասական է: Տվյալ գործիքներից առաջացող օգուտներն ու վնասները ներառվում են շահույթում կամ վնասում որպես իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական գործիքներից զուտ օգուտ կամ արտարժույթի փոխարժեքի փոփոխություններից զուտ օգուտ/(վնաս)՝ կախված գործիքի բնույթից:

Այլ ֆինանսական գործիքներում պարունակվող ածանցյալ գործիքները դիտարկվում են որպես առանձին ածանցյալ գործիքներ և հաշվառվում են իրական արժեքով՝ եթե դրանց տնտեսական բնութագրերը և ռիսկերը ուղիղ կապված չեն դրանց հիմնական պայմանագրերին և հիմնական պայմանագիրը չի պահվում առևտրական նպատակով կամ նշանակված չի շահույթի կամ վնասի միջոցով իրական արժեքով չափվող: Հիմնական պայմանագրերից առանձնացված պարունակվող ածանցյալ գործիքները հաշվառվում են առևտրական պայուսակում իրական արժեքով՝ իրական արժեքի փոփոխությունները ճանաչելով շահույթում կամ վնասում:

Մինչև մարման ժամկետը պահվող ակտիվներ

Հաստատուն կամ սահմանված վճարումներով և հաստատուն մարման ժամկետով ոչ ածանցյալ ակտիվները, որոնք Խուճախ հստակ մտադրված է և ի վիճակի է պահել մինչև մարման ժամկետի լրանալը դասակարգվում են որպես մինչև մարման ժամկետը պահվող: Ներդրումները, որոնք Խուճախ մտադրված է պահել անորոշ ժամկետով, չեն ներառվում տվյալ դասում: Մինչև մարման ժամկետը պահվող ակտիվների հետագա չափումը կատարվում է ամորտի-

զացված արժեքով՝ կիրառելով արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդը: Օգուտներն ու վնասները ճանաչվում են ֆինանսական արդյունքների մասին համախմբված հաշվետվությունում, երբ ակտիվներն արժեզրկվում են, ինչպես նաև ամորտիզացիայի ընթացքում:

Փոխառություններ և դեբիտորական պարտքեր

Փոխառությունները և դեբիտորական պարտքերը հաստատուն կամ որոշելի վճարումներով ոչ ածանցյալ ֆինանսական ակտիվներ են, որոնք գնանշված չեն ակտիվ շուկայում: Դրանք նախատեսված չեն անհապաղ կամ մոտ ապագայում վաճառքի համար և չեն դասակարգվում որպես առևտրական նպատակով պահվող կամ վաճառքի համար մատչելի ներդրումային արժեթղթեր: Այդպիսի ակտիվները ներառում են բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում միջոցները, միջոցները ԱՄՆ-ում, վարկերը և հակադարձ հետգնման պայմանագրերը: Այդպիսի ակտիվները հաշվառվում են ամորտիզացված արժեքով՝ կիրառելով արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդը: Օգուտներն ու վնասները ֆինանսական արդյունքների մասին համախմբված հաշվետվությունում ճանաչվում են, երբ փոխառություններն ու դեբիտորական պարտքերը ապաճանաչվում կամ արժեզրկվում են, ինչպես նաև ամորտիզացիայի ընթացքում:

Վաճառքի համար մատչելի ակտիվներ

Վաճառքի համար մատչելի ակտիվները ոչ ածանցյալ գործիք հանդիսացող ֆինանսական ակտիվներ են, որոնք խմբի կողմից նախատեսված են որպես վաճառքի համար մատչելի, կամ որոնք դասակարգված չեն որպես փոխառություններ և դեբիտորական պարտքեր, մինչև մարման ժամկետը պահվող ներդրումներ կամ ֆինանսական ակտիվներ՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով իրական արժեքով չափվող: Սկզբնական ճանաչումից հետո վաճառքի համար մատչելի ֆինանսական ակտիվները չափվում են իրական արժեքով, ընդ որում՝ օգուտներն ու վնասները ճանաչվում են այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքներում մինչև ներդրումների օտարումը կամ արժեզրկումը, որի ընթացքում նախկինում այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքներում ներառված կուտակված շահույթը կամ վնասը վերադասակարգվում է համախմբված ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվություն: Տոկոսները, որոնք հաշվարկվել էին արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդով, ճանաչվում են համախմբված ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունում:

Ֆինանսական ակտիվների վերադասակարգում

Եթե ոչ ածանցյալ ֆինանսական ակտիվը դասակարգվում է որպես առևտրի համար պահվող ֆինանսական ակտիվ, սակայն մոտ ժամանակաշրջանում վաճառելու մտադրություն չկա, ապա այն կարող է վերադասակարգվել իրական արժեքով՝ շահույթ կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական ակտիվներից հետևյալ դեպքերից մեկում՝

- այն ֆինանսական ակտիվը, որը համապատասխանում է վերոնշյալ փոխառությունների և դեբիտորական պարտքերի սահմանմանը, կարող է վերադասակարգվել որպես փոխառություններ և դեբիտորական պարտքեր, եթե խումբը նպատակ և հնարավորություն ունի դրանք պահել մինչև տեսանելի ապագա կամ մինչև մարումը,
- այլ ֆինանսական ակտիվները կարող են վերադասակարգվել որպես վաճառքի համար մատչելի կամ մինչև մարումը պահվող ֆինանսական ակտիվներ հազվադեպ հանգամանքներում:

Վաճառքի համար մատչելի դասակարգված ֆինանսական ակտիվը փոխառությունների և դեբիտորական պարտքերի սահմանմանը համապատասխանելու դեպքում կարող է վերադասակարգվել որպես փոխառություններ և դեբիտորական պարտքեր, եթե խումբը նպատակ և հնարավորություն ունի պահել դրանք մինչև տեսանելի ապագա կամ մինչև մարումը:

Ֆինանսական ակտիվները վերադասակարգվում են իրենց իրական արժեքով վերադասակարգման ամսաթվի դրությամբ: Ցանկացած շահույթ կամ վնաս, որը ճանաչվել է համախմբված ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունում, չի հակադարձվում: Վերադասակարգման ամսաթվով ճանաչված ֆինանսական ակտիվի իրական արժեքը դառնում է նրա նոր ինքնարժեք կամ ամորտիզացված արժեք:

Ներգրավված փոխառու միջոցներ

Թողարկված ֆինանսական գործիքները կամ դրանց բաղկացուցիչները դասակարգվում են որպես պարտավորություններ, եթե պայմանագրային համաձայնության արդյունքում խումբն ունի պարտավորություն փոխանցել դրամական միջոցներ կամ այլ ֆինանսական ակտիվներ, կամ այլ կերպ կատարելու պարտավորությունները, բացի դրամական միջոցների՝ հաստատուն գումարով կամ այլ ֆինանսական ակտիվներով սեփական բաժնային գործիքների հաստատուն քանակով փոխարինելը: Նման գործիքները ներառում են ֆինանսական և այլ հաստատությունների ավանդներ և հաշիվների մնացորդները, պարտավորություններ ՀՀ կառավարության հանդեպ, պարտավորությունները ԱՄՆ-ի հանդեպ, թողարկված պարտատոմսեր: Սկզբնական ճանաչումից հետո փոխառված միջոցները հաշվառվում են ամորտիզացված արժեքով՝ արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդով: Պարտավորության ապաճանաչման դեպքում, ինչպես նաև ամորտիզացիայի ընթացքում, եկամուտներն ու ծախսերը ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում:

Իրական արժեքի որոշում

- Ակտիվ շուկայում վաճառվող ֆինանսական գործիքի իրական արժեքը հաշվետու ամսաթվի դրությամբ հիմնված է դրանց շուկայական գնանշումների կամ դիլերների կողմից կատարված գնանշումների վրա (վաճառքի գին երկար դիրքի և գնման գին կարճ դիրքի համար)՝ առանց նվազեցնելու գործարքի ծախսումները:

- Ակտիվ շուկայում չգնանշվող բոլոր այլ ֆինանսական գործիքների համար իրական արժեքը որոշվում է համապատասխան գնահատման մեթոդների միջոցով:
- Գնահատման մեթոդները ներառում են զուտ ներկա արժեքի մեթոդը, դիտարկելի շուկայական տվյալներ ունեցող նմանատիպ գործիքների համեմատումը, օպցիոնների գների որոշման մեթոդը և այլ համապատասխան մեթոդներ:

3.6. Ֆինանսական ակտիվների և պարտավորությունների ապաճանաչում

Ֆինանսական ակտիվը (կամ ֆինանսական ակտիվի մասը, կամ նմանատիպ ֆինանսական ակտիվների խմբի մասը) ապաճանաչվում է, երբ՝

- ակտիվից դրամական հոսքեր ստանալու պահանջի իրավունքի ժամկետն ավարտվում է,
- Խումբը փոխանցում է ակտիվից դրամական հոսքեր ստանալու պահանջի իրավունքը, կամ պահպանում է այդ իրավունքը, բայց պարտավորվում է ստացված գումարներն ամբողջությամբ և առանց էական ուշացման փոխանցել երրորդ կողմին՝ փոխանցման համաձայնագրի համաձայն, ինչպես նաև,
- Խումբը կամ (ա) փոխանցել է ակտիվի գծով բոլոր ռիսկերի և օգուտների զգալի մասը, կամ (բ) ոչ փոխանցել և ոչ էլ պահպանում է ակտիվի գծով բոլոր ռիսկերի և օգուտների զգալի մասը, սակայն փոխանցել է ակտիվի նկատմամբ վերահսկողության իրավունքը:

Այն դեպքում, երբ Խումբը փոխանցել է ակտիվից դրամական հոսքեր ստանալու պահանջի իրավունքը և ոչ փոխանցել ու ոչ էլ պահպանում է ակտիվի գծով բոլոր ռիսկերի և օգուտների զգալի մասը, և չի փոխանցել ակտիվի նկատմամբ վերահսկողությունը, ակտիվը հաշվառվում է որպես ֆինանսական ակտիվ: Երբ շարունակվող մասնակցությունը ձեռք է բերում փոխանցվող ակտիվի երաշխիքային ապահովման ձև, այդպիսի մասնակցությունը չափվում է հետևյալ երկու մեծություններից նվազագույնով՝ ակտիվի սկզբնական հաշվեկշռային արժեք և Խմբից պահանջվող փոխհատուցման առավելագույն գումար:

Երբ շարունակվող մասնակցությունը ձեռք է բերում փոխանցվող ակտիվի գծով թողարկված/կամ գնված օպցիոնի ձև (ներառյալ՝ դրամական միջոցներով մարվող օպցիոններ կամ նմանատիպ պահուստներ), Խմբի մասնակցության չափը որոշվում է այն գումարի չափով, որով Խումբը կարող է հետ գնել փոխանցված ակտիվը՝ բացառությամբ իրական արժեքով գնահատված թողարկված վաճառքի օպցիոնի (ներառյալ՝ դրամական միջոցներով մարվող օպցիոններ կամ նմանատիպ պահուստներ), երբ շարունակվող մասնակցության չափը համարվում է հետևյալ երկու մեծություններից նվազագույնը՝ փոխանցված ակտիվի իրական արժեք և օպցիոնի իրագործման գին:

Ֆինանսական պարտավորությունը ապաճանաչվում է, երբ մարվում է կամ դադարում:

Փոխառուի և փոխատուի միջև պարտքային գործիքների փոխանակումը, որոնց պայմաններն էականորեն տարբերվում են միմյանցից, կամ եթե կատարվում է գործող պարտքային գործիքի պայմանների էական փոփոխություն, իրենից ներկայացնում է հին պարտքի մարում, որը պետք է հանգեցնի այդ պարտքի ապաճանաչմանը և նոր պարտքային գործիքի ճանաչմանը, իսկ տարբերությունը համապատասխան հաշվեկշռային արժեքի հետ միասին ձևակերպվում է շահույթում կամ վնասում:

3.7. Ֆինանսական ակտիվների և պարտավորությունների հաշվանցում

Ֆինանսական ակտիվները և պարտավորությունները հաշվանցվում են ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվությունում՝ արտացոլվելով զուտ գումարով, եթե գոյություն ունի ճանաչված գումարները հաշվանցելու իրավաբանորեն ամրագրված իրավունք, ինչպես նաև հաշվարկը զուտ հիմունքով իրականացնելու կամ միաժամանակ ակտիվն իրացնելու և պարտավորությունը մարելու մտադրություն: Այն, որպես կանոն, չի տարածվում հաշվանցման գլխավոր համաձայնությունների վրա, որի դեպքում համապատասխան ակտիվներն ու պարտավորությունները ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվությունում արտացոլվում են համախառն արժեքով:

3.8. Հետգնման և հակադարձ հետգնման պայմանագրեր

Վաճառքի և հետգնման պայմանագրերով («ռեյո») վաճառված արժեթղթերը հաշվառվում են որպես գրավով ապահովված ֆինանսավորման գործարքներ: Արժեթղթերն արտացոլվում են ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվությունում և այն դեպքում, երբ գնորդն ունի նշված արժեթղթերի վաճառքի կամ գրավադրման պայմանագրային իրավունք կամ համաձայնություն, դրանք վերադասակարգվում են որպես «Հետգնման պայմանագրերով գրավադրված արժեթղթեր», իսկ պայմանագրային կողմի պարտավորությունը՝ ֆինանսական և այլ հաստատությունների նկատմամբ պարտավորությունների կազմում: Վաճառքի և հետգնման գների տարբերությունը դիտվում է որպես տոկոսային ծախս և ճանաչվում է ֆինանսական արդյունքների մասին համախմբված հաշվետվությունում հետգնման պայմանագրի գործողության ընթացքում՝ օգտագործելով արդյունավետ տոկոսադրույքի մեթոդը:

3.9. Որպես գրավ տրված և ստացված արժեթղթեր

Արժեթղթերը, որոնք փոխառության են տրվել գնորդներին, շարունակվում են հաշվառվել համախմբված ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում: Փոխառությամբ ներգրավված արժեթղթերն արտացոլվում են համախմբված ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում միայն երրորդ անձանց վաճառքի դեպքում: Այս դեպքում առքուվաճառքի գործարքները հաշվառվում են համա-

խմբված ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունում՝ եկամուտների կազմում՝ հանած առևտրային արժեթղթերի հետ կապված գործառնությունների ծախսերը: Այդպիսի արժեթղթերի վերադարձի պարտավորությունը արտացոլվում է առևտրային գործառնությունների գծով պարտավորություններում՝ իրական արժեքով:

3.10. Շրջանառության մեջ գտնվող թղթադրամներ և մետաղադրամներ

Բանկի կողմից թողարկված շրջանառության մեջ գտնվող թղթադրամները և մետաղադրամները ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվությունում արտացոլվում են անվանական արժեքով՝ որպես պարտավորություն դրանց տիրապետողների հանդեպ: Թղթադրամների տպագրման և մետաղադրամների հատման ծախսերը ճանաչվում են որպես ծախս ֆինանսական արդյունքների մասին համախմբված հաշվետվությունում այն տարում, որի ընթացքում կատարվել են:

3.11. Դրամագիտական արժեքներ

Դրամագիտական արժեքները չափվում են ինքնարժեքի և իրացման զուտ արժեքի նվազագույնով: Մետաղադրամների ինքնարժեքը որոշվում է «առաջին մուտք, առաջին ելք» սկզբունքով և ներառում է մետաղադրամների ձեռքբերման ծախսումները և նրանց ներկա գտնվելու վայր և վիճակի բերելու հետ կապված այլ ծախսումներ: Իրացման զուտ արժեքը սովորական գործունեության ընթացքում վաճառքի գնահատված գինն է՝ հանած վաճառքը կազմակերպելու համար գնահատված ծախսումները: Վաճառքի ժամանակ գնահատված զուտ մուտքերի և հաշվեկշռային արժեքի տարբերությունը ճանաչվում է որպես շահույթ կամ վնաս ընթացիկ տարվա ֆինանսական արդյունքների մասին համախմբված հաշվետվությունում:

3.12. Հիմնական միջոցներ

Հիմնական միջոցները ներկայացված են սկզբնական արժեքով՝ հանած կուտակված մաշվածությունը և արժեզրկումից կորուստները: Այդ գումարը ներառում է սարքավորման փոխարինման ժամանակ կատարված ծախսերը, եթե դրանք բավարարում են ճանաչման չափանիշներին: Նմանապես, խոշոր կապիտալ ներդրումներ կատարելիս, ծախսը ներառվում է հիմնական միջոցի հաշվեկշռային արժեքի մեջ որպես փոխարինում, եթե ճանաչման չափանիշները բավարարված են:

Երբ հիմնական միջոցի նշանակալի մասերը անհրաժեշտ է պարբերաբար փոխարինել, Խումբը ճանաչում է նման մասերը որպես առանձին ակտիվներ իրենց հատուկ օգտակար ծառայության ժանկետներով և համապատասխանաբար հաշվարկում է մաշվածություն:

Հիմնական միջոցների վերանորոգման և պահպանման հետ կապված բոլոր ծախսումները ֆինանսական արդյունքի մասին հա-

մախմբված հաշվետվությունում ճանաչվում են որպես ծախս՝ դրանց կատարման պահին:

Սկզբնապես ճանաչված հիմնական միջոցի միավոր և ցանկացած էական մաս ապաճանաչվում է օտարման դեպքում և երբ ակտիվի օգտագործումից կամ օտարումից ոչ մի տնտեսական օգուտ չի ակնկալվում: Ակտիվի ապաճանաչումից առաջացող ցանկացած օգուտ կամ վնաս (հաշվարկված որպես օտարումից զուտ մուտքերի/հատույցների և ակտիվի հաշվեկշռային արժեքի տարբերություն) ներառվում է շահույթում կամ վնասում, երբ ակտիվն ապաճանաչվում է:

Մաշվածություն

Մաշվածության հաշվարկը սկսվում է հիմնական միջոցի ճանաչման պահից: Մաշվածությունը հաշվարկվում է՝ կիրառելով գծային մեթոդը հիմնական միջոցների հետևյալ օգտակար ծառայության ժամկետի ընթացքում՝

	2011	2010
Հող և շենքեր	30-50 տարի	30-50 տարի
Ցանցեր, համակարգչային և այլ սարքավորումներ	2-15 տարի	2-15 տարի
Փոխադրամիջոցներ	5 տարի	5 տարի

Ակտիվի մնացորդային արժեքները, օգտակար ծառայության ժամկետները և մեթոդները վերանայվում և, եթե անհրաժեշտ է, փոփոխվում են յուրաքանչյուր հաշվետու ամսաթվի դրությամբ:

3.13. Ոչ նյութական ակտիվներ

Ոչ նյութական ակտիվները ներառում են համակարգչային ծրագրերն ու լիցենզիաները:

Առանձին ձեռքբերված ոչ նյութական ակտիվները սկզբնապես ճանաչվում են ձեռքբերման արժեքով: Ձեռնարկատիրական միավորման արդյունքում ձեռքբերված ոչ նյութական ակտիվների արժեքը ձեռքբերման ամսաթվի դրությամբ դրանց իրական արժեքն է: Սկզբնական ճանաչումից հետո ոչ նյութական ակտիվները հաշվառվում են սկզբնական արժեքով՝ հանած կուտակված ամորտիզացիան և արժեզրկումից կուտակված վնասները: Ոչ նյութական ակտիվների օգտակար ծառայության ժամկետները կարող են լինել որոշակի կամ անորոշ: Որոշակի օգտակար ծառայության ժամկետ ունեցող ոչ նյութական ակտիվները ամորտիզացվում են գծային մեթոդով օգտակար ծառայության ընթացքում, որը կազմում է 1-7 տարի և գնահատվում են արժեզրկման տեսանկյունից, երբ առկա են արժեզրկման հայտանիշեր: Անորոշ օգտակար ծառայության ժամկետով ոչ նյութական ակտիվների ամորտիզացիայի հաշվարկման մեթոդները և ժամկետները վերանայվում են յուրաքանչյուր հաշվետու ամսաթվի դրությամբ:

Համակարգչային ծրագրերի ընթացիկ սպասարկման ծախսերը ճանաչվում են ֆինանսական արդյունքների մասին համախմբված հաշվետվությունում դրանց կատարման ժամանակ:

3.14. Գործառնական վարձակալության գծով պարտավորվածություններ՝ Խումբը որպես վարձատու

Խումբը համախմբված ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում ներկայացնում է գործառնական վարձակալության առարկա հանդիսացող ակտիվը՝ ըստ ակտիվի բնույթի: Գործառնական վարձակալությունից ստացվող վարձակալական եկամուտը ճանաչվում է համախմբված ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունում գծային մեթոդով վարձակալության ժամկետի ընթացքում որպես այլ եկամուտ:

3.15. Արժեզրկում

Յուրաքանչյուր հաշվետու ամսաթվին Խումբը իրականացնում է ֆինանսական ակտիվի կամ ֆինանսական ակտիվների խմբի՝ արժեզրկված լինելու օբյեկտիվ հայտանիշերի գնահատում: Ֆինանսական ակտիվը կամ ֆինանսական ակտիվների Խումբը համարվում են արժեզրկված միայն և միայն այն դեպքում, եթե կա արժեզրկման օբյեկտիվ հայտանիշ, որպես ակտիվի սկզբնական ճանաչումից հետո տեղի ունեցած մեկ կամ մի քանի իրադարձությունների («ծախսային իրադարձություն») արդյունք, և երբ այդ իրադարձությունը կամ իրադարձություններն ազդեցություն ունեն ֆինանսական ակտիվից կամ ակտիվների խմբից ակնկալվող ապագա դրամական հոսքերի վրա, որոնք կարելի է արժանահավատորեն չափել: Արժեզրկումից առաջացած վնասի օբյեկտիվ հայտանիշը կարող է ներառել վարկառուի կամ վարկառուների խմբի զգալի ֆինանսական դժվարությունները, տոկոսագումարների և մայր գումարների վճարման պարտավորությունների խախտումների առկայությունը, այն հավանականությունը, որ տեղի կունենա սնանկացում կամ այլ ֆինանսական վերակազմակերպում, ինչպես նաև դիտարկվող շուկաներից տեղեկատվություն ակնկալվող ապագա դրամական հոսքերի չափերի նվազման վերաբերյալ, օրինակ՝ ժամկետանց վճարումների մակարդակի փոփոխություն կամ տնտեսական պայմանների փոփոխություն, որոնք կապված են ակտիվների արժեզրկման հետ:

Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ, վարկեր և հակադարձ հետգնման պայմանագրեր

Ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված այն միջոցների համար, որոնց հաշվառումն իրականացվում է ամորտիզացված արժեքով, Խումբն ի սկզբանե գնահատում է արժեզրկված լինելու հայտանիշները անհատապես՝ էական ակտիվների համար, կամ խմբային՝ բոլոր ֆինանսական ակտիվների համար, որոնք անհատապես էական չեն համարվում: Եթե Խումբը որոշում է, որ անհատապես գնահատված ֆինանսական ակտիվի համար չկա արժեզրկման օբյեկտիվ հայտանիշ, անկախ այն հանգամանքից, էական է այն, թե ոչ, ապա այդ ակտիվը ներառում է համանման վարկային ռիսկերի բնութագրեր ունեցող ֆինանսական ակտիվների խմբում և գնահատում է դրանց արժեզրկված լինելը խմբային հիմունքով: Ակտիվները, որոնց արժեզրկված լինելը գնահատվում է անհատական

հիմունքով և որոնց նկատմամբ ճանաչվում են արժեզրկումից վնասներ, չպետք է գնահատվեն խմբային հիմունքով:

Արժեզրկված լինելու օբյեկտիվ հայտանիշերի առկայության դեպքում արժեզրկումից վնասը իրենից ներկայացնում է ակտիվի հաշվեկշռային արժեքի և սկզբնական արդյունավետ տոկոսադրույքով գեղչված դրամական միջոցների ակնկալվող ապագա հոսքերի (բացառությամբ վարկի հետ կապված դեռևս չկրած ապագա ծախսերի) ներկա արժեքի տարբերությունը: Ակտիվի հաշվեկշռային արժեքը նվազեցվում է արժեզրկման պահուստի միջոցով, իսկ արժեզրկումից ծախսն արտացոլվում է համախմբված ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունում: Տոկոսային եկամուտը շարունակում է հաշվեզրկել նվազեցված հաշվեկշռային արժեքով՝ ակտիվի սկզբնական արդյունավետ տոկոսադրույքով: Վարկերը, համապատասխան պահուստների հետ միասին, դուրս են գրվում, եթե ապագայում չկա վարկը հավաքագրելու իրատեսական հեռանկար, և երբ բոլոր գրավներն օգտագործվել են կամ փոխանցվել խմբին: Եթե հաջորդող տարվա ընթացքում գնահատված արժեզրկման ծախսն ավելանում կամ նվազում է արժեզրկման ճանաչումից հետո կատարված իրադարձությունների պատճառով, նախկինում ճանաչված արժեզրկման ծախսն ավելացվում կամ նվազեցվում է՝ ճշգրտելով պահուստի գումարը: Եթե ապագա դուրսգրումը հետագայում վերականգնվում է, ապա վերականգնված գումարը կրեդիտագրվում է համախմբված ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունում:

Հնարավոր ապագա դրամական հոսքերի բերված արժեքը գեղչվում է ֆինանսական ակտիվի սկզբնական արդյունավետ տոկոսադրույքով: Եթե վարկը տրամադրված է լողացող տոկոսադրույքով, ապա արժեզրկումից վնասների չափման նպատակով գեղչման դրույքաչափը կլինի ընթացիկ արդյունավետ տոկոսադրույքը: Գրավով ապահովված ֆինանսական ակտիվների ապագա հոսքերի ներկա արժեքի հաշվարկը հիմնվում է այն դրամական հոսքերի վրա, որոնք կարող են ստացվել գրավի իրացումից, նվազեցված գրավի բռնագանձման և օտարման ծախսումներով՝ անկախ բռնագանձման հավանականությունից:

Արժեզրկման խմբային գնահատման նպատակով ֆինանսական ակտիվները խմբավորվում են խմբի ներքին վարկային դասակարգման հիման վրա, որը հաշվի է առնում պարտքային ռիսկի այնպիսի բնութագրիչներ, ինչպիսիք են ակտիվի տեսակը, ոլորտը, աշխարհագրական դիրքը, գրավի տեսակը, ժամկետայնության կարգավիճակը և այլ կապակցված գործոններ:

Ֆինանսական ակտիվների խմբի գծով ապագա դրամական հոսքերը, որոնց արժեզրկված լինելը գնահատվում է խմբային հիմքով, որոշվում են ակտիվների գծով կրած վնասների պատմական վիճակագրության հիման վրա, որի գծով պարտքային ռիսկի բնութագրիչները համարժեք են համանման ակտիվների խմբի բնութագրիչներին: Պատմական վիճակագրական շարքերը ճշգրտվում են ընթացիկ շուկայական իրավիճակը արտացոլելու համար՝ չեզոքացնելու պատմական վիճակագրական շարքերի հիմքում ընկած այն շուկայական պայմանների ազդեցությունը, որոնք տվյալ ժամանակաշրջանում գոյություն չունեն, և արտացոլելու պատմական վիճակագրական շարքերի հիմքում չընդգրկված շուկայական նոր պայմանները: Ապագա դրամական հոսքերում գնահատման փոփոխություն-

ները արտացոլում և համապատասխանում են դիտարկվող շուկաներում յուրաքանչյուր տարվա տեղեկատվության փոփոխությանը (օրինակ, գործազրկության մակարդակի փոփոխություն, անշարժ գույքի գներ, ապրանքների գներ, վճարունակության կարգավիճակ կամ այլ գործոններ, որոնք վկայում են խմբի կրած վնասների և դրանց չափի մասին): Ապագա դրամական հոսքերի գնահատման համար օգտագործվող մեթոդաբանությունը և վարկածները պարբերաբար վերանայվում են խմբի կողմից՝ վնասների իրական և գնահատված արժեքների միջև տարբերությունները նվազեցնելու նպատակով:

Մինչև մարման ժամկետը պահվող ակտիվներ

Մինչև մարման ժամկետը պահվող ակտիվները հսկումը գնահատում է անհատականորեն, եթե առկա են արժեզրկման հայտանիշեր: Եթե արժեզրկման հետևանքով վնասի առկայության օբյեկտիվ հայտանիշեր կան, վնասի արժեքը հաշվարկվում է որպես ակտիվի հաշվեկշռային արժեքի և հետագայում ակնկալվող դրամական հոսքերի ներկա բերված արժեքի տարբերություն: Ակտիվի հաշվեկշռային արժեքը պակասեցվում է, և վնասը ճանաչվում է համախմբված ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունում:

Եթե որևէ տարվա ընթացքում արժեզրկումից ակնկալվող վնասի գումարը նվազում է արժեզրկումը ճանաչելուց հետո տեղի ունեցած իրադարձությունների հետևանքով, նախապես հաշվառված գումարները կրեդիտագրվում են համախմբված ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվություն:

Վաճառքի համար մատչելի ակտիվներ

Յուրաքանչյուր հաշվետու ամսաթվի դրությամբ հսկումը գնահատում է վաճառքի համար մատչելի ակտիվների կամ ներդրումների խմբի արժեզրկված լինելու օբյեկտիվ հայտանիշերի առկայությունը:

Վաճառքի համար մատչելի դասակարգված պարտքային գործիքների արժեզրկման օբյեկտիվ հայտանիշերի առկայության գնահատումը իրականացվում է ամորտիզացված արժեքով հաշվառվող ֆինանսական ակտիվների նման: Ապագա տոկոսային եկամուտը հաշվեզրկում է նվազեցված հաշվեկշռային արժեքների հիման վրա՝ օգտագործելով այն դրույքաչափը, որն արժեզրկման վնասներն արտացոլելու նպատակով կիրառվել է ապագա դրամական հոսքերի զեղչման ժամանակ: Տոկոսային եկամուտը արտացոլվում է համախմբված ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունում: Եթե հաջորդող տարվա ընթացքում պարտքային գործիքի իրական արժեքն աճում է այնպիսի իրադարձությունների պատճառով, որոնք տեղի են ունեցել արժեզրկման գծով վնասները համախմբված ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունում ճանաչվելուց հետո, ապա նախկինում արժեզրկման գծով ծախսը հակադարձվում է համախմբված ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվության միջոցով:

Ոչ ֆինանսական ակտիվներ

Հսկումը յուրաքանչյուր հաշվետու ամսաթվի դրությամբ գնահատում է, արդյոք, առկա է որևէ հայտանիշ, ըստ որի ակտիվը կարող է

արժեզրկված համարվել: Եթե առկա է այդպիսի հայտանիշ կամ երբ անհրաժեշտ է իրականացնել ակտիվի տարեկան արժեզրկման ստուգում, ապա Խումբը գնահատում է ակտիվի փոխհատուցվող գումարը: Ակտիվի փոխհատուցվող գումարն ակտիվի կամ դրամաստեղծ միավորի իրական արժեքից՝ հանած վաճառքի համար անհրաժեշտ ծախսումները, և օգտագործման արժեքից առավելագույնն է, և որոշվում է առանձին ակտիվի համար, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ ակտիվը չի առաջացնում դրամական միջոցների ներհոսքեր, որոնք մեծապես անկախ են այլ ակտիվներից կամ ակտիվների խմբերից առաջացող դրամական միջոցների ներհոսքերից: Այն դեպքում, երբ ակտիվի կամ դրամաստեղծ միավորի հաշվեկշռային արժեքը գերազանցում է վերջինիս փոխհատուցվող գումարը, ակտիվը համարվում է արժեզրկված և արժեքը նվազեցվում է մինչև փոխհատուցվող գումարը: Օգտագործման արժեքի գնահատման ժամանակ դրամական միջոցների գնահատված հոսքերը զեղչվում են ներկա արժեքի՝ օգտագործելով զեղչման այն դրույքը, որն արտացոլում է ժամանակի մեջ դրամի արժեքի և տվյալ ակտիվին հատուկ ռիսկերի ընթացիկ շուկայական գնահատումները՝ առանց հաշվի առնելու հարկային ազդեցությունը:

Ֆինանսական ակտիվների գծով արժեզրկումից կորուստները ճանաչվում են համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունում և հակադարձվում են միայն այն դեպքում, եթե փոխվել են փոխհատուցվող գումարը որոշելու համար օգտագործվող գնահատումները: Արժեզրկումից կորուստը հակադարձվում է միայն այն չափով, որ ակտիվի հաշվեկշռային արժեքը չգերազանցի այն հաշվեկշռային արժեքը, որը որոշված կլինի, առանց համապատասխան մաշվածության և ամորտիզացիայի, եթե արժեզրկումից կորուստ ճանաչված չլինի:

3.16. Կենսաթոշակներ

Խմբում, աշխատակիցների աշխատավարձի հիման վրա հաշվարկված որոշակի տոկոսը Հայաստանի Հանրապետության պետական կենսաթոշակային համակարգին փոխանցելուց բացի, այլ հատուկ կենսաթոշակային հիմնադրամ չի ձևավորվում: Նշված հիմնադրամին հատկացումների հետ կապված ծախսերը արտացոլվում են ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվությունում այն ժամանակաշրջանում, որին դրանք վերաբերվում են:

3.17. Պահուստներ

Պահուստը ճանաչվում է, երբ Խումբն ունի իրավական կամ կառուցողական պարտականություն, որպես անցյալ դեպքերի արդյունք, և հավանական է, որ այդ պարտականությունը մարելու նպատակով կպահանջվի տնտեսական օգուտների արտահոսք:

3.18. Հարկում

Բանկն ազատված է բոլոր հարկերից և տուրքերից, բացառությամբ ապրանքների ներմուծման համար մաքսային սահմանին

վճարման ենթակա հարկերից, մաքսատուրքերից և մաքսավճարներից: Միաժամանակ Բանկը հանդես է գալիս որպես հարկային գործակալ Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ սահմանված կարգով: Բանկի դուստր կազմակերպությունները Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրության համաձայն հաշվարկում են շահութահարկ և այլ հարկեր և տուրքեր:

3.19. Կանոնադրական կապիտալ

Սովորական բաժնետոմսերը արտացոլվում են սեփական կապիտալի կազմում:

Հայաստանի Հանրապետության կառավարության կողմից թողարկված մուրհակ

«Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի մասին» ՀՀ օրենքի 11.4 հոդվածի համաձայն նախորդ ֆինանսական տարվա արդյունքում Բանկի սեփական կապիտալի պահուստների հանրագումարը գերազանցող գումարի չափով առաջացած վնասը ծածկելու նպատակով Հայաստանի Հանրապետության կառավարության կողմից թողարկված մուրհակը ճանաչվել է որպես լրացուցիչ կապիտալ:

3.20. Պայմանական ակտիվներ և պարտավորություններ

Պայմանական պարտավորությունները չեն արտացոլվում համախմբված ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում, այլ բացահայտվում են հաշվետվություններին կից ծանոթագրություններում, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ պարտավորության մարման հետ կապված ռեսուրսների արտահոսքը համարվում է քիչ հավանական: Պայմանական ակտիվները չեն արտացոլվում ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվությունում, ընդ որում՝ դրանք բացահայտվում են հաշվետվություններին կից ծանոթագրություններում այն դեպքերում, երբ դրանց հետ կապված տնտեսական օգուտների ներհոսքը համարվում է հավանական:

3.21. Տոկոսային եկամուտներ և ծախսեր

Բոլոր այն ֆինանսական գործիքների համար, որոնք հաշվառվում են անորոշագույն արժեքով, և բոլոր տոկոսային եկամուտներով ֆինանսական գործիքների համար, որոնք դասակարգված են որպես վաճառքի համար մատչելի, տոկոսային եկամուտն ու ծախսը հաշվառվում է արդյունավետ տոկոսադրույքով, որի զեղչման միջոցով ակնկալվող ապագա դրամական վճարումները կամ ներհոսքերը ֆինանսական գործիքի ենթադրվող ողջ օգտագործման ժամանակահատվածում կամ ավելի կարճ ժամանակահատվածում, որտեղ այն կիրառելի է, ճշգրտորեն բերվում են ֆինանսական ակտիվի կամ պարտավորության զուտ հաշվեկշռային արժեքին:

Հաշվարկի ժամանակ հաշվի են առնվում ֆինանսական գործիքի գծով բոլոր պայմանագրային պայմանները (օրինակ՝ ժամկետից շուտ մարման իրավունքը) և կոմիսիոն կամ լրացուցիչ ծախսերը, որոնք անմիջականորեն կապված են գործիքի հետ և որոնք արդյու-

նավետ տոկոսադրույքի բաղկացուցիչ մաս են կազմում, սակայն հաշվի չեն առնվում ապագա վնասները: Ֆինանսական ակտիվի կամ ֆինանսական պարտավորության հաշվեկշռային արժեքները ճշգրտվում են խմբի կողմից վճարումների կամ մուտքերի գնահատման վերանայման դեպքում: Ճշգրտված հաշվեկշռային արժեքը հաշվարկվում է սկզբնական արդյունավետ տոկոսադրույքի հիման վրա, իսկ հաշվեկշռային արժեքի փոփոխությունը դիտվում է որպես տոկոսային եկամուտ կամ ծախս:

Երբ ֆինանսական ակտիվի կամ նմանատիպ ֆինանսական ակտիվների խմբի ճանաչված արժեքը նվազել է արժեզրկման կորուստների արդյունքում, տոկոսային եկամուտը շարունակում է ճանաչվել, օգտագործելով սկզբնական արդյունավետ տոկոսադրույքը՝ կիրառելով նոր հաշվեկշռային արժեքը:

3.22. Կոմիսիոն եկամուտ

Տվյալ ժամանակաշրջանում ծառայությունների մատուցման արդյունքում վաստակված կոմիսիոն վճարները հաշվեզրվում են այդ ժամանակահատվածի ընթացքում:

3.23. Հաշվապահական հաշվառման քաղաքականության փոփոխությունները ապագայում

Ստանդարտներ և մեկնաբանություններ, որոնք հրապարակվել են, բայց դեռ ուժի մեջ չեն մտել

ՖՅՄՍ 9 «Ֆինանսական գործիքներ (մաս առաջին)»

2009 և 2010թթ. նոյեմբերին ՀՀՄՄԽ-ն հրապարակեց ՖՅՄՍ 9 «Ֆինանսական գործիքներ» ստանդարտի առաջին մասը: Սույն ստանդարտը վերջնականապես կփոխարինի ՀՀՄՍ 39-ը՝ «Ֆինանսական գործիքներ. ճանաչում և չափում»: ՖՅՄՍ 9 ստանդարտը ուժի մեջ է մտնում այն հաշվետու ժամանակաշրջանների համար, որոնք սկսվում են 2015թ. հունվարի 1-ին կամ այդ ամսաթվից հետո: ՖՅՄՍ 9 ստանդարտի առաջին մասը ներկայացնում է ֆինանսական գործիքների դասակարգման և չափման նոր պահանջներ: Մասնավորապես, հետագա չափման նպատակով բոլոր ֆինանսական ակտիվները պետք է դասակարգվեն որպես ամորտիզացված արժեքով կամ շահույթի կամ վնասի միջոցով իրական արժեքով չափվող, ընդ որում հնարավոր է չեղյալ չհամարվող ընտրություն արտացոլելու առևտրի համար չնախատեսված բաժնային գործիքների վերագնահատումը այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների միջոցով: Շահույթի կամ վնասի միջոցով իրական արժեքով չափվող ֆինանսական պարտավորությունների համար պարտքային ռիսկով պայմանավորված փոփոխությանը վերագրելի իրական արժեքի փոփոխությունը ներկայացվում է այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքներում: Խուճրդ արդեն գնահատում է նոր ստանդարտի կիրառման ազդեցությունը և որոշում է սկզբնական կիրառման ամսաթիվը:

ՖՅՄՍ 10 «Համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններ»

ՖՅՄՍ 10 «Համախմբված ֆինանսական հաշվետվություններ» ստանդարտը սահմանում է միասնական վերահսկողության մոդել,

որը կիրառվում է բոլոր կազմակերպությունների նկատմամբ՝ ներառյալ հատուկ նշանակության կազմակերպությունները: ՖՀՄՍ 10-ով ներկայացված փոփոխությունները կպահանջեն ղեկավարությունից կիրառել նշանակալի դատողություններ, որպեսզի որոշեն, թե որ կազմակերպություններն են վերահսկվող և, այդ իսկ պատճառով, պետք է համախմբվեն մայր կազմակերպության հետ՝ ի տարբերություն ՖՀՄՍ 27-ով սահմանված պահանջների հետ: Բացի այդ, ՖՀՄՍ 10-ը նախատեսում է գործակալական հարաբերությունների պայմաններում ստանդարտի կիրառման հատուկ ցուցումներ: ՖՀՄՍ 10-ը փոխարինում է ՖՀՄՍ 27 «Համախմբված և առանձին ֆինանսական հաշվետվություններ» ստանդարտի այն մասը, որը վերաբերում է համախմբված ֆինանսական հաշվետվությունների հաշվառմանը: Այն նաև ներառում է ՄՄԿ «Համախմբում. հատուկ նշանակության կազմակերպություններ» 12-ում ներառված խնդիրները: Ստանդարտն ուժի մեջ է մտնում 2013թ. հունվարի 1-ից կամ այդ ամսաթվից հետո սկսվող հաշվետու ժամանակաշրջանների համար: Ավելի վաղ կիրառումը ընդունելի է: Ներկայումս հսումքը գնահատում է ՖՀՄՍ 10-ի կիրառման հնարավոր ազդեցությունը իր ֆինանսական վիճակի կամ արդյունքների վրա:

ՖՀՄՍ 11 «Համատեղ գործունեության համաձայնություններ»

ՖՀՄՍ 11-ը բացառում է համատեղ վերահսկվող կազմակերպությունները համամասնական մեթոդով համախմբելու տարբերակը: Դրա փոխարեն համատեղ վերահսկման սահմանմանը բավարարող համատեղ վերահսկվող կազմակերպությունները պետք է հաշվառվեն բաժնեմասնակցության մեթոդով: ՖՀՄՍ 11-ը փոխարինում է ՖՀՄՍ 31 «Մասնակցություն համատեղ ձեռնարկումներում» ստանդարտը և ՄՄԿ 13 «Համատեղ վերահսկվող կազմակերպություններ՝ ձեռնարկողների ոչ դրամական ներդրումներ» մեկնաբանությունը և ուժի մեջ է մտնում 2013թ. հունվարի 1-ին կամ այդ ամսաթվից հետո սկսվող տարեկան ժամանակաշրջանների համար: Ավելի վաղ կիրառումը թույլատրելի է: Խուսմքը ներկայումս գնահատում է ՖՀՄՍ 11-ի կիրառման հնարավոր ազդեցությունը իր ֆինանսական վիճակի կամ արդյունքների վրա:

ՖՀՄՍ 12 «Այլ կազմակերպություններում բաժնեմասնակցության գծով բացահայտումներ»

ՖՀՄՍ 12-ը ներառում է ՖՀՄՍ 27-ի բոլոր բացահայտումները կապված ֆինանսական հաշվետվությունների համախմբման հետ, ինչպես նաև ՖՀՄՍ 31-ով և ՖՀՄՍ 28-ով նախկինում նախատեսված բացահայտումները: Այս բացահայտումները վերաբերում են կազմակերպության բաժնեմասին դուստր կազմակերպություններում, համատեղ ձեռնարկումներում, ասոցիացված կազմակերպություններում և կառուցվածքային կազմակերպություններում: Այդպիսի կազմակերպությունների գծով պահանջվում են նաև մի շարք մոր բացահայտումներ: Ստանդարտը ուժի մեջ է մտնում 2013թ. հունվարի 1-ին կամ այդ ամսաթվից հետո սկսվող հաշվետու ժամանակաշրջանների համար: Ավելի վաղ կիրառումը ընդունելի է: Ստանդարտի կիրառումը կպահանջի խմբի ֆինանսական հաշվետվություններում մոր բացահայտումներ, սակայն ազդեցություն չի ունենա ֆինանսական վիճակի կամ արդյունքների վրա:

ՖՅՄՍ 13 «Իրական արժեքի չափում»

ՖՅՄՍ 13-ը սահմանում է ՖՅՄՍ-ի շրջանակներում բոլոր իրական արժեքների չափման մեկ միասնական ուղեցույց: ՖՅՄՍ 13-ը չի փոփոխում, թե կազմակերպություններից երբ է պահանջվում կիրառել իրական արժեք, այլ տալիս է ուղեցույց, թե ինչպես չափել իրական արժեքը ՖՅՄՍ-ի շրջանակներում, երբ իրական արժեքի կիրառումը պարտադիր է կամ թույլատրելի: Ստանդարտը ուժի մեջ է մտնում 2013թ. հունվարի 1-ին կամ այդ ամսաթվից հետո սկսվող հաշվետու ժամանակաշրջանների համար: Ավելի վաղ կիրառումը ընդունելի է: Ստանդարտի կիրառումը կարող է ազդեցություն ունենալ խմբի իրական արժեքով հաշվառվող ակտիվների և պարտավորությունների վրա: Խումբը ներկայումս գնահատում է ՖՅՄՍ 13-ի կիրառման հնարավոր ազդեցությունը իր ֆինանսական վիճակի կամ արդյունքների վրա:

ՀՀՄՍ 27 «Առանձին ֆինանսական հաշվետվություններ» (փոփոխված 2011թ.)

Նոր ՀՀՄՍ 10-ի և ՀՀՄՍ 12-ի հետևանքով ՀՀՄՍ 27-ի շրջանակները սահմանափակվում են դուստր կազմակերպությունների, համատեղ վերահսկվող կազմակերպությունների և ասոցիացված կազմակերպությունների առանձին ֆինանսական հաշվետվություններում հաշվառմամբ: Փոփոխությունը ուժի մեջ է մտնում 2013թ. հունվարի 1-ին կամ այդ ամսաթվից հետո սկսվող հաշվետու ժամանակաշրջանների համար:

ՀՀՄՍ 28 «Ասոցիացված կազմակերպություններում և համատեղ ձեռնարկումներում ներդրումներ» (փոփոխված 2011թ.)

Նոր ՀՀՄՍ 11-ի և ՀՀՄՍ 12-ի հետևանքով ՀՀՄՍ 28-ը անվանափոխվել է և դարձել՝ ՀՀՄՍ 28 «Ներդրումներ ասոցիացված կազմակերպություններում և համատեղ ձեռնարկումներում»: Ստանդարտի նոր հրատարակությունում նկարագրվում է համատեղ ձեռնարկումներում և ասոցիացված կազմակերպություններում ներդրումների նկատմամբ բաժնեմասնակցության մեթոդի կիրառությունը: Փոփոխությունը ուժի մեջ է մտնում 2013թ. հունվարի 1-ին կամ այդ ամսաթվից հետո սկսվող հաշվետու ժամանակաշրջանների համար:

ՀՀՄՍ 7 «Ֆինանսական գործիքներ. բացահայտումներ» ստանդարտում փոփոխություններ

Փոփոխությունները հրապարակվել են 2010թ. հոկտեմբերին և ուժի մեջ են մտնում 2011թ. հուլիսի 1-ին կամ այդ ամսաթվից հետո սկսվող հաշվետու ժամանակաշրջանների համար: Փոփոխությունը պահանջում է լրացուցիչ բացահայտում այն ֆինանսական ակտիվների վերաբերյալ, որոնք փոխանցվել են, բայց չեն ապաճանաչվել, որպեսզի խմբի ֆինանսական հաշվետվություններ օգտագործողներին թույլ տա հասկանալ չապաճանաչված ակտիվների և համապատասխան պարտավորությունների կապերը: Բացի այդ, փոփոխությունները պահանջում են ապաճանաչված ակտիվներում շարունակվող մասնակցության վերաբերյալ բացահայտումներ, որպեսզի ֆինանսական հաշվետվություններ օգտագործողներին թույլ տա գնահատել ապաճանաչված ակտիվներում կազմակերպության շարունակվող մասնակցության բնույթը և դրանց հետ կապված ռիսկերը: Փոփոխությունը ազդում է միայն բացահայտման վրա և չունի ազդեցություն խմբի ֆինանսական վիճակի կամ արդյունքների վրա:

ՀՀՄՍ 12 «Շահութահարկ» ստանդարտում լրացումներ՝ «Հետաձգված հարկ» հիմքում ընկած ակտիվների վերականգնում»

2010թ. դեկտեմբերին ՀՀՄՍԽ-ն թողարկել է ՀՀՄՍ 12-ի փոփոխությունները, որոնք ուժի մեջ են մտնում 2012թ. հուլիսի 1-ին կամ այդ ամսաթվից հետո սկսվող հաշվետու ժամանակաշրջանների համար: Փոփոխությունը պարզաբանում է իրական արժեքով չափվող ներդրումային գույքի գծով հետաձգված հարկի սահմանումը: Փոփոխությունը ներկայացնում է հերքված վարկած այն մասին, որ ՀՀՄՍ 40-ի համաձայն իրական արժեքով չափվող ներդրումային գույքի գծով հետաձգված հարկը պետք է չափվի ելնելով հաշվեկշռային արժեքը վաճառքի միջոցով վերականգնելու փաստից: Ավելին, լրացումը ներկայացնում է պահանջ այն մասին, որ վերագնահատված արժեքով չափվող չմաշեցվող ակտիվի գծով հետաձգված հարկը ՀՀՄՍ 16-ով միշտ չափում է ակտիվի վաճառքի հիման վրա: Խումբը այժմ գնահատում է այս լրացումների կիրառման ազդեցությունը:

ՀՀՄՍ 19 «Աշխատակիցների հատուցումներ»

ՀՀՄՍԽ-ն թողարկել է ՀՀՄՍ 19 «Աշխատակիցների հատուցումներ» ստանդարտում մի շարք լրացումներ, որոնք ուժի մեջ են մտնում 2013թ. հունվարի 1-ին կամ այդ ամսաթվից հետո սկսվող հաշվետու ժամանակաշրջանների համար: Լրացումը ներմուծում է էական փոփոխություններ աշխատակիցների հատուցումների հաշվապահական հաշվառման նկատմամբ, մասնավորապես բացառում է կենսաթոշակային պլանի ակտիվներում և պարտավորություններում փոփոխության հետաձգված ճանաչելու հնարավորությունը («միջանցքի մոտեցում»): Բացի այդ, լրացումը սահմանափակում է զուտ կենսաթոշակային ակտիվների (պարտավորությունների) փոփոխությունների ճանաչումը շահույթում կամ վնասում տոկոսային եկամուտը (ծախսը) և ծառայության գծով ծախսերը գտելու միջոցով: Խումբը ակնկալում է, որ այս փոփոխությունները ոչ մի ազդեցություն չեն ունենա Խմբի ֆինանսական վիճակի կամ ֆինանսական արդյունքների վրա:

ՀՀՄՍ 1 «Ֆինանսական հաշվետվությունների ներկայացում» ստանդարտում փոփոխություններ՝ «Այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքների հոդվածների ներկայացում»

ՀՀՄՍ 1 «Ֆինանսական հաշվետվությունների ներկայացում» ստանդարտի լրացումները ուժի մեջ են մտնում 2012թ. հուլիսի 1-ին կամ այդ ամսաթվից հետո սկսվող հաշվետու ժամանակաշրջանների համար և փոփոխում են այլ համապարփակ ֆինանսական արդյունքներում ներկայացվող հոդվածների խմբավորումը: Ապագայում որևէ ժամանակի դրությամբ շահույթ կամ վնաս վերադասակարգվելու հնարավորություն ունեցող հոդվածները (օրինակ՝ ապաճանաչման կամ վճարման դեպքում) կներկայացվեն առանձին այն հոդվածներից, որոնք երբեք չեն վերադասակարգվելու: Այս փոփոխությունները կանդրադառնան համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվության ներկայացման վրա, բայց ազդեցություն չեն ունենա ֆինանսական վիճակի կամ արդյունքների վրա:

4. Տոկոսային եկամուտ

հազար ՀՀ դրամ

	2011	2010
Տոկոսային եկամուտ արտարժույթով արտահայտված ակտիվների գծով		
Ժամկետային ավանդներ	1,485,131	1,834,407
Մինչև մարումը պահվող ակտիվներ	778,609	138,829
Նոստրո հաշիվներ	180,383	248,843
ԱՄՆ-ում տեղաբաշխված միջոցներ	33,309	60,756
Այլ	352	-
	2,477,784	2,282,835
Տոկոսային եկամուտ տեղական արժույթով արտահայտված ակտիվների գծով		
Վարկեր և հակադարձ հետգնման պայմանագրեր	7,359,989	4,676,307
Վաճառքի համար մատչելի ակտիվներ	1,760,350	2,305,423
Մինչև մարումը պահվող ակտիվներ	282,082	270,049
Այլ	25	-
	9,402,446	7,251,779
	11,880,230	9,534,614

5. Տոկոսային ծախս

հազար ՀՀ դրամ

	2011	2010
Տոկոսային ծախս արտարժույթով արտահայտված պարտավորությունների գծով		
Պարտավորություններ ԱՄՆ-ի հանդեպ	3,383,675	2,571,362
Այլ փոխառություններ	263,492	204,348
Այլ պարտավորություններ	26,994	17,320
	3,674,161	2,793,030
Տոկոսային ծախս տեղական արժույթով արտահայտված պարտավորությունների գծով		
Պարտավորություններ ՀՀ կառավարության հանդեպ	5,613,007	13,487,074
Ֆինանսական և այլ հաստատությունների ավանդներ և հաշիվների մնացորդներ	770,412	313,078
Թողարկված պարտատոմսեր	8,930	-
Այլ պարտավորություններ	78,371	59,094
	6,470,720	13,859,246
	10,144,881	16,652,276

6. Ձուտ օգուտ/(վնաս) փոխարժեքային տարբերություններից

հազար ՀՀ դրամ

	2011	2010 (վերահաշ- վարկված)
Ձուտ օգուտ/(վնաս) դրամային ակտիվների և պարտավորությունների վերագնահատումից	19,326,197	(12,099,588)
Ձուտ օգուտ սփոթ գործարքներից	593,752	137,125
Ձուտ վնաս արտարժույթային ածանցյալ գործիքներից	(738,711)	(675,363)
	19,181,238	(12,637,826)

Դրամային ակտիվների և պարտավորությունների վերագնահատումից ստացված զուտ օգուտի / (վնասի) կազմում ներառված է 21,040,517 հազար դրամ գումարով արտարժույթի վերագնահատումից զուտ օգուտ իրական արժեքով՝ չափույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական գործիքների գծով (2010թ.՝ 24,501,164 հազար դրամի զուտ վնաս):

7. Ջուտ օգուտ իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական գործիքներից

հազար ՀՀ դրամ

	2011	2010
Ջուտ օգուտ հավատարմագրային կառավարման ներքո գտնվող ակտիվների գծով (բացառությամբ արտարժույթի վերագնահատումը) *	166,294	236,469
Ջուտ օգուտ սեփական կառավարման ներքո գտնվող արտերկրյա արժեթղթերի գծով (բացառությամբ արտարժույթի վերագնահատումը) *	2,492,809	6,599,921
Ջուտ օգուտ/(վնաս) սեփական կառավարման ներքո գտնվող փողի շուկայի գործիքների գծով	(3,577)	11,126
Ջուտ վնաս սեփական կառավարման ներքո ածանցյալ գործիքների գծով (բացառությամբ արտարժույթի վերագնահատումը) *	(525,985)	(3,772,380)
Հավատարմագրային կառավարման գծով վճարներ (բացառությամբ արտարժույթի վերագնահատումը) *	(132,185)	(131,961)
	1,997,356	2,943,175

* Վերը նշված ֆինանսական գործիքների գծով արտարժույթի վերագնահատման արդյունքը ներառված է «Ջուտ օգուտ/(վնաս) փոխարժեքային տարբերություններից» հոդվածում (տես ծան. 6):

8. Այլ եկամուտ

հազար ՀՀ դրամ

	2011	2010
ՀՀ կառավարության ֆինանսական գործակալության հավելատուկոս	1,637,706	1,189,996
Դրամագիտական արժեքներ	686,002	434,022
Վարկային ռեզիստոր	61,929	58,248
Այլ	418,688	219,387
	2,804,325	1,901,653

9. Թղթադրամների, դրամագիտական արժեքների թողարկման և մետաղադրամների հատման ծախսեր

հազար ՀՀ դրամ

	2011	2010
Թղթադրամների և մետաղադրամների թողարկման ծախսեր	1,982,853	1,366
Դրամագիտական արժեքների թողարկման ծախսեր	400,495	225,436
	2,383,348	226,802

10. Այլ ծախսեր

հազար ՀՀ դրամ

	2011	2010
Աշխատակիցների հատուցումներ, վերապատրաստման ծախսեր և հարակից վճարներ	4,674,578	4,139,441
Տնտեսագիտական կրթության և հետազոտությունների աջակցություն	2,000,000	500,000
Մաշվածություն և ամորտիզացիա	1,223,482	731,035
Անվտանգություն	803,473	729,718
Վերանորոգում և տեխնիկական սպասարկում	323,924	569,417
Մասնագիտական ծառայություններ	183,542	240,330
Հատկացումներ Ավանդների հատուցումը երաշխավորող հիմնադրամին	-	5,000,000
Այլ	1,778,816	1,152,001
	10,987,815	13,061,942

11. Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ

հազար ՀՀ դրամ

	2011	2010
Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ արտարժույթով		
Նոստրո հաշիվներ	140,731,605	119,776,198
Ժամկետային ավանդներ	105,856,548	37,385,870
Հավատարմագրային կառավարման տակ գտնվող ակտիվներում ներառված դրամական միջոցներ	76,449	89,668
Հաշվեգրված տոկոսներ ավանդների և նոստրո հաշիվների գծով	76,314	36,169
Տոկոսադրույքի ֆյուչերսների պարտադիր մարժա	71,710	814,196
Այլ	18,420	-
	246,831,046	158,102,101
Արժեզրկման պահուստ	(10,415,782)	-
	236,415,264	158,102,101
Արժեզրկման պահուստի շարժ		
Մնացորդը 2011թ. հունվարի 1-ին	-	-
Պահուստի ավելացում	(10,415,782)	-
Մնացորդը 2011թ. դեկտեմբերի 31-ին	(10,415,782)	-

Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցների կենտրոնացում

2011 և 2010թթ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ խումբն ուներ տեղաբաշխված միջոցներ 3 բանկերում, որոնցից յուրաքանչյուրի մնացորդները գերազանցում էին բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված ընդհանուր միջոցների 10%-ը: 2011թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ այս մնացորդների ընդհանուր գումարը կազմում է 170,902,429 հազար դրամ (2010թ.՝ 135,152,491 հազար դրամ):

Ժամկետային ավանդները ունեն մինչև 3 ամիս մարման ժամկետ 0.15%-ից 3.6% տոկոսադրույքով (2010թ.՝ 0.69%-4.5%):

12. Իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական գործիքներ

հազար ՀՀ դրամ

	2011	2010
Ակտիվներ		
Պարտքային և հաստատագրված եկամուտով այլ գործիքներ-Գնանշված		
Արտերկրյա պարտատոմսեր	344,720,503	400,925,859
Փողի շուկայի գործիքներ սեփական կառավարման տակ	-	3,645,519
	344,720,503	404,571,378
Ածանցյալ ֆինանսական գործիքներ-Գնանշված		
Պայմանագրեր արտարժույթով սեփական կառավարման տակ	-	61,539
	344,720,503	404,632,917

Սկզբնական ճանաչման պահին պարտքային և հաստատագրված եկամուտով այլ գործիքները խմբի կողմից նախատեսվել են որպես ֆինանսական գործիքներ, որոնց վերաչափումից օգուտները և վնասները ճանաչվում են շահույթում կամ վնասում:

2011թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ իրական արժեքով շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող սեփական կառավարման տակ գտնվող արտերկրյա պարտատոմսերն իրենցից ներկայացնում են.

հազար ՀՀ դրամ

	2011	2010
Պետական պարտատոմսեր	224,738,574	249,225,131
Պետական գործակալությունների պարտատոմսեր	33,517,440	40,569,775
Այլ արժեթղթեր	41,216,144	68,665,899
Ընդամենը	299,472,158	358,460,805

Հավատարմագրային կառավարման տակ գտնվող արտերկրյա պարտատոմսերն իրենցից ներկայացնում են.

հազար ՀՀ դրամ

	2011	2010
Արտերկրյա կառավարությունների պարտքային արժեթղթեր	37,133,087	32,032,674
Արտերկրյա ֆինանսական հաստատությունների արժեթղթեր	8,115,258	10,432,380
Ընդամենը	45,248,345	42,465,054

Հավատարմագրային կառավարման տակ գտնվող արժեթղթերը և ածանցյալ ֆինանսական գործիքները իրենցից ներկայացնում են Համաշխարհային բանկի վերակառուցման և զարգացման միջազգային բանկի (IBRD) կողմից կառավարվող ակտիվներ: Հավատարմագրային կառավարման տակ գտնվող միջոցների նկատմամբ խմբի կողմից սահմանվել են ռիսկերին ենթարկվածության սահմանաչափեր և ներդրումային ուղեցույցներ:

Ածանցյալ ֆինանսական գործիքներ

հազար ՀՀ դրամ

	2011	2010 (վերահաշ- վարկված)	2009	2011		2010 (վերահաշ- վարկված)		2009	
	Անվանական արժեք			Ակտիվ	Պարտա- վորություն	Ակտիվ	Պարտա- վորություն	Ակտիվ	Պարտա- վորություն
Ապրանքային ֆյուչերսներ	1,624,742	1,350,189	-	-	2,961	-	4,629	-	-
Տոկոսադրույքի ֆյուչերսներ	2,445,368	10,913,063	14,806,747	-	535	-	14,849	-	36,588
Ընդամենը ֆյուչերսներ հավատարմագրային կառավարման տակ	4,070,110	12,263,252	14,806,747	-	3,496	-	19,478	-	36,588
Տոկոսադրույքի ֆյուչերսներ սեփական կառավարման տակ	192,268,980	467,176,740	1,136,105,882	-	-	61,539	-	-	-
Արժույթային սվոփ	7,649,301	-	-	-	145,161	-	-	-	-
Արժույթային ֆորվարդ	47,925,837	27,293,893	-	-	1,622,588	-	675,363	-	-
Ընդամենը	251,914,228	506,733,885	1,150,912,629	-	1,771,245	61,539	694,841	-	36,588

13. Ներդրումային արժեթղթեր

հազար ՀՀ դրամ

	2011	2010
Վաճառքի համար մատչելի ակտիվներ արտարժույթով		
<i>Սեփական կապիտալի ներդրումներ սկզբնական արժեքով – Չգնանշվող</i>		
SWIFT	1,646	917
Վաճառքի համար մատչելի ակտիվներ տեղական արժույթով		
<i>Պարտքային և հաստատագրված եկամուտով գործիքներ</i>		
ՀՀ կառավարության պետական գանձապետական արժեթղթեր	12,952,668	12,124,141
ՀՀ կառավարության ցպահանջ անտոկոս հասարակ մուրհակ	77,512,700	55,644,010
	90,465,368	67,768,151
<i>Սեփական կապիտալի ներդրումներ սկզբնական արժեքով</i>		
Այլ ներդրումներ	16,457,617	20,937,614
	16,457,617	20,937,614
Ընդամենը վաճառքի համար մատչելի ակտիվներ տեղական արժույթով	106,922,985	88,705,765
Ընդամենը վաճառքի համար մատչելի ակտիվներ	106,924,631	88,706,682
Մինչև մարման ժամկետը պահվող ներդրումներ արտարժույթով		
Արտերկրյա	137,340,298	95,678,521
	137,340,298	95,678,521
Մինչև մարման ժամկետը պահվող ներդրումներ տեղական արժույթով		
Զեղչատոկոսային մուրհակ	4,414,997	4,132,916
Արժեզրկման պահուստ	(1,149,081)	-
	3,265,916	4,132,916
Ընդամենը մինչև մարման ժամկետը պահվող ակտիվներ	140,606,214	99,811,437
Արժեզրկման պահուստի շարժ		
Մնացորդը 2011թ. հունվարի 1-ին	-	-
Արժեզրկման ծախս	(1,149,081)	-
Մնացորդը 2011թ. դեկտեմբերի 31-ին	(1,149,081)	-

2011 թվականին ՀՀ կառավարության կողմից թողարկվել է 77,512,700 հազար դրամ (2010թ.՝ 55,644,010 հազար դրամ) անվանական արժեքով անտոկոս ցպահանջ հասարակ մուրհակ որպես անհատույց ներդրում Բանկում: Մուրհակը թողարկվել է «Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի մասին» ՀՀ օրենքի համաձայն նախորդ ֆինանսական տարվա արդյունքում առաջացած վնասը սեփական կապիտալի պահուստների հանրագումարը գերազանցող գումարի չափով:

Ղեկավարությունը գտնում է, որ մուրհակի հաշվեկշռային արժեքը մոտավորում է դրա իրական արժեքը:

ՀՀ կառավարության վաճառքի համար մատչելի պետական գանձապետական արժեթղթերը չափվում են իրական արժեքով՝ օգտագործելով գնահատման տեխնիկա, որը օգտագործում է ընթացիկ շուկայական տոկոսադրույքներն այդ ֆինանսական գործիքների ապագա դրամական հոսքերի զեղչելու համար:

14. Արժույթի միջազգային հիմնադրամ

ԱՄՅ-ում տեղաբաշխված միջոցներ

հազար ՀՀ դրամ

	2011	2010
ԱՄՅ-ում տեղաբաշխված միջոցներ արտարժույթով		
Բաժնեմասը ԱՄՅ-ում (անդամակցություն)	54,487,874	51,493,341
ՀՓԻ ԱՄՅ-ում	21,999,909	12,169,283
Հաշվեգրված տոկոսներ	1,563	7,613
	76,489,346	63,670,237

Հայաստանի Հանրապետությունը Արժույթի միջազգային հիմնադրամի (ԱՄՅ) անդամ է: Բանկը հանդես է գալիս որպես Հայաստանի Հանրապետության ԱՄՅ-ում անդամակցության բաժնեմասի պահառու:

Խումբը օգտագործում է ՀՓԻ ԱՄՅ-ում հաշիվը ԱՄՅ-ի հետ գործարքներ կատարելիս: Այս ընթացիկ հաշվի գծով տոկոսները հաշվարկվում են ԱՄՅ-ի կողմից սահմանվող ՀՓԻ տոկոսադրույթով, որը հրապարակվում է շաբաթական կտրվածքով:

Պարտավորություններ ԱՄՅ-ի հանդեպ արտարժույթով

հազար ՀՀ դրամ

	2011	2010 (վերահաշվարկված)	2009 (վերահաշվարկված)
Արժեթղթերի հաշիվ	140,663,079	140,663,079	140,663,079
ԱՄՅ-ի հանդեպ պարտավորությունների ճշտման հաշիվ	(2,916,354)	(6,677,555)	8,523,264
Թիվ 1 հաշիվ	90,168,906	61,814,443	23,367,610
Թիվ 2 հաշիվ	2,842	2,754	2,630
ՀՓԻ տեղաբաշխում	52,112,119	49,248,152	52,125,764
ECF վարկ	25,906,615	32,565,060	42,837,498
Հաշվեգրված տոկոսներ	523,632	471,297	300,265
	306,460,839	278,087,230	267,820,110

ԱՄՅ-ի նկատմամբ իր պարտավորությունների մի մասի և ԱՄՅ-ում անդամակցության գումարի համար Խումբը թողարկել է պարտանուրիակ:

Արժեթղթերի հաշիվը, ճշտման հաշիվը և թիվ 1 հաշիվն իրենց մեջ ներառում են Stand-By վարկի, EFF վարկի և անդամակցության գումարները: Թիվ 2 հաշիվը ԱՄՅ-ի կողմից օգտագործվում է վարչական նպատակների համար:

Խումբը ԱՄՅ-ից ստացել է հետևյալ վարկերը՝ ECF, EFF և Stand-By:

ECF (Extended Credit Facility) վարկը ֆինանսական աջակցության տրամադրում է վճարման հաշվեկշռի հետ երկարատև խնդիրներ ունեցող երկրներին: 2011թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ ECF վարկը անտոկոս է (2010թ.՝ 0%, 2009թ.՝ 0.5%): Վարկը ենթակա է մարման 2018 թվականի նոյեմբերին:

EFF (Extended Fund Facility) վարկը տրամադրվում է երկրներին միջնաժամկետ վճարման խնդիրների հաղթահարման համար: EFF վարկի տոկոսադրույքը լողացող է և հրապարակվում է ԱՄՆ-ի կողմից շաբաթական կտրվածքով: Վարկը ենթակա է մարման 2022 թվականի փետրվարին: 2011թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ խմբի կողմից EFF վարկի գծով օգտագործված գումարը կազմում է 41,458,142 հազար դրամ (2010թ.՝ 19,589,845 հազար դրամ, 2009թ.՝ 0):

Stand-By վարկը տրամադրվում է ԱՄՆ անդամ երկրներին ճգնաժամի պայմաններում վճարային խնդիրների հաղթահարման համար: Այդ վարկի տոկոսադրույքը լողացող է և հրապարակվում է ԱՄՆ-ի կողմից շաբաթական կտրվածքով: ԱՄՆ-ը տարեկան 2% հավելատոկոս է հաշվարկում ԱՄՆ-ում անդամակցության գումարի 300%-ը գերազանցող Stand-By և EFF վարկերի գումարի նկատմամբ: Stand-By վարկը ենթակա է մարման 2015 թվականի մարտին: 2011թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ խմբի կողմից Stand-By վարկի գծով օգտագործված գումարը կազմում է 131,969,653 հազար դրամ (2010թ.՝ 124,716,781 հազար դրամ, 2009թ.՝ 118,051,813 հազար դրամ):

ԱՄՆ անդամ երկրների միջազգային պահուստներն ավելացնելու նպատակով ԱՄՆ-ը ՀՓԻ-ի տեղաբաշխում է իրականացնում անդամ երկրներում: ՀՓԻ-ի տեղաբաշխման տոկոսադրույքը լողացող է և հրապարակվում է ԱՄՆ-ի կողմից շաբաթական կտրվածքով: ՀՓԻ-ի տեղաբաշխումը չունի սահմանված մարման ժամկետ, սակայն կարող է չեղարկվել ԱՄՆ-ի կողմից:

15. Վարկեր և հակադարձ հետգնման պայմանագրեր

հազար ՀՀ դրամ

	2011	2010
Հակադարձ հետգնման պայմանագրեր	46,345,414	8,022,812
Վարկեր տեղական բանկերին KFW և Համաշխարհային բանկի հետ համաձայնագրերի շրջանակներում	42,439,125	29,643,307
Ստորադաս պայմաններով վարկեր	30,285,580	24,536,382
Հիփոթեքային վերաֆինանսավորում	21,477,990	-
Այլ վարկեր	8,697,467	8,412,998
	149,245,576	70,615,499

Վարկերի և հակադարձ հետգնման պայմանագրերի կենտրոնացում

2011թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ միայն 1 բանկի գծով մնացորդն էր գերազանցում վարկերի և հակադարձ հետգնման պայմանագրերի ընդհանուր գումարի 10%-ը: 2011թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ այդ մնացորդը կազմում է 32,597,195 հազար դրամ (2010թ.՝ 3 բանկ 26,618,171 հազար դրամ գումարով):

KFW-ի և Համաշխարհային բանկի հետ պայմանագրերի շրջանակներում վարկեր են տրամադրվել տեղական 14 բանկերի և 4 այլ ֆինանսական կազմակերպությունների, որոնց գծով տոկոսադրույքը կազմում է 5.5%-ից 9%:

Հաշվի առնելով ՀՀ բանկային համակարգի հուսալիությունը և երկարաժամկետ կայունության ապահովումը՝ համակարգի կողմից հավանական ճգնաժամային ռիսկերի զսպման բավարար կարողություններ ապահովելու նպատակով հսկի կողմից ստորադաս պայմաններով վարկեր են տրամադրվել առևտրային 10 բանկերի 7.5%-ից 8% տոկոսադրույքով և 5 տարի ժամկետով:

Հիփոթեքային վերաֆինանսավորումը ֆինանսական կազմակերպություններին կատարվել է 5.5%-ից 9.5% տոկոսադրույքով և մինչև 13 տարի մարման ժամկետով:

Այլ վարկերի կազմում ընդգրկվել է տեղական բանկերի միաձուլման նպատակով 7.5% տոկոսադրույքով և 2 տարի մարման ժամկետայնությամբ վարկը (2010թ.՝ 7.5%, 3 տարի) 7,324,711 հազար դրամի չափով (2010թ.՝ 7,325,216 հազար դրամ):

Հակադարձ հետզնման համաձայնագրերի առարկա են արժեթղթերը, որոնք թույլատրվում է վաճառել կամ վերագրավադրել: 2011թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ հակադարձ հետզնման պայմանագրեր են կնքվել 11 տեղական բանկերի հետ (2010թ.՝ 5 տեղական բանկեր): Այս պայմանագրերի առարկա արժեթղթերի իրական արժեքները ներկայացված են ստորև.

հազար ՀՀ դրամ

	2011	2010
ՀՀ կառավարության պետական գանձապետական արժեթղթեր	46,289,474	8,131,931
	46,289,474	8,131,931

16. Հիմնական միջոցներ

հազար ՀՀ դրամ

	Հոդ և շենքեր	Ցանցեր, համակարգչային և այլ սարքավորումներ	Փոխադրամիջոցներ	Անավարտ շինարարություն	Ընդամենը
Սկզբնական արժեք					
Մնացորդը 2010թ. հունվարի 1-ին	4,398,993	6,351,261	306,793	10,762,869	21,819,916
Ավելացում	195,408	719,514	10,268	10,366,036	11,291,226
Օտարում	-	(569,592)	-	-	(569,592)
Տեղափոխում	2,543,324	1,476,546	-	(4,019,870)	-
2010թ. դեկտեմբերի 31-ին	7,137,725	7,977,729	317,061	17,109,035	32,541,550
Ավելացում	53,914	455,080	43,140	13,021,550	13,573,684
Օտարում	(719,280)	(649,450)	(29,503)	-	(1,398,233)
Տեղափոխում	9,887,781	77,911	-	(9,965,692)	-
2011թ. դեկտեմբերի 31-ին	16,360,140	7,861,270	330,698	20,164,893	44,717,001
Կուտակված մաշվածություն					
2010թ. հունվարի 1-ին	2,178,974	3,711,563	166,592	-	6,057,129
Ծախս	116,632	573,990	40,413	-	731,035
Օտարում	-	(558,803)	-	-	(558,803)
Տեղափոխում	-	-	-	-	-
2010թ. դեկտեմբերի 31-ին	2,295,606	3,726,750	207,005	-	6,229,361
Ծախս	238,984	837,200	43,403	-	1,119,587
Օտարում	(331,269)	(642,106)	(28,028)	-	(1,001,403)
Տեղափոխում	-	-	-	-	-
2011թ. դեկտեմբերի 31-ին	2,203,321	3,921,844	222,380	-	6,347,545
Ջուտ հաշվեկշռային արժեք					
2011թ. դեկտեմբերի 31-ին	14,156,819	3,939,426	108,318	20,164,893	38,369,456
2010թ. դեկտեմբերի 31-ին	4,842,119	4,250,979	110,056	17,109,035	26,312,189

17. Ոչ նյութական ակտիվներ

հազար ՀՀ դրամ

	Համակարգչային ծրագրեր
Սկզբնական արժեք	
2010թ. հունվարի 1-ին	633,222
Ավելացում	155,272
Օտարում	-
2010թ. դեկտեմբերի 31-ին	788,494
Ավելացում	172,455
Օտարում	(97,971)
Տեղափոխում	-
2011թ. դեկտեմբերի 31-ին	862,978
Ամորտիզացիա	
2010թ. հունվարի 1-ին	205,315
Ծախս	
Օտարում	
2010թ. դեկտեմբերի 31-ին	205,315
Ծախս	103,895
Օտարում	(86,621)
Տեղափոխում	-
2011թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	222,589
Ջուտ հաշվեկշռային արժեք	
2011թ. դեկտեմբերի 31-ին	640,389
2010թ. դեկտեմբերի 31-ին	583,179

18. Այլ ակտիվներ տեղական արժույթով

հազար ՀՀ դրամ

	2011	2010
Դերիտորական պարտքեր և կանխավճարներ	5,117,579	2,836,231
Դրամագիտական արժեքներ	960,172	739,624
Այլ ակտիվներ	175,876	176,406
	6,253,627	3,752,261

Դերիտորական պարտքերի և կանխավճարների մեջ ներառված են շինարարության հետ կապված տրված կանխավճարները 4,803,352 հազար դրամի չափով (2010թ.՝ 2,209,974 հազար դրամ):

19. Ֆինանսական և այլ հաստատությունների ավանդներ և հաշիվների մնացորդներ

հազար ՀՀ դրամ

	2011	2010
Պարտավորություններ արտարժույթով		
Տեղական բանկերի լորո հաշիվներ և ավանդներ	102,512,913	88,236,533
Ավանդների երաշխավորման հիմնադրամի ժամկետային ավանդ	1,746,015	1,684,280
Այլ իրավաբանական անձանց ընթացիկ հաշիվներ	87,595	9,729,221
	104,346,523	99,650,034
Պարտավորություններ տեղական արժույթով		
Տեղական բանկերի լորո հաշիվներ և ավանդներ	166,362,507	77,124,832
Այլ իրավաբանական անձանց ընթացիկ հաշիվներ	465,426	3,700,939
	166,827,933	80,825,771

Ֆինանսական և այլ հաստատությունների ավանդներ և հաշիվների մնացորդների կենտրոնացում

2011 և 2010 թթ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ երկու բանկի մնացորդ գերազանցել են խմբի ընդհանուր ֆինանսական և այլ հաստատությունների ավանդների և հաշիվների մնացորդների 10%-ը: Այդ մնացորդը 2011թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ կազմել է 96,773,190 հազար ՀՀ դրամ (2010թ.՝ 38,596,273 հազար դրամ):

Ավանդների հատուցումը երաշխավորող հիմնադրամի ժամկետային ավանդը մինչև 2012թ. ժամկետայնությամբ և EURIBOR6m տոկոսադրույքով ավանդ է:

20. Այլ փոխառություններ

հազար ՀՀ դրամ

	2011	2010
Վարկեր KFW-ից	23,338,090	16,610,289
Վարկեր Համաշխարհային բանկից	15,508,204	10,989,520
	38,846,294	27,599,809

KFW-ի կողմից խմբին տրամադրվել են վարկեր Հայաստանի Հանրապետության և Գերմանիայի Դաշնային Հանրապետության ֆինանսական համագործակցության միջկառավարական պայմանագրի շրջանակներում, որի նպատակը վարկային հատուկ ծրագրերի ֆինանսավորումն է տեղական առևտրային բանկերի միջոցով (տես՝ ծանոթագրություն 15): Վարկերի մարման ժամկետայնությունը

2011թ.-ից 2048թ.-ն ընկած ժամանակաշրջանն է: Վարկի օգտագործված մասի գծով տոկոսադրույքը կազմում է 0.75%-ից 2.3%, իսկ չօգտագործված մասի գծով՝ 0.25%: Վարկերի մարումը KFW-ին երաշխավորված է ՀՀ կառավարության կողմից:

Բանկին տրամադրվել են վարկեր Համաշխարհային բանկի կողմից, որի նպատակը փոքր և միջին ձեռնարկությունների ֆինանսավորումն է տեղական առևտրային բանկերի միջոցով (տես՝ ծանոթագրություն 15): Վարկերի նկատմամբ տոկոսադրույքը կազմում է 0.5%, մարման ժամկետայնությունը 2011թ.-ից 2035թ.-ն ընկած ժամանակաշրջանն է:

Ներկայացված ժամանակաշրջանում Բանկը չի ունեցել մայր գումարի, տոկոսների և այլ գումարների չվճարումներ կամ այլ խախտումներ:

21. Այլ պարտավորություններ տեղական արժույթով

հազար ՀՀ դրամ

	2011	2010
Կրեդիտորական պարտքեր	2,500,577	822,826
Աշխատակիցների ցպահանջ ավանդներ	755,223	531,068
	3,255,800	1,353,894

22. Պարտավորություններ ՀՀ կառավարության նկատմամբ

հազար ՀՀ դրամ

	2011	2010
Պարտավորություններ արտարժույթով		
Ընթացիկ հաշիվներ	3,964,955	1,187,537
Կրեդիտորական պարտք	9,979	2,801,575
	3,974,934	3,989,112
Պարտավորություններ տեղական արժույթով		
Ընթացիկ հաշիվներ	40,130,613	27,315,188
Ժամկետային ավանդներ	40,098,806	79,230,385
	80,229,419	106,545,573

ՀՀ կառավարության ժամկետային ավանդները կարճաժամկետ են, տոկոսադրույքը կազմում է 10.67%-ից մինչև 11.67% տոկոսադրույքով (2010թ.՝ 7.4%-8.29%):

23. Սեփական կապիտալ

Թողարկված կապիտալ

Բանկի թողարկված կապիտալը հանդիսանում է Հայաստանի Հանրապետության սեփականությունը և չի կարող գրավադրվել, վաճառվել կամ օտարվել:

Լրացուցիչ կապիտալ

Լրացուցիչ կապիտալը իրենից ներկայացնում է ցպահանջ անտոկոս հասարակ մուրհակի տեսքով ՀՀ կառավարության կողմից կատարած ներդրումը (տես՝ ծանոթագրություն 13):

Գլխավոր պահուստ

Գլխավոր պահուստը ձևավորվում է «Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի մասին» ՀՀ օրենքի համաձայն և ենթակա չէ բաշխման:

24. Պայմանական պարտավորություններ

Կապիտալ բնույթի պարտավորություններ

2011թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ կապիտալ ներդրումների գծով պարտավորությունները, որոնք վերաբերում են խմբի շենքերի կապիտալ շինարարությանը, կազմում են 17,720,517 հազար դրամ (2010թ՝ 14,541,725 հազար դրամ):

Իրավական պարտավորություններ

Խմբի ղեկավարությանը հայտնի չէ խմբի դեմ հարուցված որևէ փաստացի, անավարտ կամ սպառնացող էական հայցերի մասին:

Երաշխիքներ

2011թ. և 2010թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Բանկի կողմից տրամադրված երաշխիքները՝ 658,000 հազար դրամ գումարով, տրվել էին 1994թ.-ից 1995թ. ընկած ժամանակաշրջանում շինարարական ընկերությունների անունից երկրաշարժի գոտու վերակառուցման նպատակով: Երաշխիքներն իրենցից ներկայացնում են չեղյալ չհամարվող հաստատումներ առ այն, որ Բանկը կկատարի վճարումներն այն դեպքում, երբ հաճախորդն ի վիճակի չի լինի կատարել իր պարտականությունները երրորդ կողմերի հանդեպ և կենթարկվի վարկային ռիսկի:

25. Գործարքներ կապակցված կողմերի հետ

Գործարքներ ղեկավար անձնակազմի անդամների հետ

Ստորև ներկայացված է «Աշխատակիցների հատուցումներ, վերապատրաստման ծախսեր և հարակից վճարներ» հոդվածում ներառված ղեկավար անձնակազմի անդամների ընդհանուր վարձատրությունը (տես ծան. 10):

հազար ՀՀ դրամ

	2011	2010
Ղեկավար անձնակազմը, ներառյալ Բանկի խորհրդի անդամները	220,502	209,580
Սոցիալական ապահովության վճարներ	18,923	18,017

Ստորև ներկայացված են 2011թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ ղեկավար անձնակազմի անդամների հետ գործարքների մնացորդները և միջին արդյունավետ տոկոսադրույքները.

հազար ՀՀ դրամ

	2011	Միջին արդյունավետ տոկոսադրույք	2010	Միջին արդյունավետ տոկոսադրույք
Ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվություն				
<i>Ակտիվներ</i>				
Վարկեր				
Մնացորդ հունվարի 1-ին	65,674		76,832	
Ավելացում	6,996		19,837	
Մարում	(35,284)		(30,973)	
Տեղափոխում	(10)		(22)	
Մնացորդ դեկտեմբերի 31-ին	37,376	3-5%	65,674	3-5%
Ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվություն				
<i>Պարտավորություններ</i>				
Ավանդներ				
Մնացորդ հունվարի 1-ին	59,785		43,025	
Ավելացում	84,945		74,435	
Մարում	(23,525)		(57,568)	
Տեղափոխում	30		(107)	
Մնացորդ դեկտեմբերի 31-ին	121,235	13.5%	59,785	14%
Աշխատավարձի գծով կրեդիտորական պարտք	7,660	-	-	-

Ղեկավար անձնակազմի անդամների հետ գործարքների գծով համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին համախմբված հաշվետվությունում արտացոլված գումարները հետևյալն են.

հազար ՀՀ դրամ

	2011	2010
Համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվություն		
Տոկոսային ծախս	(9,574)	(6,142)
Տոկոսային եկամուտ	2,520	3,294

Գործարքներ ՀՀ կառավարության հետ

Ստորև ներկայացված են 2010թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ ՀՀ կառավարության հետ գործարքների մնացորդները և միջին արդյունավետ տոկոսադրույքները:

հազար ՀՀ դրամ

	2011	Միջին արդյունավետ տոկոսադրույք	2010	Միջին արդյունավետ տոկոսադրույք
Ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվություն				
<i>Ակտիվներ</i>				
ՀՀ կառավարության պետական գանձապետական արժեթղթեր (ծանոթ. 13)	12,952,668	11.5%	12,124,141	11%
ՀՀ կառավարության մուրհակ (ծանոթ. 13)				
Մնացորդ հունվարի 1-ին	55,644,010		79,629,720	
Ավելացում	21,868,690		0	
Մարում	-		(23,985,710)	
Մնացորդ դեկտեմբերի 31-ին	77,512,700	0.00%	55,644,010	0.00%
<i>Պարտավորություններ</i>				
Պարտավորություններ ՀՀ կառավարության նկատմամբ տեղական արժույթով (ծանոթ. 22)	80,229,419	10%	106,545,573	10%
Պարտավորություններ ՀՀ կառավարության նկատմամբ արտարժույթով (ծանոթ. 22)	3,974,934	0.00%	3,989,112	0.00%

Տեղական արժույթով ՀՀ կառավարության նկատմամբ պարտավորություններում ներառված ավանդների շարժը.

հազար ՀՀ դրամ

	2011	2010
Մնացորդ հունվարի 1-ին	79,230,385	131,051,654
Ավելացում	630,269,499	688,363,583
Մարում	(669,401,078)	(740,184,852)
Մնացորդ դեկտեմբերի 31-ին	40,098,806	79,230,385

ՀՀ կառավարության հետ գործարքների գծով համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին համախմբված հաշվետվությունում արտացոլված գումարները հետևյալն են.

հազար ՀՀ դրամ

	2011	2010
Համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին համախմբված հաշվետվություն		
Տոկոսային եկամուտ	1,760,350	2,305,423
Ջուտ օգուտ սփոթ գործարքներից	2,194,298	782,980
Տոկոսային ծախս	(5,613,007)	(13,487,074)

2011 թվականին խումբը 371,656 հազար դրամ հաշվեկշռային արժեքով շենք է նվիրաբերել ՀՀ կառավարությանը:

Համաձայն ՀՀ կառավարության հետ կնքված հաշվի սպասարկման պայմանագրի 2012 թվականին խումբը պարտավորվել է փոխարկել պետական բյուջեի հիմնական արտարժույթային մուտքերն ու ելքերը 378.96 ՀՀ դրամ մեկ ԱՄՆ դոլարի դիմաց փոխարժեքով (2011 թ.՝ 357.98), ինչպես նաև 2011 թվականի դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ ՀՀ կառավարությունը իրավունք ունի գնելու խմբից ԱՄՆ դոլար 370.17 ՀՀ դրամ մեկ ԱՄՆ դոլարի դիմաց (2010թ.՝ 370.17) փոխարժեքով այնպիսի գումարի չափով, որը կապահանջվի 2009 թվականի մայիսի 20-ին ՀՀ կառավարության և Ռուսաստանի Դաշնության միջև կնքված վարկային պայմանագրի համաձայն ՀՀ կառավարության 500 միլիոն ԱՄՆ դոլար կազմող պարտքի 39.98%-ի (2010թ.՝ 35.40%) սպասարկման համար:

Գործարքներ Ավանդների հատուցումը երաշխավորող հիմնադրամի հետ

հազար ՀՀ դրամ

	2011	Միջին արդյունավետ տոկոսարդյունք	2010	Միջին արդյունավետ տոկոսարդյունք
Ֆինանսական վիճակի մասին համախմբված հաշվետվություն				
Պարտավորություններ				
Պարտավորություններ տեղական արժույթով)	6,102	0.00%	119,710	0.00%
Պարտավորություններ արտարժույթով (ծանոթ. 19)	1,746,015	1.73%	1,684,280	1.13%

հազար ՀՀ դրամ

	2011	2010
Համապարփակ ֆինանսական արդյունքների մասին համախմբված հաշվետվություն		
Տոկոսային ծախս	26,994	17,320
Այլ ծախսեր	-	5,000,000

26. Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ

Դրամական միջոցների հոսքերի մասին հաշվետվությունում տարեկերջի դրությամբ արտացոլված դրամական միջոցները և դրանց համարժեքները բաղկացած էին հետևյալ հոդվածներից.

հազար ՀՀ դրամ

	2011	2010
Կանխիկ դրամ	5,013,113	7,552,047
Նոստրո հաշիվներ (ծանոթ. 11)	140,731,605	119,776,198
ՀՓԻ ԱՄՆ-ում (ծանոթ. 14)	21,999,909	12,169,283
	167,744,627	139,497,528

27. Ֆինանսական գործիքների իրական արժեք

Խմբի գնահատմամբ իր ֆինանսական ակտիվների և պարտավորությունների իրական արժեքները, բացառությամբ սեփական կապիտալի չգնանշված գործիքների իրական արժեքից, էականորեն չեն տարբերվում դրանց հաշվեկշռային արժեքներից: Ֆինանսական ակտիվների և պարտավորությունների գնահատված իրական արժեքները, բացառությամբ չգնանշված վաճառքի համար մատչելի ակտիվների, հաշվարկվում են կիրառելով գեղչված դրամական միջոցների հոսքերի տեխնիկական դրամական միջոցների գնահատված ապագա հոսքերի հիման վրա՝ օգտագործելով հաշվետու ամսաթվի դրությամբ նմանատիպ պայմաններով գործիքի հանդեպ կիրառելի գեղչման դրույքը:

հազար ՀՀ դրամ

	Հաշվեկշռային արժեք 2011	Իրական արժեք 2011	Չճանաչված օգուտ/(վնաս) 2011	Հաշվեկշռային արժեք 2010	Իրական արժեք 2010	Չճանաչված օգուտ/(վնաս) 2010
Ֆինանսական ակտիվներ						
Կանխիկ դրամ	5,013,113	5,013,113	-	7,552,047	7,552,047	-
Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ	236,415,264	236,415,264	-	158,102,101	158,102,101	-
Վարկեր և հակադարձ հետգնման պայմանագրեր	149,245,576	146,152,233	(3,093,343)	70,615,499	69,409,942	(1,205,557)
ԱՄՆ-ում տեղաբաշխված միջոցներ	76,489,346	76,489,346	-	63,670,237	63,670,237	-
Իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական գործիքներ	344,720,503	344,720,503	-	404,632,917	404,632,917	-
Ներդրումային արժեքներ						
- Վաճառքի համար մատչելի ակտիվներ	106,924,631	106,924,631	-	88,706,682	88,706,682	-
- Մինչև մարման ժամկետը պահվող ակտիվներ	140,606,214	140,505,420	(100,794)	99,811,437	99,804,546	(6,891)
Ֆինանսական պարտավորություններ						
Ֆինանսական և այլ հաստատությունների ավանդներ և հաշիվների մնացորդներ	271,174,456	271,174,456	-	180,475,805	180,475,805	-
Պարտավորություններ ՀՀ կառավարության հանդեպ	84,204,353	84,204,353	-	110,534,685	110,534,685	-
Իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինան- սական պարտավորություններ	1,771,245	1,771,245	-	694,841	694,841	-
Պարտավորություններ ԱՄՆ-ի հանդեպ	306,460,839	306,460,839	-	278,087,230	278,087,230	-
Թողարկված պարտատոմսեր	963,593	963,593	-	-	-	-
Այլ փոխառություններ	38,846,294	38,846,294	-	27,599,809	27,599,809	-
Ընդամենը չճանաչված օգուտ/(վնաս)			(3,194,137)			(1,212,448)

Իրական արժեքի այս գնահատականի նպատակն է ներկայացնել այն մոտավոր գումարը, որով ֆինանսական գործիքը կարող է փո-

խանակվել իրազեկ և պատրաստական անկախ կողմերի միջև գործարքի ժամանակ: Այնուամենայնիվ, հաշվի առնելով անորոշությունները և կողմնակալ դատողությունները, իրական արժեքը չպետք է մեկնաբանվի որպես իրացվելի ակտիվների անմիջական վաճառքի կամ պարտավորությունների մարման ժամանակ:

Իրական արժեքի հիերարխիա

Ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվության մեջ իրական արժեքով չափված ֆինանսական ակտիվներն ու պարտավորությունները ներկայացվում են համաձայն ներկայացված իրական արժեքի հիերարխիայի: Այս հիերարխիան բաժանում է ֆինանսական ակտիվներն ու պարտավորությունները երեք մակարդակների՝ հիմք ընդունելով դրանց իրական արժեքի չափման ժամանակ օգտագործված գործիքների նշանակալիությունը: Իրական արժեքի հիերարխիան ունի հետևյալ երեք մակարդակները՝

- Մակարդակ 1 - նույն ակտիվների և պարտավորությունների գծով ակտիվ շուկաներում գնանշվող գները (չճշգրտված)։
- Մակարդակ 2 - Մակարդակ 1-ում ներառված գնանշվող գներից տարբեր այլ ելակետային տվյալներ, որոնք ակտիվի և պարտավորության համար դիտարկելի են ուղղակիորեն (այսինքն՝ որպես գներ) և թե անուղղակիորեն (այսինքն՝ գների հիման վրա ստացվող)։
- Մակարդակ 3 - ակտիվի կամ պարտավորության գծով ելակետային տվյալներ, որոնք հիմնված չեն դիտարկվող շուկայական տվյալների վրա (ոչ դիտարկելի ելակետային տվյալներ)։

հազար ՀՀ դրամ

2011				
	Մակարդակ 1	Մակարդակ 2	Մակարդակ 3	Ընդամենը
Ֆինանսական ակտիվներ				
Իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական գործիքներ	325,964,611	18,755,892	-	344,720,503
Վաճառքի համար մատչելի ակտիվներ	-	12,952,668	-	12,952,668
Ընդամենը	325,964,611	31,708,560	-	357,673,171
Ֆինանսական պարտավորություններ				
Իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական պարտավորություններ	3,496	-	1,767,749	1,771,245
Ընդամենը	3,496	-	1,767,749	1,771,245
Զուտ իրական արժեք	325,961,115	31,708,560	(1,767,749)	355,901,926

հազար ՀՀ դրամ

2010				
	Մակարդակ 1	Մակարդակ 2	Մակարդակ 3	Ընդամենը
Ֆինանսական ակտիվներ				
Իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական գործիքներ	393,650,370	10,921,008	-	404,571,378
Վաճառքի համար մատչելի ակտիվներ	-	12,124,141	-	12,124,141
Ածանցյալ ֆինանսական ակտիվներ	61,539	-	-	61,539
Ընդամենը	393,711,909	23,045,149	-	416,757,058
Ֆինանսական պարտավորություններ				
Իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական պարտավորություններ	19,478	-	675,363	694,841
Ընդամենը	19,478	-	675,363	694,841
Զուտ իրական արժեք	393,692,431	23,045,149	(675,363)	416,062,217

Կարևոր ենթադրություններում փոփոխությունների ազդեցությունը իրական արժեքով չափվող մակարդակ 3-ի ֆինանսական գործիքների իրական արժեքի գնահատման վրա

Այս աղյուսակում ներկայացված են մակարդակ 3-ի ֆինանսական գործիքների իրական արժեքի գնահատումը՝ հնարավոր այլ-ընտրանքային ենթադրությունների ազդեցության ներքո.

հազար ՀՀ դրամ

	2011		2010	
	Հաշվեկշռային արժեքը	Հնարավոր այլընտրանքային ենթադրությունների ազդեցությունը	Հաշվեկշռային արժեքը	Հնարավոր այլընտրանքային ենթադրությունների ազդեցությունը
Ֆինանսական պարտավորություններ				
Իրական արժեքով՝ շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական պարտավորություններ	1,767,749	(347,808)	675,363	(135,677)

Խմբի համար այլընտրանքային ողջամիտ ենթադրությունները որոշելու նպատակով ճշգրտված մոդելը հետևյալն է.

- արժույթային ածանցյալ գործիքների համար Խումբը փոփոխել է երկրի վարկային սփրեդի մասին ենթադրությունը՝ նվազեցնելով այն մեկ տոկոսով, որը դիտարկվում է Խմբի կողմից որպես հնարավոր ողջամիտ այլընտրանքների միջակայքի մեջ ընկած՝ հիմք ընդունելով նմանատիպ ռիսկի բնութագրերով երկրների վարկային սփրեդները:

28. Ռիսկերի կառավարում

Ներածություն

Խմբի գործունեությանը բնորոշ են ռիսկեր: Ռիսկերի կառավարումը Խումբն իրականացնում է բացահայտման, գնահատման և մոնիթորինգի մշտական գործընթացների, ինչպես նաև ռիսկերի սահմանաչափերի հաստատման և ներքին վերահսկողության այլ միջոցառումների միջոցով: Խմբի գործունեությունը ենթարկվում է վարկային, իրացվելիության, շուկայական, ինչպես նաև գործառնական ռիսկերի:

Ռիսկերի անկախ վերահսկման գործընթացը չի ընդգրկում գործարար ռիսկերը, ինչպիսիք են միջավայրի, տեխնոլոգիաների և ոլորտի փոփոխությունը: Նման ռիսկերը վերահսկվում են ռազմավարական պլանավորման գործընթացի միջոցով:

Ռիսկերի կառավարման կառուցվածք

Ռիսկերի բացահայտման և վերահսկմանն ուղղված ամբողջ պատասխանատվությունը պատկանում է ՀՀ Կենտրոնական բանկի Խորհրդին, սակայն գոյություն ունեն ռիսկերի կառավարման և վերահսկման համար պատասխանատու առանձին անկախ մարմիններ:

ՀՀ Կենտրոնական բանկի Խորհուրդ

ՀՀ Կենտրոնական բանկի Խորհուրդը պատասխանատու է ռիսկերի կառավարման ընդհանուր մոտեցումների, ռազմավարության և ռիսկերի կառավարման սկզբունքների հաստատման համար:

Վերստուգիչ խումբ

Խմբի կողմից իրականացվող ռիսկի կառավարման գործընթացը, յուրաքանչյուր տարի աուդիտի է ենթարկվում ներքին աուդիտի բաժնի կողմից, որն իրականացնում է ինչպես ընթացակարգերի ամբողջականության ստուգում, այնպես էլ վերահսկում է Խմբի գործունեության համապատասխանությունը ընթացակարգերին: Ներքին աուդիտի բաժինը անցկացված ստուգումների արդյունքները քննարկում է Խորհրդի հետ և իր եզրակացություններն ու առաջարկները ներկայացնում է Աուդիտի կոմիտե:

Ինստիտուցիոնալ հիմքերը

ՀՀ համախառն միջազգային պահուստները ոչ ռեզիդենտների նկատմամբ ՀՀ Կենտրոնական բանկի պահանջներն են՝ արտահայտված միայն ազատ փոխարկելի արտարժույթով: Պահուստներն արտացոլվում են ՀՀ Կենտրոնական բանկի համախմբված ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում: Կենտրոնական բանկը պահուստների կառավարումն իրականացնում է «ՀՀ Կենտրոնական բանկի մասին» ՀՀ օրենքի 52-րդ հոդվածում նշված սկզբունքներին համապատասխան՝ ներդրումներ կատարելով ՀՀ Կենտրոնական բանկի Խորհրդի կողմից հաստատված գործիքներում:

Պահուստները նախատեսված են արտաքին վճարումների/ առևտրի անհավասարակշռությունները ուղղակի ֆինանսավորելու, փոխարժեքի վրա այդ անհավասարակշռությունների ազդեցությունը անուղղակի կարգավորելու, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության միջազգային պարտավորությունների անխոչընդոտ կատարումն ապահովելու համար: Կենտրոնական բանկը պահուստները օգտագործում է ՀՀ կառավարության և պետական գործակալությունների արտարժույթային սպասարկման համար, օրինակ՝ արտարժույթի փոխարկման կամ արտաքին պարտքի գծով վճարումների համար:

2007 թվականից ՀՀ կենտրոնական բանկը, որդեգրելով առաջնակարգ կենտրոնական բանկերում գոյություն ունեցող միջազգային լավագույն փորձը, սահմանել է միջազգային պահուստների կառավարման նոր սկզբունքներ: Նախ և առաջ, տարանջատվել են ռազմավարական և մարտավարական որոշումների ընդունման գործառնությունները, սահմանվել է դրանց ընդունման պատասխանատվության բաշխումը ՀՀ ԿԲ Խորհրդի, Ներդրումային հանձնաժողովի և պահուստների կառավարումն իրականացնող դիվիզիոնների մակարդակներում (Ֆինանսական վարչության Արտաքին շուկաներում գործառնությունների բաժին): Այլ կերպ ասած՝ ներդրվել է որոշումների կայացման եռամակարդակ համակարգ, ըստ որի ՀՀ ԿԲ Խորհրդի կողմից սահմանվում է «Ակտիվների ռազմավարական տեղաբաշխումը», այսինքն՝ պահուստների կառավարման հիմնական սկզբունքները երկարաժամկետ՝ 3 տարի միջակայքի համար: Այդ սկզբունքների ներքո ավելի կարճաժամկետ, մարտավարական ուղենիշերի ընտրության իրավասությունը պատվիրակվել է ՀՀ ԿԲ Ներդրումային հանձնաժողովին: Պայուսակի կառավարիչները, իրենց հերթին, ունեն մարտավարական ուղենիշերի և թույլատրելի ակտիվ ռիսկի սահմաններում ընթացիկ կառավարման որոշումներ կայացնելու իրավասություններ:

Կառավարում և վերահսկողություն

Ըստ Խմբի կառուցվածքի՝ ՀՀ միջազգային պահուստների կառավարման համար պատասխանատու է Ֆինանսական վարչությունը: Ֆինանսական վարչության բաժիններից մեկը՝ Արտաքին շուկաներում գործառնությունների բաժինը, իրականացնում է պահուստների ամենօրյա կառավարման հետ կապված գործառնություններ: Նույն վարչության Միջազգային ռիսկերի կառավարման բաժինը պատասխանատու է ռիսկերի գնահատման, ակտիվների ռազմավարական տեղաբաշխման և ուղենիշերի մշակման, սահմանաչափերի պահպանման մոնիթորինգի, ինչպես նաև պահուստների կառավարման կատարողականի գնահատման համար:

Պահուստների կառավարման հետ կապված խնդիրներն ամսական պարբերականությամբ քննարկվում են Բանկի Ներդրումային հանձնաժողովի կողմից, որում ընդգրկված են պահուստների կառավարման գործընթացում ներգրավված բոլոր ստորաբաժանումների ղեկավարները, ինչպես նաև Բանկի նախագահը և նախագահի տեղակալը: Հանձնաժողովը նախկինում բացառապես խորհրդատվական մարմին էր, սակայն կառավարման եռամակարդակ համակարգի ներդրումից հետո վերջինիս շնորհիվ է որոշումներ կայացնելու իրավասություն: Պահուստների կառավարման կատարողա-

կանի վերաբերյալ ֆինանսական վարչությունը եռամսյակային պարբերականությամբ զեկուցում է Ներդրումային հանձնաժողովին և կիսամյակային պարբերականությամբ՝ ՀՀ կենտրոնական բանկի Խորհրդին: Կենտրոնական բանկը յուրաքանչյուր եռամսյակը մեկ Կառավարությանը և Ազգային ժողովին է ներկայացնում միջազգային պահուստների վիճակի և կազմի մասին տեղեկատվություն և հրապարակում է այն:

Պահուստների կառավարման գործընթացի կանոնակարգվածությունը վերահսկվում է Բանկի վերստուգիչ խմբի կողմից, որը զեկուցում է Խորհրդին:

Ակտիվների տեղաբաշխումը և ռիսկերի կառավարումը

Համաձայն ՀՀ Կենտրոնական բանկի մասին ՀՀ օրենքի 52-րդ հոդվածի՝ ՀՀ միջազգային պահուստները կառավարվում են առաջին հերթին իրացվելիության և անվտանգության պատշաճ մակարդակի ապահովման պայմաններում եկամտաբերության մաքսիմալացման սկզբունքով: Այս նպատակով ՀՀ Կենտրոնական բանկի Ֆինանսական վարչությունը մշակում է ակտիվների ռազմավարական տեղաբաշխման և մարտավարական ուղենիշերի նախագծերը, որոնք հաստատվում են համապատասխանաբար ՀՀ ԿԲ Խորհրդի և Ներդրումային հանձնաժողովի կողմից: Ներդրումային ուղենիշերը ներառում են ներդրումային գործընթացը կարգավորող բոլոր սահմանաչափերը և պահանջները, ինչպես նաև ակտիվների այն կառուցվածքը, որը համապատասխանում է ՀՀ ԿԲ Խորհրդի կողմից պահուստների կառավարմանը ներկայացվող սկզբունքներին:

Վարկային ռիսկ

Վարկային ռիսկն այն ռիսկն է, որի պատճառով Խումբը կարող է կրել վնասներ՝ հաճախորդների կամ գործընկերների պարտավորությունների չկատարման դեպքում: Խումբն իրականացնում է վարկային ռիսկի վերահսկում և կառավարում՝ ռիսկի առավելագույն չափի սահմանման միջոցով, որը Խումբը կարող է ընդունել ըստ առանձին գործընկերների, աշխարհագրական կամ ոլորտային ռիսկի կենտրոնացումների, ինչպես նաև սահմանված ռիսկի սահմանաչափերի պահպանման վերահսկողության միջոցով:

Խումբը մշակել է վարկային որակի ստուգման ընթացակարգ՝ ապահովելու գործընկերների վճարունակության հնարավոր փոփոխությունների վաղաժամկետ հայտնաբերումը: Միջազգային շուկաներում գործընկերների վարկային որակը գնահատելու համար ՀՀ Կենտրոնական բանկը օգտագործում է միջազգային հեղինակավոր վարկանշային կազմակերպությունների կողմից ֆինանսական կազմակերպություններին շնորհված վարկանիշները:

ՀՀ կենտրոնական բանկը սահմանում է նվազագույն ընդունելի վարկանիշներ պետական, պետական գործակալությունների, այլ պաշտոնական մարմինների և վերազգային կազմակերպությունների արժեթղթերի թողարկողների կամ թողարկումների համար, որոնց երկարաժամկետ վարկանիշը չի կարող ցածր լինել AA-(S&P)/Aa3 (Moody's), իսկ կարճաժամկետ վարկանիշը՝ A1+(S&P)/P1(Moody's) մակարդակներից:

Ֆինանսական ներդրումների վարկային ռիսկի մոնիթորինգի համար կիրառվում է ներքին ռեսուրսներով մշակված մոդելը: Վերջինս գործընկերոջ բաժնետոմսերի գների վարքագծի, ինչպես նաև մի շարք հաշվեկշռային ցուցանիշների հիման վրա թույլ է տալիս գնահատել ընկերության անվճարունակության հավանականությունը՝ ըստ շուկայի մասնակիցների: Այն պատկանում է կառուցվածքային մոդելների տիպին, որն ընկերության անվճարունակությանը տալիս է տնտեսագիտորեն իմաստալից բացատրություն՝ հիմնվելով ակտիվների և պարտավորությունների կառուցվածքի, ինչպես նաև պարտքի չափի վրա: Մոդելը հիմնված է սահմանային օպցիոնի գնի հաշվարկման բանաձևի վրա, որը նաև հեղինակավոր FITCH վարկանշային կազմակերպության կողմից ընկերություններին շնորհվող վարկանիշների բաղադրիչներից մեկն է: Վարկանիշների և կիրառվող մոդելի արդյունքների հիման վրա կառուցվում է ըստ վարկանիշների և ժամկետայնությունների, առանձին գործընկերների և գործիքների գծով ներդրումների առավելագույն ծավալների սահմանաչափերի մատրիցը, որը և վարկային ռիսկի կառավարման հիմնական գործիքն է:

Ածանցյալ ֆինանսական գործիքներ

Վարկային ռիսկը, որն առաջանում է ածանցյալ ֆինանսական գործիքներից, ժամանակի ցանկացած պահին սահմանափակվում է դրական իրական արժեքով հաշվառվող ածանցյալ գործիքներով, որոնք ճանաչված են համախմբված ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվությունում:

Վարկային ռիսկի առավելագույն չափը՝ առանց գրավի կամ այլ վարկային ապահովման

Հետևյալ աղյուսակը ներկայացնում է 2011 և 2010թթ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ խմբի՝ վարկային ռիսկին ենթարկվելու վատագույն տարբերակը՝ առանց ապահովվածությունը հաշվի առնելու:

հազար ՀՀ դրամ

	Ծանոթ.	Համախառն առավելագույն ռիսկի չափ 2011թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	Համախառն առավելագույն ռիսկի չափ 2010թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ
Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ	11	246,831,046	158,102,101
Իրական արժեքով չափվող ֆինանսական գործիքներ	12	344,720,503	404,632,917
Վարկեր և հակադարձ հետգնման պայմանագրեր	15	149,245,576	70,615,499
Վաճառքի համար մատչելի ակտիվներ	13	106,924,631	88,706,682
Մինչև մարման ժամկետը պահվող ակտիվներ	13	141,755,295	99,811,437
ԱՄՅ-ում տեղաբաշխված միջոցներ	14	76,489,346	63,670,237
Ընդամենը վարկային ռիսկ		1,065,966,397	885,538,873

Երբ ֆինանսական գործիքները հաշվառվում են իրական արժեքով, վերևում ներկայացված գումարները ցույց են տալիս ընթացիկ ռիսկը, բայց ոչ առավելագույնը, որը կարող է առաջանալ ապագայում իրական արժեքների փոփոխություններից:

Վարկային ռիսկն ըստ ֆինանսական ակտիվների դասերի

Ֆինանսական ակտիվների վարկային ռիսկը կառավարվում է ներքին վարկանիշերի միջոցով: Ստորև ներկայացված աղյուսակը ցույց է տալիս համախմբված ֆինանսական վիճակի մասին հաշվետվության մեջ տեղ գտած վարկերի հետ կապված հոդվածների բաշխումն ըստ դասերի՝ խմբում ընդունված ներքին վարկանիշերին համապատասխան: Ստորև ներկայացված աղյուսակում խմբի բարձր վարկանիշ ունեցող բանկերին և հաճախորդներին տրամադրված վարկերը նվազագույն վարկային ռիսկ ունեցող վարկերն են՝ սովորաբար վարկանիշ ունեցող կամ իրացվելի գրավով ապահովված: Կայուն ֆինանսական վիճակում գտնվող և վարկի լավ սպասարկում ապահովող այլ վարկառուներին տրվում է ստանդարտ վարկանիշ: Ստանդարտից ցածր վարկանիշ է տրվում այն վարկառուներին, որոնք ունեն ստանդարտից ցածր վարկանիշ, բայց անհատապես արժեզրկված չեն: Պարտատոմսերի համար բարձր վարկանիշը համապատասխանում է Moody's-ի կողմից նշանակված Baa3 վարկանիշը, սուբ-ստանդարտ վարկերի համար՝ Baa3 վարկանիշից ցածր, իսկ ստանդարտ վարկերի համար՝ B3-ից ցածր վարկանիշը:

հազար ՀՀ դրամ

	Ծանոթ.	Ոչ ժամկետանց և ոչ արժեզրկված			Ամստապես արժեզրկված 2011	Ընդամենը 2011
		Բարձր վարկամիջով 2011	Ստանդարտ վարկամիջով 2011	Ստանդարտից ցածր վարկամիջով 2011		
Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ	11	212,050,966	-	-	24,364,298	236,415,264
Վարկեր և հակադարձ հետգնման պայմանագրեր	15	-	149,245,576	-	-	149,245,576
Վաճառքի համար մատչելի ակտիվներ		1,646	106,922,985	-	-	106,924,631
Մինչև մարումը պահվող ակտիվներ	13	137,340,298	-	-	3,265,916	140,606,214
Ընդամենը		349,392,910	256,168,561		27,630,214	633,191,685

հազար ՀՀ դրամ

	Ծանոթ.	Ոչ ժամկետանց և ոչ արժեզրկված			Ընդամենը 2010
		Ստանդարտից բարձր 2010	Ստանդարտ 2010	Ստանդարտից ցածր 2010	
Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ	11	125,300,174	32,801,927	-	158,102,101
Վարկեր և հակադարձ հետգնման պայմանագրեր	15	-	70,615,499	-	70,615,499
Վաճառքի համար մատչելի ակտիվներ		917	88,705,765	-	88,706,682
Մինչև մարումը պահվող ակտիվներ	13	95,678,521	4,132,916	-	99,811,437
Ընդամենը		220,979,612	196,256,107	-	417,235,719

Արժեզրկման գնահատում

Վարկերի արժեզրկումը գնահատելու հիմնական գործոնները հետևյալն են. արդյոք տոկոսների և մայր գումարի վճարումները ժամկետանց են ավելի քան 30 օր, արդյոք հայտնի են գործընկերների որևէ ֆինանսական դժվարությունների, նրանց վարկային վարկանիշի նվազման կամ պայմանագրի սկզբնական պայմանների

խախտման դեպքեր: Խումբն արժեզրկման գնահատումն իրականացնում է երկու պահուստների մակարդակով. անհատական և խմբային հիմունքներով գնահատվող պահուստներ:

Անհատապես գնահատվող պահուստներ

Խումբը սահմանում է յուրաքանչյուր անհատապես էական վարկի պահուստի ստեղծման անհրաժեշտությունը: Պահուստների չափի որոշման ժամանակ հաշվի են առնվում հետևյալ հանգամանքները. գործընկերոջ գործարար-ծրագրի կայունությունը, ֆինանսական բարդությունների ծագման դեպքում նրա ունակությունները բարելավելու գործունեության արդյունքները, սնանկացման պարագայում՝ կանխատեսվող ստացվելիք գումարները և ակնկալվող վճարման ենթակա շահաբաժինների գումարները, ֆինանսական օգնության ներգրավման հնարավորությունը, ապահովման իրացման արժեքը, ինչպես նաև ակնկալվող դրամական միջոցների ժամկետները: Արժեզրկումից վնասները գնահատվում են յուրաքանչյուր հաշվետու ամսաթվի դրությամբ կամ ավելի հաճախ, եթե չնախատեսված իրավիճակը պահանջում է ավելի մեծ ուշադրություն:

Խմբային հիմունքով գնահատվող պահուստներ

Անհատապես էական չհամդիսացող վարկերի (ներառյալ՝ վարկային քարտերը, հիփոթեքային վարկերը և չապահովված սպառողական վարկերը), ինչպես նաև անհատապես էական, բայց անհատապես արժեզրկման օբյեկտիվ ցուցանիշներ չունեցող վարկերի գծով պահուստները գնահատվում են խմբային հիմունքներով: Պահուստները գնահատվում են յուրաքանչյուր հաշվետու ամսաթվի դրությամբ, այդ թվում յուրաքանչյուր վարկային պայուսակ դիտարկվում է առանձին:

Խմբային հիմունքով գնահատման դեպքում որոշվում է պայուսակի արժեզրկումը, որը կարող է տեղի ունենալ նույնիսկ անհատական արժեզրկման օբյեկտիվ ցուցանիշների բացակայության դեպքում: Արժեզրկումից վնասները որոշվում են հետևյալ տեղեկատվության հիման վրա. պայուսակի գծով նախորդ ժամանակաշրջանների վնասները, ընթացիկ տնտեսական պայմանները, մոտավոր ժամանակահատվածը՝ սկսած հնարավոր կորստի պահից մինչև այն պահը, երբ կհաստատվի այն, որ պահանջվում է անհատապես գնահատվող արժեզրկման պահուստի ստեղծումը, ինչպես նաև ստացման ենթակա ակնկալվող գումարները և ակտիվի արժեզրկումից հետո արժեքի վերականգնումը: Ստորաբաժանման ղեկավարությունը պատասխանատվություն է կրում այդ ժամանակահատվածի որոշման համար, որը կարող է տևել մինչև մեկ տարի: Այնուհետև արժեզրկման պահուստը ստուգվում է խմբի քաղաքականության համապատասխանության տեսանկյունից՝ խմբի վարկային ստորաբաժանման կողմից:

Ֆինանսական երաշխիքների և ակրեդիտիվների գծով արժեզրկման գնահատումն ու պահուստի ստեղծումն իրականացվում է նույն կերպ, ինչպես վարկերինը:

Ստորև ներկայացված աղյուսակում ներառված են խմբի ակտիվները և պարտավորություններն ըստ աշխարհագրական համակենտրոնացման.

հազար ՀՀ դրամ

	2011			
	Հայաստան	ՏՀԶԿ	ԱՊՀ և այլ երկրների բանկեր	Ընդամենը
Ակտիվներ				
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	5,013,113	-	-	5,013,113
Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ	-	212,049,951	24,365,313	236,415,264
Իրական արժեքով շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական գործիքներ	-	344,720,503	-	344,720,503
Վարկեր և հակադարձ հետգնման պայմանագրեր	149,245,576	-	-	149,245,576
Վաճառքի համար մատչելի ակտիվներ	106,922,985	1,646	-	106,924,631
Մինչև մարման ժամկետը պահվող ակտիվներ	-	137,340,298	3,265,916	140,606,214
ԱՄՆ-ում տեղաբաշխված միջոցներ	-	76,489,346	-	76,489,346
Հիմնական միջոցներ և ոչ նյութական ակտիվներ	39,009,845	-	-	39,009,845
Այլ ակտիվներ	7,481,713	-	-	7,481,713
	307,673,232	770,601,744	27,631,229	1,105,906,205
Պարտավորություններ				
Թղթադրամներ և մետաղադրամներ շրջանառության մեջ	398,777,362	-	-	398,777,362
Բանկերի և այլ ֆինանսական հաստատությունների ավանդներ և մնացորդներ	271,126,358	48,098	-	271,174,456
Իրական արժեքով շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական պարտավորություններ	1,767,750	3,495	-	1,771,245
Պարտավորություններ ՀՀ կառավարության հանդեպ	84,204,353	-	-	84,204,353
Պարտավորություններ ԱՄՆ-ի հանդեպ	-	306,460,839	-	306,460,839
Այլ փոխառություններ	-	38,846,294	-	38,846,294
Թողարկված պարտատոմսեր	963,593	-	-	963,593
Այլ պարտավորություններ	3,409,701	-	-	3,409,701
	760,249,117	345,358,726	-	1,105,607,843
Զուտ ակտիվներ/(պարտավորություններ)	(452,575,885)	425,243,018	27,631,229	298,362

հազար ՀՀ դրամ

	2010			
	Հայաստան	ՏՀԶԿ	ԱՊՀ և այլ երկրների բանկեր	Ընդամենը
Ակտիվներ				
Դրամական միջոցներ և դրանց համարժեքներ	7,552,047	-	-	7,552,047
Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ	-	125,299,120	32,802,981	158,102,101
Իրական արժեքով շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական գործիքներ	-	404,632,917	-	404,632,917
Վարկեր և հակադարձ հետգնման պայմանագրեր	70,615,499	-	-	70,615,499
Վաճառքի համար մատչելի ակտիվներ	88,705,765	917	-	88,706,682
Մինչև մարման ժամկետը պահվող ակտիվներ	-	95,678,521	4,132,916	99,811,437
ԱՄՆ-ում տեղաբաշխված միջոցներ	-	63,670,237	-	63,670,237
Հիմնական միջոցներ և ոչ նյութական ակտիվներ	26,895,368	-	-	26,895,368
Այլ ակտիվներ	4,626,753	-	-	4,626,753
	198,395,432	689,281,712	36,935,897	924,613,041
Պարտավորություններ				
Թղթադրամներ և մետաղադրամներ շրջանառության մեջ	348,164,734	-	-	348,164,734
Բանկերի և այլ ֆինանսական հաստատությունների ավանդներ և մնացորդներ	180,404,021	71,784	-	180,475,805
Իրական արժեքով շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական պարտավորություններ	675,363	19,478	-	694,841
Պարտավորություններ ՀՀ կառավարության հանդեպ	110,534,685	-	-	110,534,685
Պարտավորություններ ԱՄՆ-ի հանդեպ	-	278,087,230	-	278,087,230
Այլ փոխառություններ	-	27,599,809	-	27,599,809
Թողարկված պարտատոմսեր	-	-	-	-
Այլ պարտավորություններ	1,499,990	-	-	1,499,990
	641,278,793	305,778,301	-	947,057,094
Զուտ ակտիվներ/(պարտավորություններ)	(442,883,361)	383,503,411	36,935,897	(22,444,053)

Իրացվելիության ռիսկ և ֆինանսական միջոցների կառավարում

Իրացվելիության ռիսկն այն ռիսկն է, որ էսումբը սովորական կամ չկանխատեսված իրավիճակում չի կարողանա կատարել իր պարտավորությունները վերջիններիս մարման ժամանակ: ՀՀ կենտրոն-

նական բանկը, որպես Կառավարության բանկային գործակալ և երկրի գլխավոր դրամավարկային մարմին, պատասխանատու է պետական պարտքի սպասարկման, Կառավարության արտաքին վճարումների սպասարկման, ինչպես նաև ներքին շուկայում ազգային արժույթի կտրուկ տատանումների հարթեցման համար: Այս տեսանկյունից, կարևորվում է իրացվելիության ծավալների ճիշտ կանխատեսումն ու կառավարումը:

Հաշվի առնելով պահուստների կառավարման նպատակները և խնբավորելով իրացվելիության պահանջ առաջացնող գործոններն ըստ հրատապության, ՀՀ միջազգային պահուստները բաժանվել են 3 մասի՝ գործառնական, իրացվելի և ներդրումային պայուսակների: Եթե առաջին երկուսը նախատեսվում են կարճաժամկետ/պահային և միջնաժամկետ իրացվելիության ապահովման համար, ապա վերջինի նպատակը հարստության կուտակումն է:

Տրանշների նպատակները պայմանավորում են նաև դրանց կառավարման քաղաքականությունը՝ ուղենիշերի ընտրությունը, կառավարման պասիվ կամ ակտիվ տարբերակի ընտրությունը:

Մինչև մարման ժամկետը մնացած ֆինանսական պարտավորությունների վերլուծությունը

Ստորև ներկայացվում է դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ խմբի ֆինանսական պարտավորությունների բաշխումը՝ հաշվետու ամսաթվից մինչև չգեղչված պարտավորությունների պայմանագրերում նշված մարմանը մնացած ժամկետների համաձայն: Պարտավորությունները, որոնք ենթակա են ցպահանջ մարման, դասակարգվում են այնպես, ինչպես եթե մարման պահանջը ներկայացված լիներ ամենավաղ հնարավոր ամսաթվով: Սակայն խումբը գտնում է, որ շատ հաճախորդներ չեն պահանջի ամենավաղ հնարավոր ամսաթվի դրությամբ վճարումը, որի գծով խումբը պարտավորված կլինի կատարել վճարումը, և աղյուսակը չի արտացոլում ակնկալվող դրամական հոսքերը՝ հաշվարկված խմբի կողմից՝ անցյալ ժամանակաշրջանների ներդրումների պահանջների տեղեկատվության հիման վրա:

հազար ՀՀ դրամ

2011							
	Ցված համար մեկ ամիս	1 - 3 ամիս	3 - 12 ամիս	1-5 տարի	5 տարուց ավելի	Առանց մարման ժամկետի	Ընդամենը
Ֆինանսական պարտավորություններ							
Թղթադրամներ և մետաղադրամներ շրջանառության մեջ	-	-	-	-	-	398,777,362	398,777,362
Բանկերի և այլ ֆինանսական հաստատությունների ավանդներ և մնացորդներ	269,428,441	7,460	1,768,724	-	-	-	271,204,625
Իրական արժեքով շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական գործիքներ	1,771,245	-	-	-	-	-	1,771,245
Պարտավորություններ ՀՀ կառավարության հանդեպ	44,105,548	40,497,830	-	-	-	-	84,603,378
Պարտավորություններ ԱՄՆ-ի հանդեպ	106,618,215	-	45,125,117	131,504,618	23,809,952	-	307,057,902
Այլ փոխառություններ	-	-	360,427	17,886,032	26,255,488	-	44,501,947
Թողարկված պարտատոմսեր	-	-	1,000,000	-	-	-	1,000,000
Ընդամենը չզեղչված ֆինանսական պարտավորություններ	421,923,449	40,505,290	48,254,268	149,390,650	50,065,440	398,777,362	1,108,916,459

հազար ՀՀ դրամ

2010							
	Ցված համար մեկ ամիսը քիչ	1 - 3 ամիս	3 - 12 ամիս	1-5 տարի	5 տարուց ավելի	Առանց մարման ժամկետի	Ընդամենը
Ֆինանսական պարտավորություններ							
Թղթադրամներ և մետաղադրամներ շրջանառության մեջ	-	-	-	-	-	348,164,734	348,164,734
Բանկերի և այլ ֆինանսական հաստատությունների ավանդներ և մնացորդներ	180,489,100	-	-	-	-	-	180,489,100
Իրական արժեքով շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական պարտավորություններ	694,841	-	-	-	-	-	694,841
Պարտավորություններ ՀՀ կառավարության հանդեպ	83,771,724	27,156,571	-	-	-	-	110,928,295
Պարտավորություններ ԱՄՆ-ի հանդեպ	120,364,074	-	8,523,491	148,181,976	1,487,336	-	278,556,877
Այլ փոխառություններ	-	-	238,146	1,585,982	30,393,480	-	32,217,608
Թողարկված պարտատոմսեր							
Ընդամենը չզեղչված ֆինանսական պարտավորություններ	385,319,739	27,156,571	8,761,637	149,767,958	31,880,816	348,164,734	951,051,455

Շուկայական ռիսկ

Շուկայական ռիսկը Բանկի ֆինանսական գործիքների ապագա դրամական հոսքերի կամ դրանց իրական արժեքի փոփոխության ռիսկն է՝ շուկայական գների, ներառյալ փոխարժեքի դրույքների, տոկոսադրույքների, և սեփական կապիտալի գների փոփոխության արդյունքում: Խուճբը դասակարգում է շուկայական ռիսկն ըստ առևտրային և ոչ առևտրային պայուսակների: Առևտրային պայուսակի շուկայական ռիսկը կառավարվում և վերահսկվում է զգայունության վերլուծության մեթոդաբանությամբ: Ոչ առևտրային ռիսկերը կառավարվում և վերահսկվում են օգտագործելով այլ զգայունության վերլուծություն: Բացի արտարժույթի գերկենտրոնացման ռիսկից, Խուճբը չունի այլ զգալի գերկենտրոնացման ռիսկ:

Շուկայական ռիսկ՝ ոչ առևտրային պայուսակ

Տոկոսադրույքի փոփոխման ռիսկ

Տոկոսադրույքի ռիսկը Բանկի ֆինանսական գործիքների ապագա դրամական հոսքերի կամ դրանց իրական արժեքի հնարավոր փոփոխության ռիսկն է՝ տոկոսադրույքների փոփոխման արդյունքում:

քում: Հետևյալ աղյուսակում ներկայացված է հսկի համախմբված ֆինանսական արդյունքների մասին հաշվետվության զգայունությունը տոկոսադրույքների հնարավոր փոփոխությունների նկատմամբ, ընդ որում բոլոր այլ տվյալները հաստատուն փոփոխականներ են:

Եռամսկարդակ կառավարման ներքո ՀՀ ԿՔ Խորհուրդը սահմանում է այսպես կոչված՝ «ռիսկի նկատմամբ իր հանդուրժողականության աստիճանը», որը նախանշում է երկարաժամկետում պահուստների կառավարման ընթացքում տոկոսադրույքի ռիսկի ընդունելի սահմանները: ՀՀ ԿՔ Խորհրդի՝ «ռիսկի նկատմամբ իր հանդուրժողականության աստիճանը» արտահայտվում է որոշակի ժամանակահատվածում (ներկայումս 3 տարի) և որոշակի հավանականությամբ (95%) ակնկալվող եկամտաբերության նվազագույն մակարդակի տեսքով: Նշված տրամաբանությունից ելնելով ակտիվների օպտիմալ տեղաբաշխման մարտավարական ուղենիշերի ընդունման իրավասությունը պատվիրակվել է Ներդրումային հանձնաժողովին:

Ուղենիշերի սահմանման հիմնական նպատակը եկամտաբերության մաքսիմալացումն է ավելի կարճ (մեկ տարի) ժամանակահատվածում: Այդ որոշումների հիմքում, ի տարբերություն ռազմավարականների, դրվում են շուկայի ընթացիկ միտումները և կանխատեսումները: Օպտիմալ պայուսակի ընտրության նպատակով եկամտաբերության և ռիսկայնության գնահատումն իրականացվում է ապագա հնարավոր սցենարների մշակման միջոցով՝ մասնավորապես օգտագործելով VAR-MGARCH մոդելի սիմուլյացիաների միջոցով ստացված եկամտաբերության կորի արդյունքները, ինչպես նաև սեփական և շուկայի այլ մասնակիցների փորձագիտական կանխատեսումները տոկոսադրույքների և վարկային սփռեղների վերաբերյալ: Օպտիմալ պայուսակի ընտրությունը կատարվում է Մարկովիցի մոդելի միջոցով, սակայն որոշակի սահմանափակումների պայմաններում:

Ինչ վերաբերում է ռիսկի մոնիթորինգին, ապա շուկայական ռիսկի ընթացիկ վերահսկման և պահուստների կառավարման արդյունավետությունը գնահատելու նպատակով ռիսկերի կառավարման ստորաբաժանման կողմից հաշվարկվում են միջազգային պրակտիկայում ընդունված մի շարք այլ ցուցանիշներ (Առանցքային կետի դյուրացիա, Ինֆորմացիոն գործակից, Սփրեդ դյուրացիա, PCA դյուրացիա և հետևման սխալ (tracking error)):

Հետևյալ աղյուսակը ցույց է տալիս հսկի կապիտալի զգայունությունը, որը հաշվարկվում է վերագնահատելով վաճառքի համար մատչելի հաստատուն տոկոսադրույքով ակտիվները, 2011թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ՝ հիմք ընդունելով տոկոսադրույքների ենթադրվող փոփոխությունները: Կապիտալի զգայունությունը վերլուծվում է ըստ ակտիվի ժամկետների: Կապիտալի ընդհանուր զգայունությունը հիմնված է այն ենթադրության վրա, որ եկամտաբերության կորում կան զուգահեռ փոփոխություններ:

հազար ՀՀ դրամ

Արժույթ	Եկամտաբերության կորի փոփոխությունը 2011	Ազդեցությունը կապիտալի վրա 2011	Եկամտաբերության կորի փոփոխությունը 2010	Ազդեցությունը կապիտալի վրա 2010
ՀՀ դրամ	+6.57%	(3,529,492)	+6.57%	(4,105,305)
ՀՀ դրամ	-6%	3,223,281	-6%	3,749,137

Հետևյալ աղյուսակը ցույց է տալիս Խմբի շահույթի զգալունությունը, որը հաշվարկվել է ֆինանսական ակտիվները իրական արժեքով շահույթի կամ վնասի միջոցով վերագնահատելով՝ ելնելով տոկոսադրույքների փոփոխման ենթադրությունից:

Արժույթ	Բազիսային կետերի աճ 2011	Զուտ տոկոսային եկամտի զգալունությունը 2011	Բազիսային կետերի աճ 2010	Զուտ տոկոսային եկամտի զգալունությունը 2010
ՀՓԻ	15	(305,308)	100	(1,813,855)
ՀՀ դրամ	15	(17,890)	100	(51,491)
ԱՄՆ դոլար	15	(23,216)	100	(109,505)
Եվրո	15	(11,879)	100	(17,456)

Արժույթ	Բազիսային կետերի նվազում 2011	Զուտ տոկոսային եկամտի զգալունությունը 2011	Բազիսային կետերի նվազում 2010	Զուտ տոկոսային եկամտի զգալունությունը 2010
ՀՓԻ	-15	305,308	-25	453,464
ՀՀ դրամ	-15	17,890	-25	12,873
ԱՄՆ դոլար	-15	23,216	-25	27,376
Եվրո	-15	11,879	-25	4,364

Արտարժույթի ռիսկ

Արտարժույթի ռիսկը արտարժույթի փոխարժեքի փոփոխությունների հետևանքով ֆինանսական գործիքների արժեքի տատանման ռիսկն է: ՀՀ Կենտրոնական բանկի Խորհուրդը սահմանել է արտարժույթային դիրքերի սահմանաչափեր՝ հիմնվելով կանոնակարգերի վրա: Դիրքերը վերահսկվում են օրական կտրվածքով:

Հետևյալ աղյուսակը ցույց է տալիս այն արտարժույթները, որոնք կարող են ազդել 2011թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ Խմբի ոչ առևտրային դրամային ակտիվների և պարտավորությունների և դրանց կանխատեսված դրամական հոսքերի վրա: Վերլուծությունը հաշվարկում է արտարժույթի ՀՀ դրամի նկատմամբ հնարավոր տատանումների ազդեցությունը այլ հավասար պայմաններում շահույթի կամ վնասի վրա (պայմանավորված արտարժույթի նկատմամբ զգայուն ոչ առևտրային դրամային ակտիվների և պարտավորությունների իրական արժեքի փոփոխմամբ): Աղյուսակում հանդիպող բացասական արժեքը արտացոլում է շահույթում կամ վնասում կամ կապիտալում հնարավոր զուտ նվազում, մինչդեռ դրական արժեքը ցույց է տալիս հնարավոր զուտ աճ:

Արժույթ	Փոխարժեքի աճ % 2011	Ազդեցությունը շահույթի վրա 2011	Փոխարժեքի աճ % 2010	Ազդեցությունը շահույթի վրա 2010
Եվրո	17.23%	32,384,098	25.00%	40,947,634
Բրիտանական ֆունտ	14.18%	6,484,220	17.58%	4,361,370
Ճապոնական իեն	16.46%	11,276,229	25.00%	19,156,602
ԱՄՆ դոլար	11.13%	30,866,071	10.15%	27,399,128
ՀՓԻ	14.18%	(32,611,118)	17.58%	(37,685,905)

Արժույթ	Փոխարժեքի նվազում % 2011	Ազդեցությունը շահույթի վրա 2011	Փոխարժեքի նվազում % 2010	Ազդեցությունը շահույթի վրա 2010
Եվրո	-17.23%	(32,384,098)	-25.00%	(40,947,634)
Բրիտանական ֆունտ	-14.18%	(6,484,220)	-17.58%	(4,361,370)
Ճապոնական իեն	-16.46%	(11,276,229)	-25.00%	(19,156,602)
ԱՄՆ դոլար	-11.13%	(30,866,071)	-10.15%	(27,399,128)
ՀՓԻ	-14.18%	32,611,118	-17.58%	37,685,905

Պահուստների արժույթային կազմը որոշվում է յուրաքանչյուր իրացվելիության տրանշի համար առանձին, յուրաքանչյուր տրանշի ստեղծման հիմքում ընկած գործոնները հեջավորելու նպատակով: ՀՀ արտաքին պարտքը պահուստներ ունենալու հիմնական պատճառն է և արտարժույթի պահանջարկի խթանման հիմնական գործոնն է: Հետևաբար, պահուստների արժույթային կազմը հիմնականում արտացոլում է պարտքի արժույթային կառուցվածքը: Կարճաժամկետ իրացվելիության տրանշի արժույթային կառուցվածքը պայմանավորված է արտաքին առևտրի հետևանքով առաջացած արժույթների հոսքերով, ինչպես նաև հնարավոր միջամտման կարիքներով և ընթացիկ ծախսերով: Արժույթային կառուցվածքը ենթակա է վերանայման տարեկան առնվազն 2 անգամ:

Վաղաժամկետ մարման ռիսկ

Վաղաժամկետ մարման ռիսկը խմբի ֆինանսական վնաս կրելու ռիսկն է այն հետևանքով, որ նրա հաճախորդները և գործընկերները կմարեն կամ կպահանջեն մարել պարտավորությունները ավելի շուտ կամ ուշ, քան ենթադրվում էր:

Խումբը օգտագործում է ռեգրեսիվ մոդելը կանխավճարների տարբեր մակարդակների փոփոխության իր զուտ տոկոսային եկամտի վրա ազդեցությունը նախագծելու համար: Մոդելը տարբերակում է տարբեր մարումների պատճառները (օրինակ՝ տեղաբաշխում, վերաֆինանսավորում և վերաբանակցություն) և հաշվի է առնում որևէ կանխավճարի պատճամիջոցների ազդեցություն: Մոդելը վերափորձարկվում է փաստացի արդյունքների նկատմամբ:

Ստորև ներկայացված է մինչև հարկումը շահույթի և կապիտալի վրա ազդեցությունը այն դեպքում, եթե մարման ենթակա ֆինանսական գործիքների 10%-ը մարված է տարեսկզբի դրությամբ, այլ պարամետրերն ընդունվում են որպես անփոփոխ մեծություններ:

Ազդեցությունը զուտ տոկոսային եկամտի վրա	
2011	(20,362)
2010	(25,393)

Գործառնական ռիսկ

Գործառնական ռիսկը համակարգի խափանման, աշխատակազմի կողմից թույլ տրված սխալների, խարդախությունների կամ արտաքին գործոնների հետևանքով հնարավոր կորուստի ռիսկն է: Երբ ներքին վերահսկողության համակարգը դադարում է գործել, գործառնական ռիսկերը կարող են վնաս հասցնել համբավին, ունենալ իրավական հետևանքներ կամ բերել ֆինանսական վնասներ: Խումբը չի ենթադրում, որ բոլոր գործառնական ռիսկերը վերացված են, սակայն ներքին վերահսկողության համակարգի օգնությամբ և հնարավոր ռիսկերի որոշման և համապատասխան ռեակցիայի միջոցով Խումբը կարող է կառավարել նման ռիսկերը: Ներքին վերահսկողության համակարգը նախատեսում է պարտավորությունների, մուտքի թույլատվության, համադրման և հաստատման ընթացակարգերի, աշխատակազմի ուսուցման արդյունավետ բաժանում, ինչպես նաև գնահատման ընթացակարգերի բաժանումը՝ ներառյալ ներքին աուդիտը:

29. Ակտիվների և պարտավորությունների մարման ժամկետների վերլուծություն

Աղյուսակում ներկայացված է ֆինանսական ակտիվների և պարտավորությունների ժամկետայնությունը 2011 և 2010 թթ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ: Քանի որ խմբի ֆինանսական գործիքների մեծ մասն ունի հաստատագրված դրույքներ, պայմանագրային մարման ժամկետները ներկայացնում են նաև պայմանագրային տոկոսադրույքի վերանայման ամսաթվերը:

հազար ՀՀ դրամ

	2011							
	Մինչև 1 ամիս	1 - 3 ամիս	3 - 12 ամիս	1 - 5 տարի	5 տարուց ավելի	Առանց մարման ժամկետի	Ժամկետանց	Ընդամենը
Ակտիվներ								
Կանխիկ դրամ	5,013,113	-	-	-	-	-	-	5,013,113
Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ	140,884,367	91,637,197	-	-	-	-	3,893,700	236,415,264
Իրական արժեքով շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական գործիքներ	344,720,503	-	-	-	-	-	-	344,720,503
Վարկեր և հակադարձ հետգնման պայմանագրեր	1,890,545	47,354,230	6,048,985	69,099,271	24,852,545	-	-	149,245,576
Վաճառքի համար մատչելի ակտիվներ	-	-	78,299,365	4,662,508	7,503,495	16,459,263	-	106,924,631
Մինչև մարման ժամկետը պահվող ակտիվներ	-	89,011,650	48,358,880	3,235,684	-	-	-	140,606,214
ԱՄՆ-ում տեղաբաշխված միջոցներ	22,001,472	-	-	-	54,487,874	-	-	76,489,346
Հիմնական միջոցներ և ոչ նյութական ակտիվներ	-	-	-	-	-	39,009,845	-	39,009,845
Այլ ակտիվներ	7,481,713	-	-	-	-	-	-	7,481,713
Ընդամենը ակտիվներ	521,991,713	228,003,077	132,707,230	76,997,463	86,843,914	55,469,108	3,893,700	1,105,906,205
Պարտավորություններ								
Թղթադրամներ և մետաղադրամներ շրջանառության մեջ	-	-	-	-	-	398,777,362	-	398,777,362
Բանկերի և այլ ֆինանսական հաստատությունների ավանդներ և հաշիվների մնացորդներ	269,428,441	-	1,746,015	-	-	-	-	271,174,456
Իրական արժեքով շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական պարտավորություններ	-	148,657	1,622,588	-	-	-	-	1,771,245
Պարտավորություններ ՀՀ Կառավարության հանդեպ	44,105,548	40,098,805	-	-	-	-	-	84,204,353
Պարտավորություններ ԱՄՆ-ի հանդեպ	106,618,215	-	45,125,117	131,045,420	23,672,087	-	-	306,460,839
Այլ փոխառություններ	-	-	202,464	15,719,569	22,924,261	-	-	38,846,294
Թողարկված պարտատոմսեր	-	-	963,593	-	-	-	-	963,593
Այլ պարտավորություններ	3,409,701	-	-	-	-	-	-	3,409,701
Ընդամենը պարտավորություններ	423,561,905	40,247,462	49,659,777	146,764,989	46,596,348	398,777,362	-	1,105,607,843
Զուտ ակտիվներ/ (պարտավորություններ) 2011թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	98,429,808	187,755,615	83,047,453	(69,767,526)	40,247,566	(343,308,254)	3,893,700	298,362

հազար ՀՀ դրամ

	2010						
	Մինչև 1 ամիս	1 - 3 ամիս	3 - 12 ամիս	1 - 5 տարի	5 տարուց ավելի	Առանց մարման ժամկետի	Ընդամենը
Ակտիվներ							
Կանխիկ դրամ	7,552,047	-	-	-	-	-	7,552,047
Բանկերում և այլ ֆինանսական հաստատություններում տեղաբաշխված միջոցներ	119,902,034	32,748,474	5,451,593	-	-	-	158,102,101
Իրական արժեքով շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական գործիքներ	404,632,917	-	-	-	-	-	404,632,917
Վարկեր և հակադարձ հետգնման պայմանագրեր	6,704,810	3,201,300	2,179,257	56,109,584	2,420,548	-	70,615,499
Վաճառքի համար մատչելի ակտիվներ	-	-	56,636,853	1,533,497	9,597,802	20,938,530	88,706,682
Մինչև մարման ժամկետը պահվող ակտիվներ	-	53,178,981	43,321,077	3,311,379	-	-	99,811,437
ԱՄՆ-ում տեղաբաշխված միջոցներ	12,176,896	-	-	-	51,493,341	-	63,670,237
Հիմնական միջոցներ և ոչ նյութական ակտիվներ	-	-	-	-	-	26,895,368	26,895,368
Այլ ակտիվներ	4,626,753	-	-	-	-	-	4,626,753
Ընդամենը ակտիվներ	555,595,457	89,128,755	107,588,780	60,954,460	63,511,691	47,833,898	924,613,041
Պարտավորություններ							
Թղթադրամներ և մետաղադրամներ չրաջանառության մեջ	-	-	-	-	-	348,164,734	348,164,734
Բանկերի և այլ ֆինանսական հաստատությունների ավանդներ և հաշիվների մնացորդներ	180,475,805	-	-	-	-	-	180,475,805
Իրական արժեքով շահույթի կամ վնասի միջոցով չափվող ֆինանսական պարտավորություններ	-	694,841	-	-	-	-	694,841
Պարտավորություններ ՀՀ Կառավարության հանդեպ	56,421,717	54,112,968	-	-	-	-	110,534,685
Պարտավորություններ ԱՄՆ-ի հանդեպ	120,364,074	-	8,523,491	147,798,146	1,401,519	-	278,087,230
Այլ փոխառություններ	-	-	153,187	1,512,203	25,934,419	-	27,599,809
Այլ պարտավորություններ	1,499,990	-	-	-	-	-	1,499,990
Ընդամենը պարտավորություններ	358,761,586	54,807,809	8,676,678	149,310,349	27,335,938	348,164,734	947,057,094
Զուտ ակտիվներ/ (պարտավորություններ) 2011թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ	196,833,871	34,320,946	98,912,102	(88,355,889)	36,175,753	(300,330,836)	(22,444,053)

Շապիկի IV էջի նկարը՝ hovikcharkhchyan.wordpress.com կայքից

Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկ, Երևան - 0010, Վ. Սարգսյան 6.
[http:// www.cba.am](http://www.cba.am)